

دانشگاه علمی کاربردی واحد ۲ مازندران

پایان‌نامه تئوری

بررسی نقوش سنتی و تاثیر آن بر آرم های پس از انقلاب اسلامی

پایان‌نامه عملی

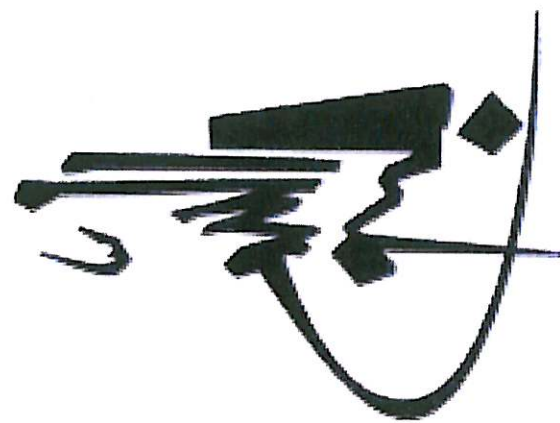
طراحی نشانه های موسسات بر اساس نقوش سنتی

اکرم محمدی

کارشناسی گرافیک چاپ

استاد راهنما: نیما اسکندر

سال ۱۳۹۰

تاریخ: ۱۳۹۰/۱۱/۱۹

مرکز آموزش علمی - کاربردی فرهنگ و هنر واحد ۲ مازندران
تحت نظارت دانشگاه جامع علمی - کاربردی

بدینوسیله اعلام می گردد ، با توجه به تکمیل پرونده مالی و آموزشی اکرم محمدی به شماره دانشجویی ۸۸۳۸۰۵۶۳۲۰۴۳ مقطع کارشناسی رشته گرافیک-طراحی چاپ مجاز به انتخاب درس پروژه نهایی در نیمسال اول می باشد . لذا خواهشمند است ، پس از دریافت پروپوزال ، ده روز قبل از ارائه پروژه ، آمادگی یا عدم آمادگی دانشجو مورد اشاره را به آموزش اعلام فرمائید .

امضاء

مدیر آموزش

به : مدیر محترم آموزش

با احترام بدینوسیله پروژه طرح نهایی دانشجو اکرم محمدی در تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۹ با عنوان

- پروژه آموزشی و علمی و کاربردی قابل دفاع می باشد
- نمی باشد

امضاء

نام و نام خانوادگی استاد راهنما: بیباک کندی

نظر نهایی

بدینوسیله در تاریخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۹ ارائه طرح نهایی (پروژه نهایی) دانشجو اکرم محمدی با حضور اساتید زیر برگزار و نمره (به عدد) ۱۸ (به حروف) هده اعلام می گردد .

۱. نام و نام خانوادگی استاد راهنما: بیباک کندی امضاء:
۲. نام و نام خانوادگی استاد داور: علی کدکینی امضاء:
۳. نام و نام خانوادگی استاد داور: ..... امضاء: .....
۴. نام و نام خانوادگی نماینده آموزش: ..... امضاء: .....

نام و نام خانوادگی و امضاء مدیر آموزش:

چکیده

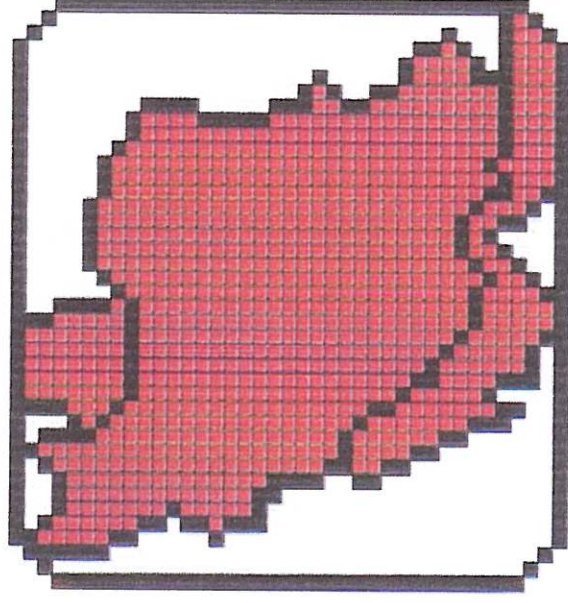
هنرهای سنتی ایران از نقوش سفالین گرفته تا نقش برجسته، گچبری، کاشیکاری، معماری، تالارگری و بسیاری دیگر.... گنجینه ای گرانسنگ و میراثی ماندگار از روح زیبا شناس تبار ایرانی است، که در گذر روزگار از پیش از تاریخ تا عهد باستان و عصر اسلامی بجا مانده و تحسین جهانیان را برانگیخته است. بدون تردید با توجه به عظمت و شکوه هنرهای سنتی ایران، دور از ذهن نیست که این هنرها توانسته اند تأثیرات انکار ناپذیری بر هنر گرافیک، خصوصاً طراحی آرم بگذارند و شکل و شمایل آن را یک آرم سنتی و قابل پذیرش برای مخاطبان خود ارائه دهند. طراحی آرم، اگرچه هنری نوین به نظر می رسد ولی با بررسی تاریخ و مطالعه در نقوش پی به قدمت این هنر، می بریم؛ که تنها اسمی نوین به خود گرفته است. دارای سمت و سوی مشخص برای ارائه طراحی؛ با هدف و مفهوم خاص به مخاطب خود، شده است.

نکته اینجاست، که آرمی می تواند برای جامعه قابل فهم باشد که عناصر آن -برایش تعریف شده و قابل لمس باشد. همانند زبان و خط که از عناصر ارتباطی بشر است، و تنها این عناصر برای افراد جامعه همزمان قابل فهم است.

نقوش سنتی ایران نیز از عناصر بصری تعریف شده برای مردم ماست و بی شک این نقوش، تأثیرات زیادی توانسته اند در طراحی آرم های ایرانی بگذارند. که ما به بررسی آن می پردازیم.

تعریف واژگان: آرم (نوشتاری - شمایی - تلفیقی) لوگو (لوگو تایپ - منوتایپ) - پیکتوگرام - نقشمایه (انسانی -

حیوانی - گیاهی - هندسی - نقوش شکسته ی هندسی - فر هنگی) - خوشنویسی

تقدیم به پدر و مادر م و با تشکر از

استاد ارجمند آقای نیما اسکندر

و نیز استاد گیانی و مسئولین محترم

دانشگاه علمی و کاربردی واحد آمازندران

شماره ی صفحات

فهرست مطالب

۱	مقدمه
۴	فصل اول: پیدایش ارتباط تصویری
۵	— ارتباط تصویری پیش از تاریخ
۵	— پیدایش خط
۸	فصل دوم: دسته بندی انواع آرم
۹	— تعریف آرم
۹	— آرم نوشتاری
۱۱	— آرم های شمایی
۱۲	— آرم های تلفیقی یا میکسی
۱۴	— یکتو گرام
۱۵	— نکاتی در مورد طراحی آرم
۱۶	فصل سوم: نشانه های تاریخی ایران
۱۷	— نشان اهورا مزدا

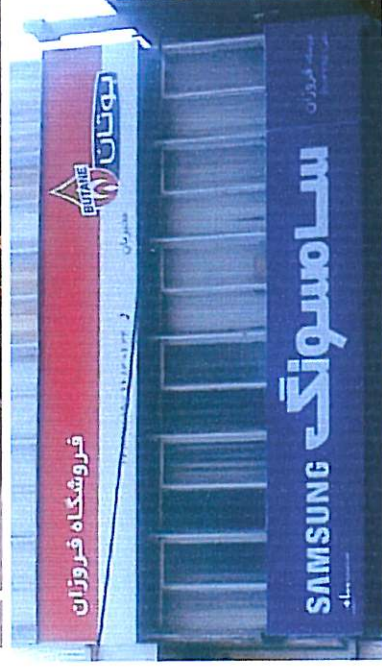
۱۸	بسکه ها
۱۹	نشانه های نجومی
۲۰	نشان شیر و خورشید
۲۳	بزرجم
۲۷	فصل چهارم: تقشمايه هاي ايراني و نقش آنها در طراحي آرم ها
۲۸	– وصف تقشمايه
۲۹	– نقوش انساني
۳۰	– فرم دست در نقوش انساني
۳۱	– چند نمونه آرم انساني
۳۲	– نقوش حيواني
۴۰	– چند نمونه از نقوش پرندگان و حيوانات
۴۲	– نقوش گياهي
۵۲	– چند نمونه آرم از نقوش گياهي
۵۳	– نقوش هندسي
۵۹	– چند آرم هندسي در قالب شمسه ايراني
۶۰	– بررسي چند آرم از نقوش تزئيني و معماري
۶۵	– نقوش انتزاعي شکسته
۷۰	– نقوش فرهنگي

۷۲	فصل پنجم: تاثیر هنر خوشنویسی در آرم ها
۷۳	– خوشنویسی در ایران باستان
۷۳	– خوشنویسی دوره اسلامی
۷۵	– چند نمونه آرم خوشنویسی
۷۶	– چند طرح لوگو تایپ بسم الله
۷۷	بحث و نتیجه گیری
۷۹	منابع و ماخذ
۸۱	طراحی نشانه های موسسات بر اساس نقوش سنتی
	– آرم های پروژه ی عملی پایتانه

مقدمه

هنگام عبور از خیابانهای شهر، ما شاهد: بانک ها، شرکت ها، مغازه ها، دانشگاه ها، کارگاه ها، بوسیاری دیگر از امکان مختلف تجاری؛ هنری؛ آموزشی و غیره می باشیم؛ که هر کدام بر سر درشان بیلبردها و تبلیوهای با رنگ و نشانه مخصوص به خود می باشند؛ که ازین جهت می توانیم از بین هزاران مکان، مکان مورد نظر خود را با یک نگاه شناسایی کنیم. تصور کنید که در یک شهر بزرگ، بر سر در اماکن، هیچگونه نشانه و علائیم و نوشته ایی؛ نباشد.....؟!؟

در جوامع مختلف ما شاهد آداب و رسوم؛ زبان؛ خط؛ هنر و اندیشه های متفاوت می باشیم. بطور مثال اگر رنگ قرمز نشان قدرت در یک جامعه ایی باشد. ممکن در جامعه ایی دیگر نشان عشق و در دیگر جا، نشان شهادت؛ باشد.

سنت ها و افکار از یک نسل به گونه های مختلف با اندک تفاوت با توجه به زمانه، اما در قالب ریشه ی اصیل خود به نسل دیگر منتقل می شود. سنتها ریشه در اعماق وجودی جامعه دارند و قطع کردن آنها، جامعه را بی هویت می کند؛ و اقتدار و قدرت آن را می خشکاند.

بی شک جامعه ما نیز هنر و فرهنگ و اندیشه ی خاص ایرانی خود را دارد؛ که ریشه در فرهنگ و هنر... ایجاد ما از انسانهای نخستین تا کنون است. که انکار آن، انکار هویت خود ماست؛ که از کجا بودیم و چه هستیم و به کجا خواهیم رفت.

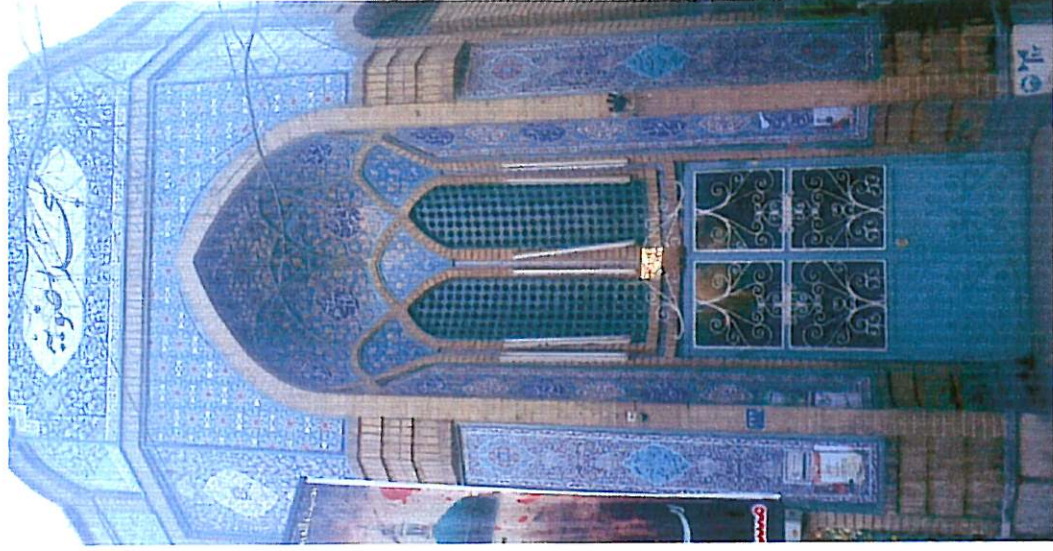
می دانیم که هنر های بسیاری مخصوص، سنت و فرهنگ اصیل ما هستند و رنگ و بویی، ایرانی دارند؛ از زبان گفتار ما گرفته تا هنر نگارگری ایرانی؛ خوشنویسی؛ کاشیکاری؛ معماری؛ تذهیب؛ معرق و بسیاری از هنرهای دیگر... این هنرها در متن جامعه و آشنا و قابل شناسایی برای مردم ما هستند.

با این تفاسیر از سنت؛ جای سوال است؛ که آیا آرم ها و نشانه های یک جامعه بخصوص؛ می بایست ویژگی خاصی داشته باشد؟ آیا در طراحی آرم ها می بایست این سنت ها را در نظر گرفت؟ یا نیازی الزامی برای استفاده از سنت در طراحی آرم نیست؟ نقوش سنتی چه تعریف و چه ویژگی دارند؟ و آیا این نقوش برای طراحی آرم مناسب می باشند؟ و در نهایت آیا نقوش سنتی ایران، تأثیری در طراحی آرم های ایرانی گذاشته است؟

فرض بر این است که در طراحی آرمی که می خواهیم مفهوم معنوی و عرفانی را به جامعه ایی که رنگ آبی را نشان آن می داند؛ از رنگ صورتی که از نظر آن جامعه مفهوم دیگری دارد؛ استفاده کنیم، واضح است که از رنگ مناسبی برای رساندن مفهوم، استفاده نکرده ایم. بنا براین استفاده نقوش سنتی نیز که مردم با آن نقوش زندگی کرده اند و بزرگ شده اند و درک آن برایشان راحت است؛ در رساندن مفهوم آرم موفق تر عمل خواهد کرد.

با یک نگاه اجمالی به آرم های سطح شهر اینگو نه به نظر می رسد که طراحان آرم های ایران نیز غافل از هنر های سنتی و آداب و رسوم مردمشان نبوده اند.

در اینجا هدف از این پروژه بالا بردن دید گاهی جامع ترو تواناتر؛ در مورد طراحی آرم در قالب نقوش سنتی می باشد. که برای رسیدن به این دید؛ بررسی و مطالعه نقوش و تأثیر آن در آرم ها و مقدار استفاده هنرمندان طراح از این نقوش لازم اولیه می باشد.

در زمینه این این پروژه؛ چندین تحقیق انجام شده در سایت های مختلف اینترنتی موجود می باشد و همچنین چند پایانه در دانشگاه تهران با عناوین مشابه با این عنوان؛از جمله: کاربرد نقوش سنتی در تمبر از زهرا اسماعیلی- بررسی و پژوهش علایم و نشانه های سنتی در جهت طراحی آرم باب شده اند ؛از اسماعیل مقدم- خط نشانه: بررسی نقش هنر خوشنویسی در نشانه های نوشتاری؛از داریوش خان زاده و چند مورد دیگر در مجموع امید است که این پروژمی تحقیقی بتواند ؛ هدف خود را به خوبی ارائه دهدو نتیجه مطلوب خود را برساند

نبايد انتظار داشت که در این مبحث ؛به صورت جامع و کامل به بررسی موضوع ذکر شده با توجه به گستردگی آن پرداخت،ولی در مجموع سعی شده است ،تا اندازه ای جوابگوی سولات باشد. قابل ذکر است،در اینجا بجای واژه ی نشانه از واژه ی آرم استفاده شده است.

_ فصل اول ؛ابتدا یک نظر به تاریخ پیدایش ارتباط تصویری و پیدایش خط _فصل دوم :تعریف آرم و دسته بندی آن پرداخته شده است که برای مثالهای آن سعی شده است از آرم هایی که در قالب نقوش سنتی طراحی شده است استفاده شود _ فصل سوم ؛یک نظر اجمالی به نشانه های تاریخی ایران که تا کنون هنوز ماندگار باقی مانده اند پرداخته شده است _فصل چهارم تعریفی از نقشمایه های سنتی ؛ تقسیم بندی آنها و بررسی هر کدام پرداخته شده است. _فصل پنجم گذری بر خوشنویسی ایران و تاثیر آن بر آرم و در نهایت بحث و نتیجه گیری می باشد.

فصل اول

پیدایش ارتباط تصویری

— ارتباط تصویری پیش از تاریخ

— پیدایش خط

پیدایش ارتباط تصویری

ارتباط تصویری پیش از تاریخ

هنر گرافیک _ارتباط تصویری_ ریشه‌هایی عمیق در گذشته ردارد این هنر با تصاویر پیش از تاریخی آغاز می‌شود که بر تکه‌های استخوان کنده کاری یا بر دیوار غارها نقاشی شده‌اند این تصاویر از نخستین کوشش‌های انسان برای انتقال بصری پیام حکایت می‌کند که همان جوهر طراحی گرافیک است. که به زمانی در حدود ۳۰/۰۰۰ سال پ.م. میرسد.

با این همه تاریخ هنر های گرافیک با آفرینش این تصاویر آغاز می‌شود. به احتمال زیادی این تصاویر کارکردی عملی_ مذهبی_ جادویی یا نمادین - داشته‌اند و همین امر سبب میشود که آنان نخستین شکل ارتباط بصری باشند.

پیدایش خط

تصاویر واضح یا همان تصاویر تداعی شده با کلمه یا گفتاری: نخستین گام در مسیر طولانی تکامل زبان نوشتاری بوده است.

در حدود ۹۰۰۰ سال پ.م. در واقع شکل ابتدایی زبان نوشتار_ در بین‌النهرین شکل گرفت؛ این نظام بر پایه‌ی بهره‌گیری از نشانه‌ها و علامت‌های سفالی استوار بود، که به صورت مجموعه‌ای از اشکال ساده همچون صفحات گرد کره‌ها و مخروط‌ها قالب‌ریزی شده بودند و هر یک معرف حیوان، گیاه یا شیئی متفاوت بودند. با این نشانه‌ها محاسبه اموال و دارایی‌ها و شرکت در داد و ستد میسر شد.^۱

^۱ کتاب سی قرن طراحی گرافیک نوشته‌ی جیمز کرایگ و بروس برتون، ترجمه‌ی ملک محسن قانری، انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

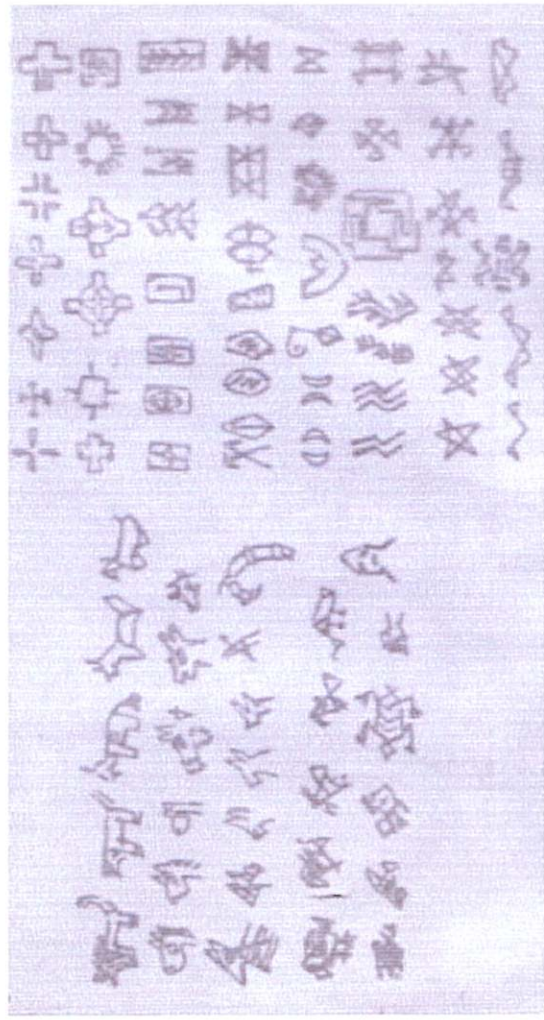

در حدود ۳۳۰۰ سال پ.م. بزرگترین نقش سومری ها ابداع زبان نوشتاری است که در ادبیات، قانون سالنامه ها و اسناد اقتصادی و اداری آن ها و به عبارت دیگر نخستین تاریخ بشر را به ما ارزانی داشته است. سومری ها، شکل های انتزاعی تصاویر را خلق کردند. این علائم جدید سریع تر از کشیدن تصاویر خطی قدیمی بود. این علائم به خط میخی نامیده شدند و موجب پیدایش نخستین زبان نوشتاری بر اساس علائم انتزاعی شدند

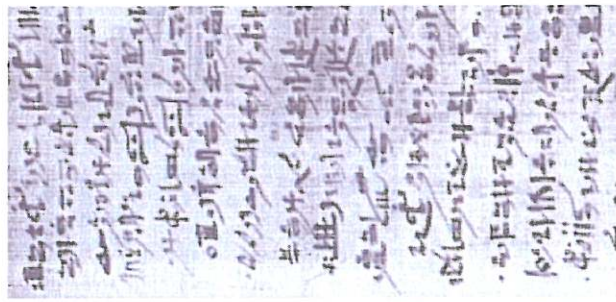
مصری ها با ابداع پاپیروس که انتقال ارتباط تصویری را تا اقصا نقاط امکان پذیر ساخت زمامداری به نحو موثری امکان پذیر ساختند در حدود ۳۰۰۰ سال پ.م. نوشته ها به صورت تصویر نگار می باشد این شکل نگارش به هیرو گلیف موسوم است. زیبایی شناسی نقش عمده ایی در نگارش هیرو گلیف داشت که با آن کتیبه های تزئینی با کارکردی مناسب دیوار معابد و مقابر بودند.

بعد ها ظهور خطی بنام هیراتیک سبک نوشتاری کاربردی تری داشت که این خط نسخه ی ساده شده ی کلی هیرو گلیف بود و تبدیل به خط اصلی تجارت و قانون و علم شد.^۱

خط عیلامی اواخر هزاره سوم ق.م. شوش که رابطه خط و تصویری گری به خوبی پیداست.

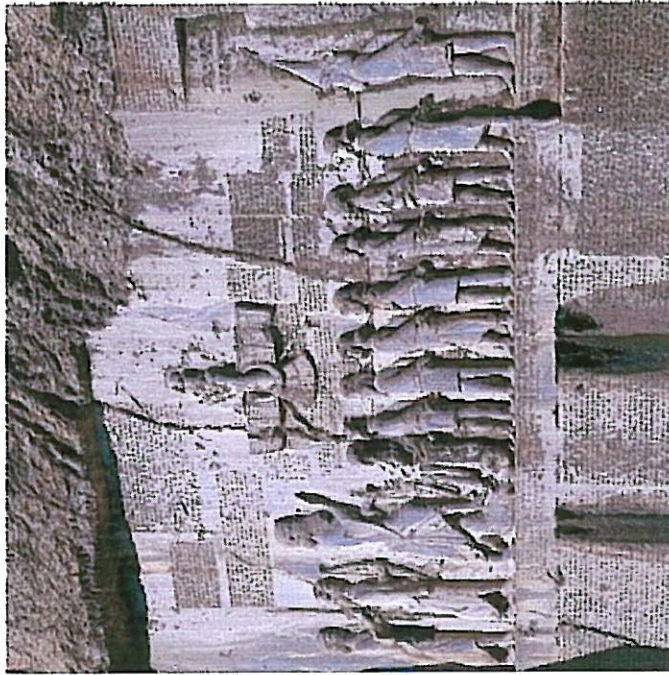
۱- کتاب سی قرن عیلامی گرانیک نوشته ی جیمز کرایگ و بروس برتون، ترجمه ی ملک محسن قاضیانتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

نگاره صخره ایی داریوش در بیستون کرمانشاه، بنا بر گفته هیئتس در کتاب داریوش و ایرانیان، این سنگ نوشته بنای دانش امروزی آسیای باستان است، که به دستور داریوش نوشته های او به سه زبان کنده شده است، ایلامی، اکدی و فارسی باستان.

خط میخی فارسی باستان ۴۲ حرف داشت و راحت تر از بقیه خط ها خوانده می شد.

باز خوانی خط میخی یکی از دستاوردهای بزرگ دانش است؛ که ابتدا کمپفر، جهانگرد و محقق، اصطلاح خط میخی را برای این نوشته ها به سر زبانها انداخت. دانشمند آکسفوردی، توماس هایدنر کتاب خود درباره ی دین ایران باستان، که در سال ۱۷۰۰ میلادی به چاپ رسید، از نشانه های هرم یا میخ مانند یاد می کند. این خط از چپ به راست خوانده می شود.^۱

در تصویر: سنگ نبشته ای از خشایار شاه به فارسی باستان که در تخت جمشید پیدا شده است.

۱- کتاب داریوش و ایرانیان نوشته ی والتر هیئتس، ترجمه ی پوروز رحیمی، انتشارات نشر مانی ۱۳۸۸

فصل دوم

دسته بندی انواع آرم

تعریف آرم

آرم نوشتاری

آرم های شمایی

آرم های تلفیقی یا میکسی

پیکتو گرام

نکاتی در مورد طراحی آرم

دسته بندی انواع آرم

تعریف آرم

آرم یک عنصر بصری است که به منظور معرفی یک موضوع یا کالا ارائه می‌شود و هویت بصری به آن می‌دهد. آرمها به سه گونه تقسیم می‌شوند: نوشتاری^۱، شمایل^۲، تلفیقی^۳

دسته ایی از آرم ها فقط از عناصر زبانی استفاده می کنند که آن را آرم نوشتاری می نامیم.

آرم دانشگاه هنر، طراح: مصطفی اوجی که از خط نستعلیق استفاده شده است.

دسته دیگر با ترکیب عناصر تصویری طراحی می شوند که آنها را آرم شمایی می نامیم.

آرم آسیقا (انجمن فیلم سازان جاببخشی) طراح نورالدین زرین کلککه از نقوش انسانی و جانوری به شیوه نگارگری ایرانی استفاده شده است.

دسته دیگر از تلفیق عناصر شمایی و نوشتاری ساخته شده اند که آنها را آرم تلفیقی می نامیم.

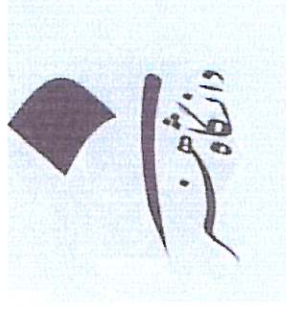
آرم سیمینار ادبی که در آن علاوه بر فرم گل خورشید گونه از فرم کتاب نیز استفاده شده است طراح آرم مرتضی ممیز.

آرم نوشتاری

نشانه های هستند که عنصر بصری آن ها حروف و نوشتار و اعداد میباشد که گاهی توام با یکدیگر و یا به صورت منفرد به کار می رود.

آرم های نوشتاری به دو گونه میباشد. لگو تایپ و منوتایپ

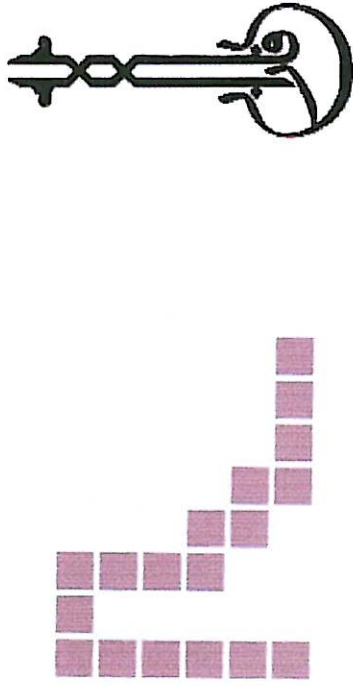
لگو تایپ - نشانه هایی هستند که نوشتار آنها بر اساس نام کامل موضوع است و با طراحی ویژه و متفاوت ارائه میشود.^۲

۱- کتلب در آمدی بر تحلیل عنصر تصویری در آرم نویسنده، بهمن بهلول، نشر آراء دانشگاه هنر، سال ۱۳۹۰، ۲- سایت پرشین چی اف ایکس

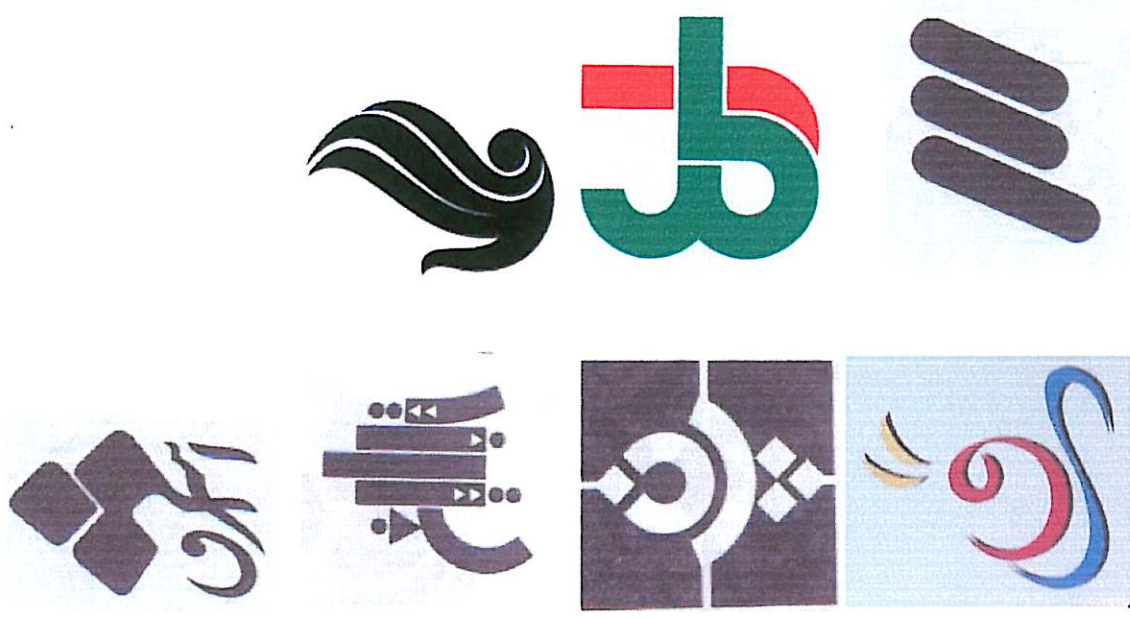
۲- سایت اینترنتی پرشین چی اف ایکس (مقاله در زمینه نشانه یا آرم)

آرم فرهنگسرای اشراق که از خط نستعلیق با نقطه های بزرگ که فرم آن را زیباتر نشان داده است است. گونه ایی از آرم های نوشتاری نیز که خود نوشته تبدیل به شکل و تصویر میشوند . آرم یک هزار و دویستمین سال تولد فارابی فیلسوف و موسیقیدان ایرانی که در آن نوشته به شکل تبدیل شده است. آرم دفتر معماری و شهر سازی سینام که به صورت فرم آجر است. طراح مرتضی ممیز.

آرم فصلنامه تبلیغ: طراح مهران زمانی
 لوگو تایپ بسم الله که خود تبدیل به پرند شده است طراح محسن نامجو
 منو تایپ _ نشانه هایی هستند که نوشتار آن ها حرف ابتدای نام موضوع و با طراحی ویژه ارائه می شود.
 در صورتی که نام موضوع بیش از یک واژه باشد طراحی بر اساس حروف آغازین واژگان موضوع را ؛ منو گرام گویند .^۱

آرم شرکت پست بانک: طراح هاتف مظاهریان که از حروف اختصاری استفاده شده است
 آرم انجمن دوستی ایران و عربستان. طراح مرتضی ممیز
 آرم شرکت قشم ترافیک طراح: لادن رضایی.
 آرم شبکه سه صدا و سیما نیز از طراحی اعدامی باشد که عدده ۳ را میرساند.

^۱ سایت روشن جی اف ایکس (مقاله ای در زمینه ی معرفی آرم و پیکتو گرام)

آرم های شمالی (تصویری)

این نوع آرم تصویری است که می تواند نمادی تجریدی تصویر یک شیء، یک نقش و غیره باشد. دسته ای از آرم ها فیگوراتیو هستند مانند اسب، پرنده، انسان، غیره و دسته دیگر غیر فیگوراتیو هستند مانند پیکان؛ مربع؛ دایره و غیره بر این اساس آرم های شمالی به چهار نوع تقسیم می شوند.

الف- آرم های شمالی طبیعت گرایانه: تصویری که شباهت زیادی به شکل اصلی خود دارد و به نوعی حالت روایتگری دارد. برای مثال برای شرکت تولید خود رو، از تصویر خود خود استفاده کنیم.^۱

آرم شرکت وک که تولید کننده کنسرو قورباغه است از شکل قورباغه استفاده شده است ویا آرم شرکت تولید ماهی، طراح: ابراهیم حقیقی.

ب- آرم های شمالی استعاری: که معنادر برای نشان دادن توانایی و کارکرد محصول می باشد. در این گونه از آرم ها، می توان از نمادهای ملی و سنتی و باور ها نیز بهره جست.^۲

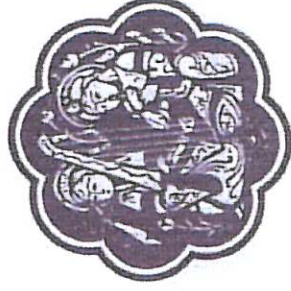
آرم کفش ملی که از نقش فیل استفاده شده است که در باور های قومی و اساطیری سمبلی از بلند پروازی تیز هوشی و شهامت و نجابت خانوادگی است و در معانی سمبلیک؛ آرامی و قوارو احتیاط... بی لطافتی؛ پایداری و تحمل و تنومندی؛ بصیر؛ بطول عمرو قدرت را بیان می کند

آرم برای شرکت حمل و نقل: طراح: عباس زینل نیا طوسی که از نقش اسب استفاده شده است.

آرم کارخانه ی خود رو سازی پژو که در آن از شیر که استعاره ایی از قدرت خودرو است.

آرم موزه ی موسیقی؛ که از نقش نگارگری ایرانی اسفاده شده است، که سنتی بودن و قدمت را دارد؛ بیان می کند. در اینجا تصویر هم حالت شمالی طبیعت گرایانه که نوازنده در حال نواختن است دارد و هم جنبه ی شمالی استعاری بابت سنتی بودن تصویر را دارد. طراح: ابراهیم حقیقی.

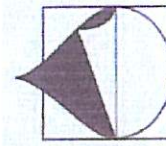
۱ و ۲- کتب در آمدی بر تحلیل عناصر تصویری در آرم نویسنده: بهمان؛ انتشارات دانشگاه هنر سال

آرم کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان که از تصویر یک پرند در حال آوازه خواندن و یک کتاب باز شده استفاده شده است. پرستو از لحاظ سمبلیک به معنای امید واری، بامدادی، برابری؛ پشتکار، حامی و نگهدار بچه های کوچک، تولد تازه، خوشبختی، سازنده و... از لحاظ قومی و اساطیری
 علائم نجابت خانوادگی، سمبل فردی که آماده و حاضر برای انجام کار هایش است، آورنده اخبار خوب از دواج رو تولد کودکان است^۱.

ج. آرملهای شمالی استرلیزه ساده؛ که با یک طرح خلاصه و موجز مشخصه اصلی محصول را نشان می دهد.^۲
 آرم شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران. و آرم طرح ملی و تحقیق توسعه و بهسازی آب کشور
 آرم سازمان مبارزه با سوانح طبیعی. طراح مرتضی ممیز

د. آرملهای شمالی بی ربط؛ در این نوع از آرم ها، مطلقا هیچ ارتباط با موضوع ندارد. مثلا برای نشانه یک شرکت هوپیمایی از تصویر یک گل که هیچ ربطی به موضوع ندارد، استفاده شود.

آرم های تلفیقی یا میکسی

به کار بردن دو گونه پیام زبانی و پیام شمالی نگارانه را آرم تلفیقی گویند. که این شیوه را می توان به سه صورت تقسیم کرد .

الف. رابطه همجواری: که نوشته و تصویر دو عنصر مستقل از هم در کنار هم قرار می گیرند.^۳

آرم مرکز تحقیقات و مرمت آثار فرهنگی

آرم بیمه ایران که در این آرم از طرح خورشید و کوه که نشانه گرما و زندگی و استقامت و پشتیبانی است استفاده شده است؛ و نوشته مستقل از طرح همجواری قرار گرفته است

۱- کتاب ارتباط تصویری از چشم انداز تفکر شناسی نوشته ی فهیمه بهلول انتشارات دانشگاه هنر سال ۱۳۹۰
 ۲-۳ کتاب در آمدی بر تحلیل عناصر تصویری در آرم نویسنده فهیمه بهلول انتشارات دانشگاه هنر سال ۱۳۹۰

ب- رابطه تثبیت کننده: در این نوع شیوه ی بیان زمان نوشتاری با جهت قرار دادن به مخاطب یکی از تعابیر این نشانه تصویری چند معنایی را تثبیت می کنند، به عبارت دیگر نوشتار معنای شعار گونه آرم شمالی را بیان می کند.^۱

آرم کنگره ائمه نماز جمعه: طراح احد یاری که آیه قرآن و پرچم محمد رسو الله استفاده شده است

آرم جهاد سازندگی که در این آرم هم از آیه قرآن و شعار همه با هم استفاده شده است .

ج- رابطه تقویت کننده: در این نوع آرم از یک نوع فرآیند خوانش نشات می گیرد که در آن فرم چرخش نگاه بین این دو وجه باز نمایی یک پیام یکپارچه شده است.^۲

آرم برای عنوان فیلم ستار خان، استفاده از تصویر ستار خان- آرم برای عنوان فیلم دایره مینا - آرم عنوان نشریه هما، استفاده از نقش پرند - آرم برای عنوان فیلم ستاره ی دنیاله دار، طراح مرضی ممیز^۳

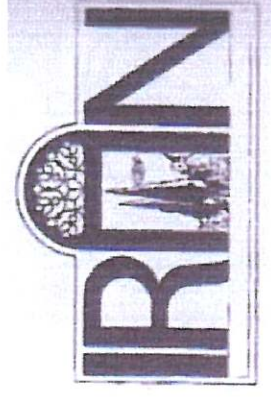
آرم برای عنوان نشریه انگلیسی: طراح قباد شیوا

آرم برای نشریه ی گردش که گل رزت در آن بکار رفته است: طراح قباد شیوا

آرم پخش فیلم بین المللی فجر: طراح بیژن صیفوری

^۱ و ^۲ کتب در آسپی بر تحلیل عناصر تصویری در آرم‌نویسند، پنجمه بهلول، انتشارات دانشگاه خنر سال ۱۳۹۰

^۳ کتب نشانه ها، جستجو های مرتضی ممیز در طراحی آرم، انتشارات بساطی

پیکتوگرام

نشانه های تصویری هستند که وظیفه راهنمایی مخاطب را دارند، علائمی چون هشدار در مورد اماکن خاص؛ فعالیت های ویژه و یا انجام یا منع انجام عملی را نشان می دهد. این علائم به صورت نوشتاری کمتر دیده میشود. به نوعی آرم های بین المللی هستند.

پیکتوگرام باید دارای معنی مشخص باشد که بیننده بلافاصله مفهوم آن را بفهمد. به طور کلی طرح باید به گونه ای باشد که در جوامع مختلف قابل ارائه باشد و بار مفهومی یکسان را برای تمام مخاطبان در هر سن و سواد و شغلی که باشند، برساند.

پیکتوگرام ها را در جاده ها به صورت علائم راهنمایی و رانندگی؛ در بسته بندی کالاها؛ در پوشاک، نحوه شستشو و اتو زدن آن و...

برای طراحی پیکتوگرام یک مجموعه، باید عوامل بصری، نوع خط، مجموعه رنگ ها، نوع کاربرد... از یک روحیه با حال هوای واحد، طراحی کرد برای مثال، اگر در یک مجموعه کادر مثلث است این کادر نباید در این مجموعه به مربع تبدیل شود.^۲

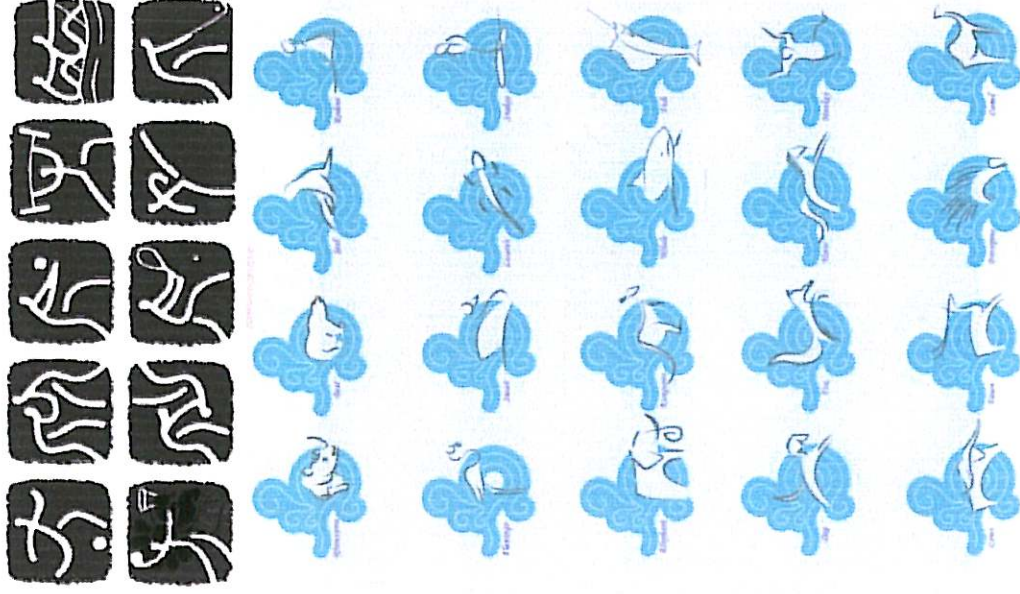
پیکتوگرام های راهنمایی رانندگی که سه دسته هستند: حکم کننده_ هشدار دهنده_ خبر دهنده

پیکتوگرام های ورزشی_ «پیکتوگرام با موضوع باغ وحش طراحی: حامد اشکاتی»^۳

۱- سایت پرشین جی اف ایکس (مقاله ای در زمینه ی معرفی آرم و پیکتوگرام)

۲- کتاب گزیده ای از فعالیت های یک ترم دانشجویان گرافیک دانشکده ی فنی اتقلاب اسلامی - به کوشش محمود اوراحی آذربایجان و اصفهان

نکاتی در مورد طراحی آرم

برای طراحی یک آرم موفق میبایست نکاتی را مورد توجه قرار داد از جمله:

– ساده‌گی: یک آرم موفق از عناصر بصری اندکی شکل گرفته است.

– امکان تغییر ابعاد: یک آرم باید به گونه‌ای طراحی شود که امکان کوچک و بزرگ کردن آن، به مقیاس‌های مختلف، باشد، بدون آنکه به شکل کلی آن آسیب برساند.

– توازن، تعادل و تناسب: تیرگی و روشنایی سطوح، ضخامت و نازکی خطوط از توازن و تناسب لازم برخوردار باشد، و ریتم مناسبی میان چیدمان خطوط کنار هم، داشته باشد.

– قابلیت رنگ پذیری: یک آرم می بایست هنگام ارائه رنگی و تک رنگ، در هر دو صورت از توانایی قابل توجه برخوردار باشد.

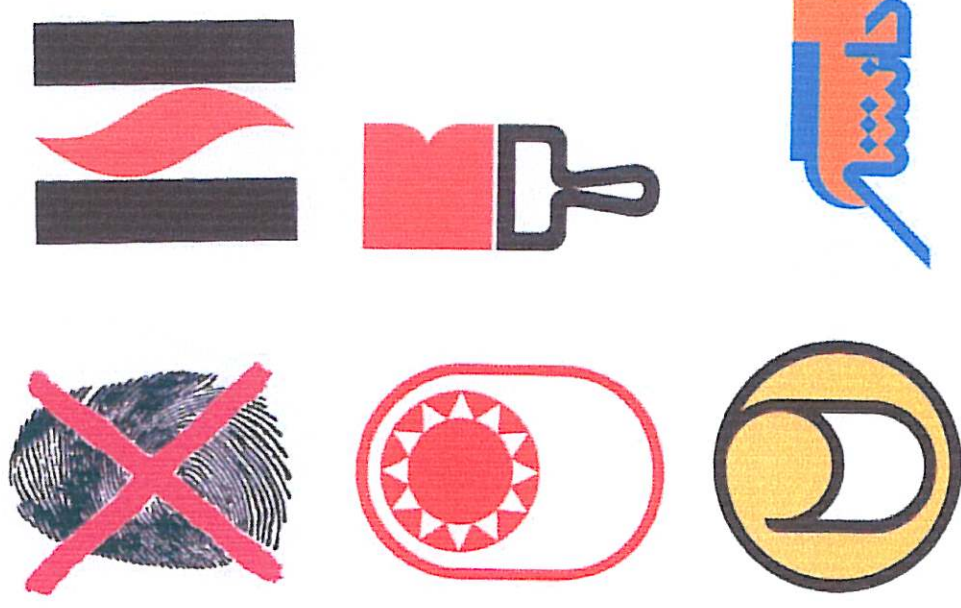
– گویایی: تصویر کلی آرم می بایست گویا باشد و با تصاویر دیگر اشتباه نشود.

– جهت قرارگیری: وقتی مخاطبی برای نخستین بار آرم را میبیند باید مفهوم اصلی آرم را برساند، و چیز دیگری برداشت نشود.

– ماندگاری: تصویری آرم، عناصر بصری بکار رفته در آرم می بایست ماندگاری طولانی مدت خود را داشته باشد و امکان تغییر و تبدیل آن، بدون آنکه به هویت آرم، آسیب برساند را داشته باشد.

– هماهنگ فرهنگی: استفاده از عناصر فرهنگی جامعه‌ای که برای آن آرم طراحی می شود، که می تواند آرم را برای آن جامعه گویاتر و درک آن را راحت‌تر کند.^۱

چند آرم از استاد مرتضی ممیز- سازمان مبارزه با بی سوادی- کارخانه آجر نسوز- کارخانه قوطی سازی- کارخانه‌ی رنگ سازی- آرم چاپ افقی- عنوان نشریه دانشگر- انجمن دوستی ایران واردن- فرهنگستان علوم جهان سوم.^۲

۱- سایت پرشین چی اف ایکس (مقاله‌ای در زمینه ی معرفی آرم و پیکتو گرام)

۲- کتاب نشانه‌ها - جستجوهای مرتضی ممیز در طراحی آرم - انتشارات پهلوی

فصل سوم

نشانه های تاریخی ایران

— نشان اهورا مزدا

— سکه ها

— نشانه های نجومی

— نشان شیر و خورشید

— پرچم

نشانه های تاریخی ایران

بنظر می رسد که رشته آرم یک فن یا یک هنر نوین و جدید در ایران است اما بعد از یک نگاه اجمالی به دوره های تاریخ و مطالعه در آثار و نشانه های هر دوره، اینکه این فن یک هنر نو و جدید باشد را، بنظر بنده نقض می کند. هرچند که در دوره های پیش به این نشانه ها عنوان آرم داده نمی شد ولی نشانه هایی بودند که مظهر ستایش برای آنها بود و بارها در آثارشان تکرار شده است.

علایم بجا مانده از شاهان، فرمانروایان و جنگاورانی که به نشان نجابت خانوادگی بخاطر امتیاز صوری وزرق و برق آن بوده است؛ این علایم و نشانه ها را می توان در در تاجها، سپره ها، پرچم ها، سکه ها، مهرها و کلاهها و طرح های دیگر یافت.^۱

نماد ها و طرح های یاد شده را فردوسی در شاهنامه به دفعات مطرح ساخته است و همانا ماهرانه ترین و گیرا ترین مجموعه علایم هنری میباشند که نه فقط کثرت این طرح ها مورد توجه بوده بلکه به خاطر رسوخ فکری استادانه هنرمند و استعداد و شایستگی هنرمندان و صنعتگرانی میباشند که امروز هم مورد تعظیم و تکریم هستند.^۲

نشان اهورا مزدا

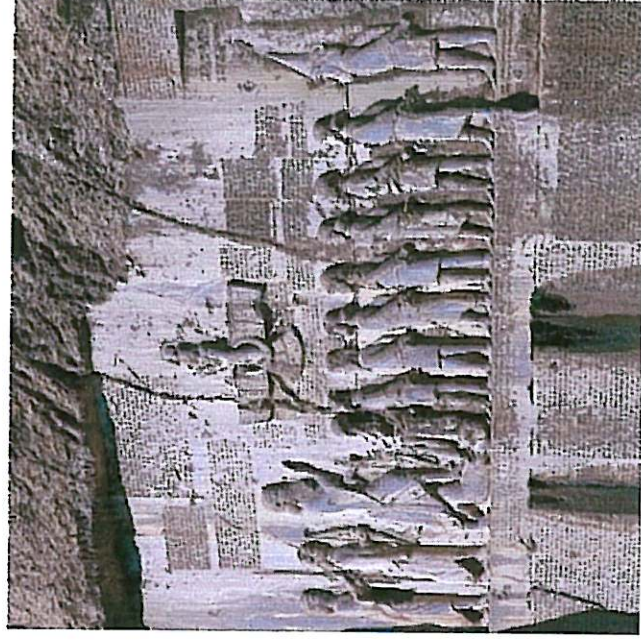
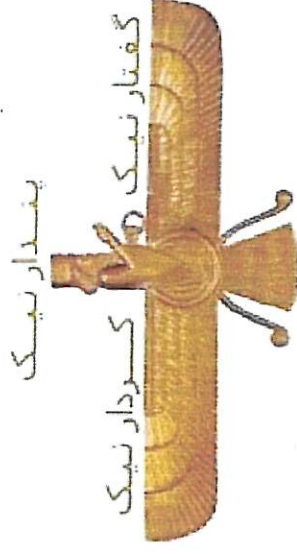
نام خدای یکتا در آیین زرتشتی است، اهورا به معنی هستی بخش و سرچشمه میباشند و مزدا به معنی هوشیار و آگاه و داناست. در مجموع به معنی (هستی بخش دانا) است.

به اعتقاد زرتشتی: اهورا مزدا آفریننده جهان است، خالق همه چیزهای مادی و معنوی و نیزه آفریننده روشنی و تاریکی و برقرار کننده ی نظم هستی است؛ او از عدم می آفریند و خود تنهاست.

بنابر باور های مانویان؛ جهان عرضه دو نیروی نیک و بد است ولی سر انجام پیروزی با اهورا مزداست؛ چون او پاکی مطلق است، و بدی در او راه ندارد. اندیشه اهورا مزدا بر سه پایه پندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک می چرخد. که تا امروز مورد ستایش است.^۳

۱- از پایتخته میترسی و پژوهش علایم و نشانه های سنتی در جهت طراحی آرم باب شده اند تا از اسامیل، مقم، پادشاه تهران.

۲- سلیت اینترنتی ویکی پدیا دانشنامه ی آزاد، اهورا مزدا

در دوره ی هخامنشی ، در نگاره ی صخره ای داریوش در بیستون کرمانشاه ، به فرمان داریوش نمادی از اهورا مزدا در قسمت بالای صخره به صورت شناور در هوا نقر شده است. که در حال اعطای حلقه ی فرمانروایی به داریوش است، و داریوش که کمان خود را در دست چپ داشته، دست راست خود را به نشانه نیایش به طرف

اهورامزدا دراز کرده است.^۱
و نیز نقش برجسته خشیار شاه در آرامگاه خود در نقش رستم، او دست راست خود را به عنوان نیایش بلند کرده است و کمان به دست راست دارد. نقش اهورا مزدا شناور در بالای مجلس است و در سمت راست آتشدان قرار دارد.

چوچیرو ماتسودا بینانگذار شرکت خودروسازی مزدا که علاقه شدیدی به آئین زرتشت داشته است، با الهام از نام اهورا مزدا و تشابه اسمی به نام خانوادگی اش؛ این نام را بر محصولات خود گذاشته است.^۲
بشقاب قلم کاری شده با نقش الهام گرفته از تخت جمشید و نقش اهورا مزدا ی معلق در بالای آن.

سکه ها
نقش های روی سکه ها، نیز نشان دهنده ی نشانه های تمدن های مختلف می باشد. سکه های دوره ی هخامنشی، دارای کماندار پارسی با تیردان و کمان و گاهی اوقات نیزه و یا دشنه بصورت زانو بر زمین زده است. و نیز نمونه ایی از سکه های اشکانیان که بیشتر از تصایر پادشاهان می باشد. و در نهایت نمونه ایی از سکه های دوره ی ساسانی و سکه ساسانی با نقش آتشکده

۱_ کتاب داریوش و ایرانیان نوشته ی والتر هینتس، ترجمه ی پرویز رحیمی انتشارات نشر ماهی ۱۳۸۸

۲_ سایت اینترنتی ویکی پدیا مقاله ی سکه ی آزاد اهورا مزدا

نمونه سکه در دوره ی اسلامی سامانیان _ سکه سلطان حسین صفوی_ سکه فتحعلی شاه قاجار و احمد شاه

قاجار و سکه هایی بسیار دیگر.....^۱

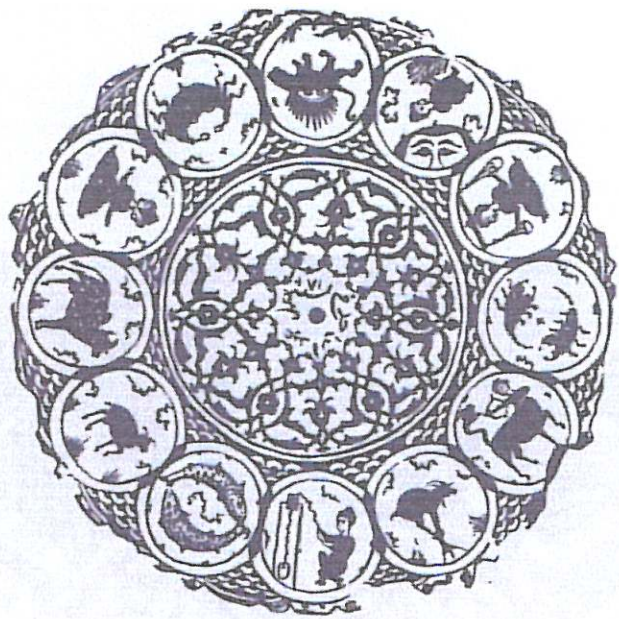
نشانه های نجومی

از نگاره های تالار بار داریوش در تخت جمشید، شیری را در حال کشتن گاو می بینیم، که مفهومی نجومی را در ارتباط با نوروز یافته است. در آغاز بهار صورت فلکی اسد در خط الراس قرار می گرفت، در حالی که ثور کشته شده و از میدان دید خارج میشد. البته پیش تر ایلامیان باستان فراگشت زمستان به بهار را به طریق رمزی با نبرد شیر (بهار) با گاو (زمستان) مجسم می کردند.^۲

و نیز قدیمی ترین سکه های یافت شده از آسیا که نقش شیر و گاو در آن میباشند. نمونه ای از تصویر نجومی در برج اسد (شیر) در نمونه ظرف با نقش زیادک ، دوره ی هرات (۹۷۰ ق.م) عمل عبدالله حدفی این نماد های نجومی در اطراف این ظرف نقش بسته است؛ که نشانه های ماه های مختلف است.

^۱ سیات اینترنتی، هوکی پدیا بتلفننامه ی آزاد (سکه شناسی) و سیات بانک سپه
^۲ کتفب داریوش و ایرانیان، نوشته ی والتر هینتس، ترجمه ی پرویز رحیمی، انتشارات نشر مانی، ۱۳۸۸

به عنوان مثال: از راست به چپ علائم اسفند_مرداد_شهریور_آبان و فروردین همی باشد.

برای سال ها هم در هر دوره ۱۲ سال نشانه هایی دیگری وجود دارد همانند تصویر روبرو.

نشان شیر و خورشید

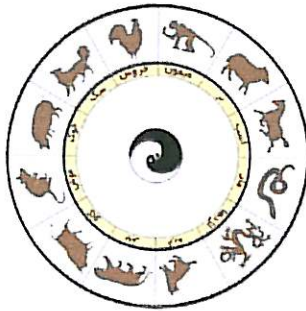
نمایش همزمان نشان های شیر و خورشید را معمولا به دوران پس از اسلام خصوصا قرن سیزدهم میلادی منتسب می کنند. اما در حقیقت نشان شیر و خورشید برای اولین بار حداقل از دوران هخامنشیان ظهور کرد. اما شواهدی در دست است که این ترکیب حتی قبل از این دوران وجود داشت.

اشاره می کنند که قدیمی ترین شواهد نمایش همزمان شیر و خورشید به استوانه ساوستار شاه به تاریخ ۱۴۵۰ قبل از میلاد باز می گردد و آن تصویری است به صورت قرص خورشیدی است که دو بال از جناحین آن برآمده و دو شیر محافظ نیز در پایه قرار دارند.

خورشید نشان گر (هندی-اروپایی) ایرد ایرانی میترا است که آیین مربوط به او به پیش از دوران هخامنشیان باز می گردد. تصویر در حال نشستن آناهیتا نمایشگر باروری و زندگی است. معابد آناهیتا اغلب آبراه هایی داشتند که آب در آن جریان داشت که این احتمالا جنبه دیگری از نیروی زندگی بخش ایزدبانو آناهیتا است. از جهاتی میترا و آناهیتا از سمبل های قبیله ای فراتر رفته و به جلوه ای از عرفان و الاهیات ایران باستان تبدیل شدند.^۱ این نشان در یک پلاک با نقش شیربالدار این دوره هخامنشی دیده می شود.

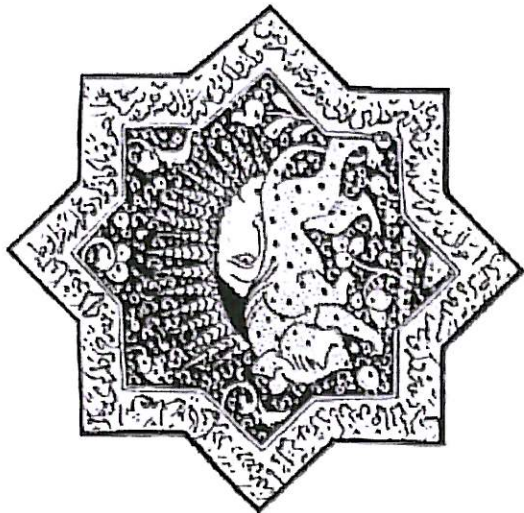
طرح شیر در گردنبند اردشیر در نقش برجسته اش در نقش رستم به وضوح دیده می شود

۱- سایت ونکی پدیا، دانشنامه ی آزاد_سایت کوه لوح مجموعه مقالات کوه لوح_تورسی اجملی نشان شیر و خورشید

سکه‌ی در دوره ساسانی که نقش خورشید بر تاج پادشاه است.
 سکه شیر و خورشید دوره‌ی سلجوقی
 سفال از ایران قرن سیزدهم که نشان شیر و خورشید را نمایش می‌دهد.^۱

مهر سلطنتی شیر و خورشید با عبارت الملک الله بر روی خورشید در زمان نادر شاه که پس از وی کریم خان زند هم نشان شیر و خورشید را حفظ کرد.
 نقشی شیر و خورشید بر سکه‌ای از زمان محمد خان قاجار که نوشتار پایین سکه کلمه یا علی است.
 سکه ۴۰۰ دیناری دوره محمد شاه قاجار که نقش شیر شمشیردار و خورشید حک شده است. در این دوره ذوالفقار یا شمشیر علی (ع) را به عنوان یک سنبل مذهبی به این نشان افزودند.

آرم روزنامه اخباردارالخلافه ایران ۱۸۵۱ میلادی^۲

۱- کتاب هزار نقش به کوشش دکتر محمد خزانی انتشارات، موسسه‌ی مملکت هنر اسلامی

۲- سایت ویکی‌پدیا، دانشنامه‌ی آزاد. سایت کاوه فرخ مجموعه مقالات کاوه فرخ: بررسی اجمعی نشان شیر و خورشید

نشان شیر و خورشید بر روی طاق نصرت در تبریز، دوره ی پهلوی است، که نشان دهنده ی جشن ها ی عمومی
 و مسافرت سران مملکت با شهرهای دیگر است
 نشان شیر و خورشید بر اسکناس ده ریالی رضا شاه پهلوی
 آرم روزنامه ی شرف. طراح ابوتراب غفاری از نقش شیر و خورشید و نقوش اسلیمی برای تزئین آن استفاده شده
 است.

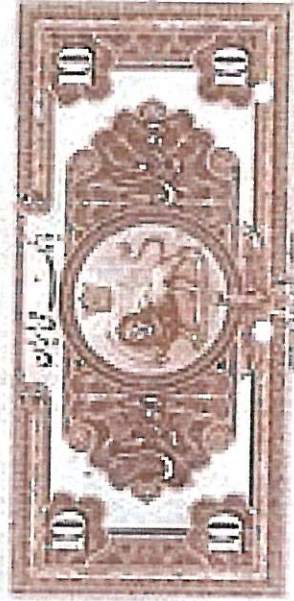
آرم پخش و تولید فرآورده ی برق (توان نیرو). طراح: محمود اوحی آذر
 آرم برای شرکت صادرات فرش ایران طراح مهدی حمزه پوریان که شیر و خورشید در قالب نقوش هندسی
 شکسته انتزاعی؛ فرش و گلیم طراحی کرده است.

نشان خورشید در آرم و آرم نوشته ی چند، موسسه و بانک که نقطه ی زرد آنها در مرکز تداعی گر خورشید در
 ذهن بیننده ؛ می باشد .

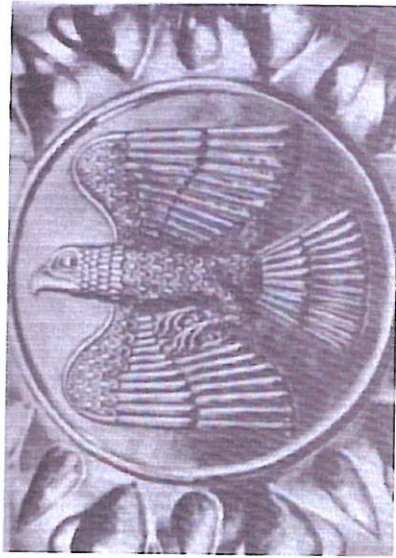
نشان شیر و خورشید در پرچم دوره های مختلف نیز دیده می شود و یک نشان نجابت خانوادگی است.

پرچم

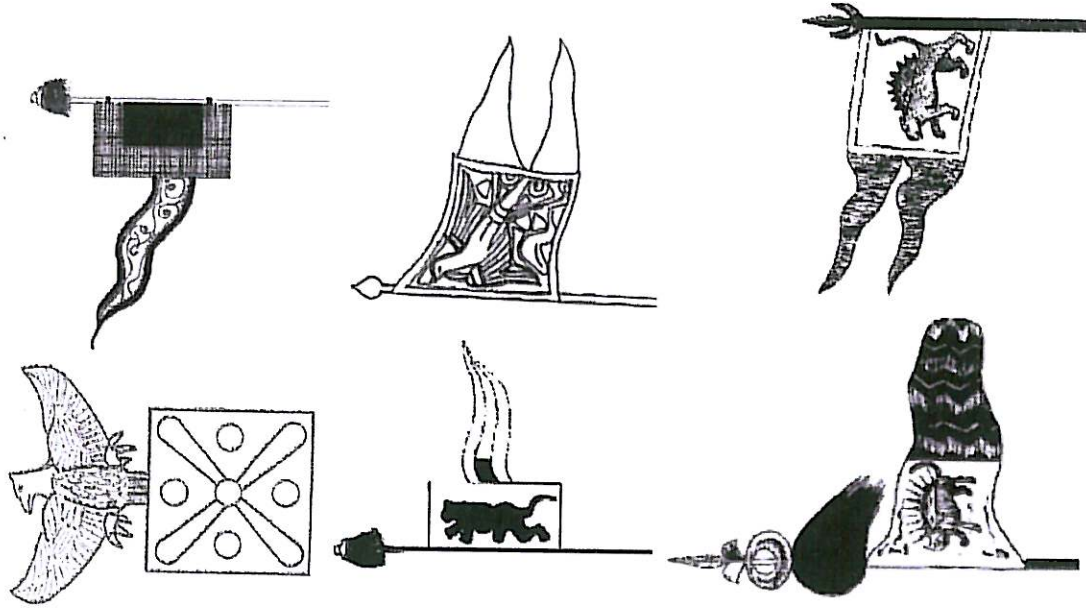
پرچم سلطنتی هخامنشیان که از نقش عقاب استفاده شده است که بروی یک کاشی در پرسپولیس یافت شده است. نقش عقاب در حال پرواز در درون یک جام زرین هخامنشی نیز وجود دارد که حاکی از نقش علم شاه می باشد.

پرچم اصلی ایران در دوره ی ساسانی ، درفش کاویانی بود . افسانه ی این پرچم را به آهنگری به نام کاوه منتسب می کنند که ایران باستان را علیه یک دشمن اسطوره ای موسوم به ضحاک متحد کرد. در واقع، این بیرق به احتمال زیاد در زمان اشکانیان هم وجود داشته و به عنوان پرچم سلطنتی ایران به کار می رفت.

پرچم ایران پس از فتح ایران توسط عرب ها مشهور است که غزنویان تصاویر مشابه آنچه در ایران قبل از اسلام یافت می شد را به عنوان نشان های خانوادگی خود برگزیده بودند. از نشان های ایران باستان که مورد علاقه غزنویان بود شیر ایرانی و هما (شیردال ایرانی) تصویر سیمرغ باستانی در پرچم دوره سلجوقی نقش پرچم تیمور لنگ یکی از جنگجویان ترکمن مغول که از نقش شیر و خورشید استفاده کرده است. قدیمی ترین پرچم شیر و خورشید به سال ۸۲۶ هجری قمری همزمان با دوره ی تیموریان بر میگردد.^۱

۱- سایت ویکی پدیا، دانشنامه ی آزاد-سایت کاوه فرخ مجموعه مقالات کاوه فرخ: بررسی اجملی نشان شیر و خورشید

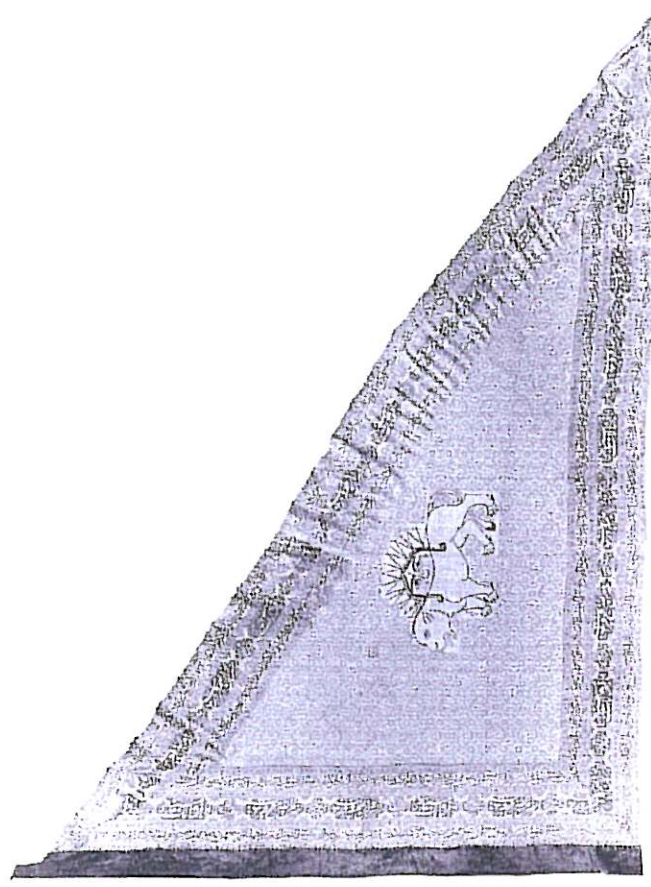
پرچم دوره ی شاه اسماعیل اول صفوی که با پس زمینه سبز و پرچم دوره شاه طهماسب صفوی که از نقش خورشید و گوسفند استفاده شده است. شاه طهماسب چون خود زاده ماه فروردین (برج حمل) بود، دستور داد به جای شیر و خورشید تصویر گوسفند (نماد برج حمل) را هم بر روی پرچمها و هم بر سکهها ترسیم کنند. و نیز گوسفند یکی از سنبل های دوره ساسانیان پیش از اسلام بوده است.

پرچم دوره شاه اسماعیل دوم صفوی که از شیر و خورشید استفاده شده است.

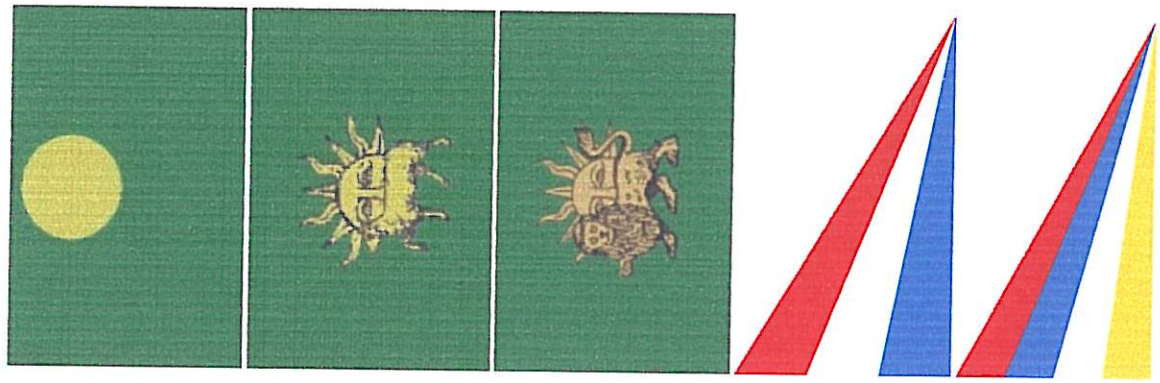
پرچم درفش سه رنگ نادر شاه افشار

درفش چهار رنگ نادر شاه افشار

پرچم سه گوش ایران در دوره ی اولیه قاجار با نشان شیر و خورشید.^۱

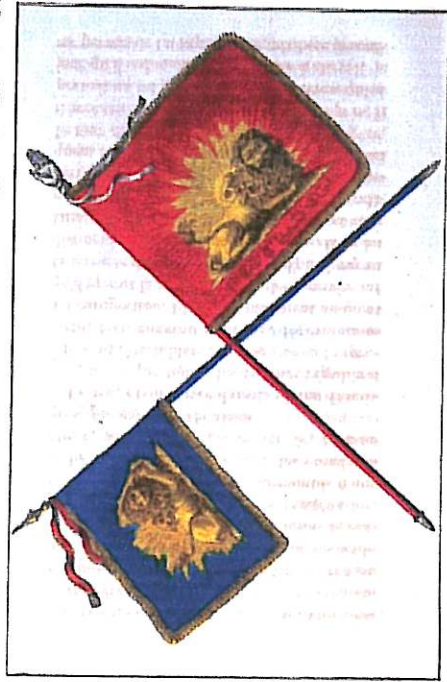
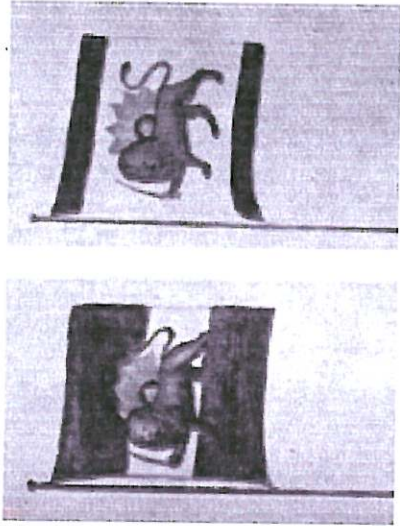

۱- سیات وکی پدیا، دانشنامه ی آزاد سیات کوره فرخ مجموعه مقالات کوره فرخ، تهران شیر و خورشید

نقاشی اروپاییان از پرچم ایران اوایل قرن نوزدهم میلادی در حاشیه پرچم آیه های قرآنی وتوسل به معصومین حک شده است مربوط به دوره ی فتعلی شاه قاجار

پرچم سه رنگ دوره ی قاجار رنگ سبز بالا سفید وسط و قرمز پایین و از نقش شیر و خورشید استفاده شده است. در دوره ی قاجار ربه :از عصر محمداشاه قاجار به بعد، شیر شمشیر داربه نشان دولت ایران در آمد که نمادی است از شمشیر علی (ع) است.

پرچم شیر و خورشید ،دوره ی پهلوی که منقش به تاج شاهی و دهبیم است !

۱- سایت ویکی پدیا ،موضوعه ی آزاد سایت گروه فرخ مجموعه مقالات گروه فرخ: بررسی اجملگی نشان شیر و خورشید

پرچم جمهوری اسلامی که از کلمه الله استفاده شده است. طرح کلمه الله: حمید ندیمی
 آرم الله در اکثر وزارتخانه های کشور به کار رفته است.

آرم کمیته ی ملی المپیک ایران طراح مرتضی ممیز
 چند آرم که از کلمه الله در آن استفاده شده است .
 آرم بانک ملی ؛ آرم صدا و سیما ی جمهوری اسلامی، آرم بانک سپه .

فصل چهارم

نقشمایه های ایرانی و نقش آنها در طراحی آرم ها

– وصف نقشمایه

– تقسیم بندی انواع نقوش ترسیمی در آرم ها

– نقوش انسانی_ فرم دست در نقوش انسانی_ چند نمونه آرم انسانی

– نقوش حیوانی_ چند نمونه از نقوش پرندگان و حیوانات

– نقوش گیاهی_ چند نمونه از نقوش گیاهی

– نقوش هندسی_ چند نمونه آرم هندسی شمسه ایرانی_ بررسی چند آرم از نقوش تزئینی

و معماری_ نقوش انتزاعی شکسته

– نقوش فرهنگی

نقشمایه های ایرانی و نقش آن در آرم ها

وصف نقشمایه

چکیده و بی پیرایه و رسیدن به بیان ساده ی یک نقش را نقشمایه می گویند؛ که در آن ساده شدن از کل به جزء می باشد_جزئی که تمام خصوصیات کل را دارا است^۱.

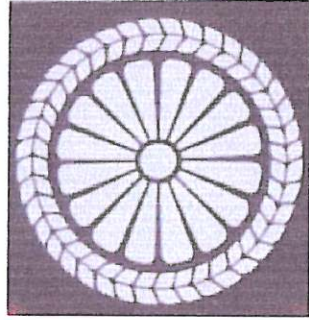
در هر دوره ی تاریخی می توان بر کاشی کاری، قالیبافی، نمای ساختمان ها، ظروف سفالی و فلزی؛ منسوجات؛ ابزار های جنگی و علمی و بالاخره در حاشیه و متن و روی جلد هزاران جلد کتاب نفیس این نقشمایه ها را مشاهده کرد؛ که در ارتباط تنگاتنگ با هنر ارتباط تصویری است. بی درنگ هر کدام ازین نقش مایه خود می تواند؛ نشانه و آرم باشد.

این نقش مایه ها را می توان بر گونه های مختلف گیاهی؛ انسانی و جانوری؛ هندسی و غیره مشاهده نمود. در بسیاری از آرم های کنونی دانشگاه ها موسسات علمی و فرهنگی و سازمان های مختلف به وضوح می بینیم که این آرم ها بر گرفته از نقشمایه های دوره ی هاپی از تاریخ می باشد که مفهوم ریشه ای و تاریخی و قدمتی چندین ساله به آرم ها داده است. در اینجا دو نمونه از تصاویر بازسازی شده نقشمایه های باستانی را یادآور تاریخ آن می آورم.

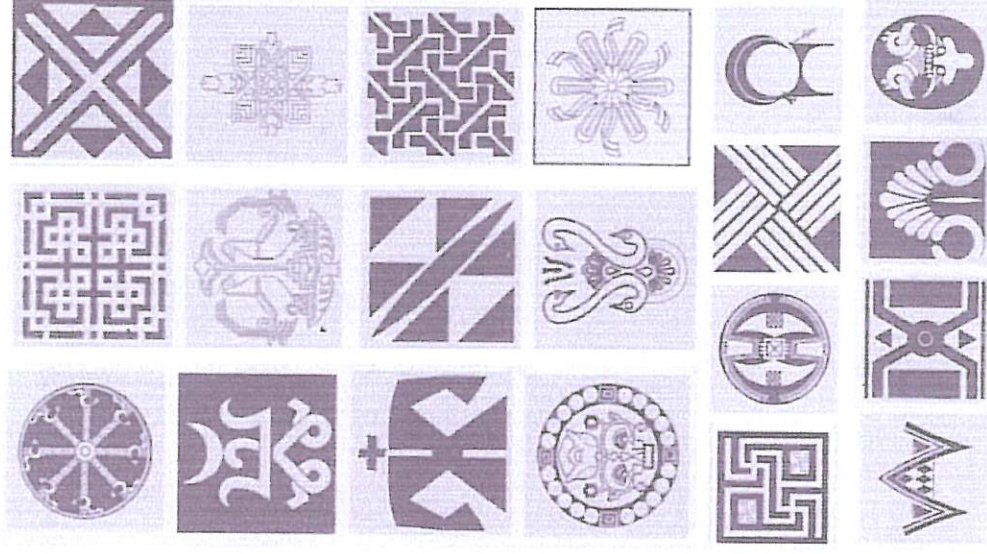
الف- پوش مینایی سده ی ۱۲ ق.م در شوش-ب- نقش گچبری برجسته؛ دامغان دوره ساسانی

تصویر ب

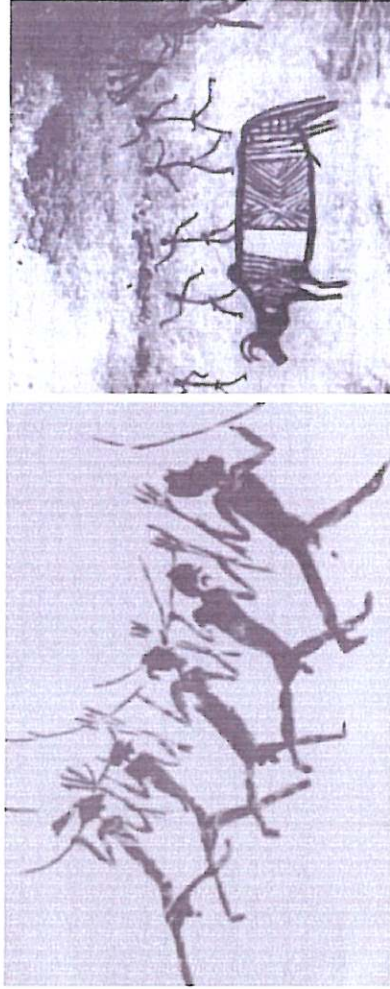
تصویر الف

۱- کتاب نقشمایه های ایرانی، نوشته ی سمود تلخویی و فریده شهبازی، انتشارات سروش

نقوش انسانی

نقوش انسانی از دیر باز در غارها توسط انسانهای نخستین طراحی شده است؛ از جمله شکارچیان، نقاشی دیواری متعلق به هندو شکارچیان نقاشی دیواری متعلق به اسپانیا.^۱

نقوش انسانی مختلف در نقش برجسته های دوران مختلف؛ بر روی سکه ها، نقاشی ها و غیره.

سکه درهم نقره میترادیس دوره اشکانی که نقش انسانی دارد.

آرم مرکز مطالعاتی جمعیتی آسیا، طراح دایوش مختاری...

آرم برای چهره عمو نوروز که کلاه و ریش آن از نقش برجسته های انسانی تخت جمشید الگو گرفته است. طراح

داریوش مختاری

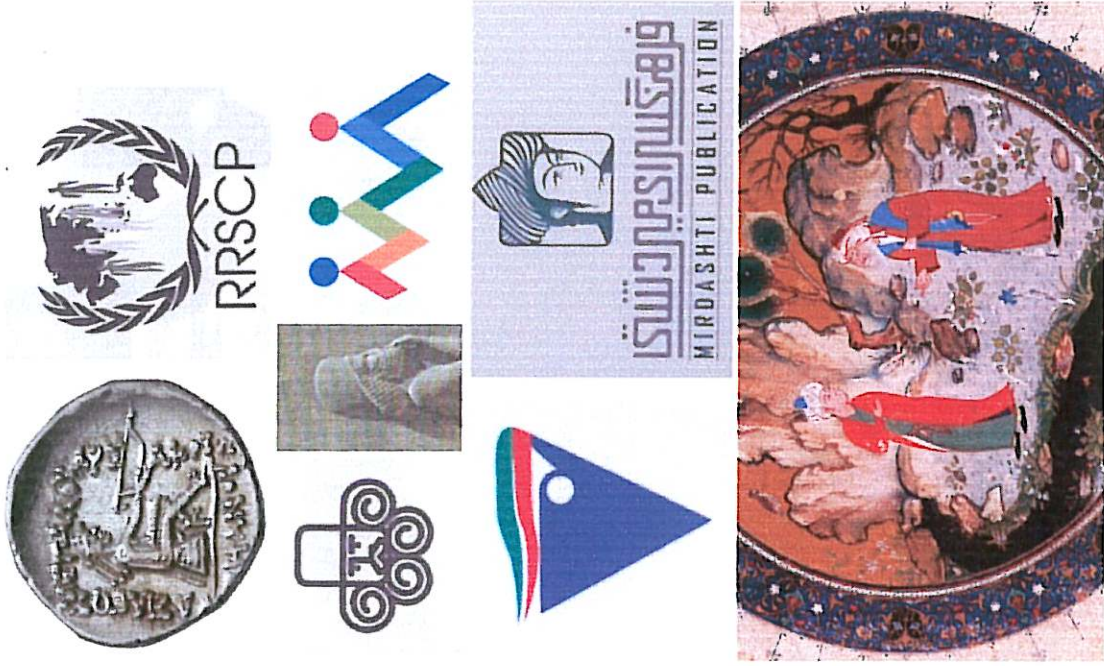
آرم سازمان همگام با کودکان و نوجوانان طراح مرتضی ممیز

آرم برای سازمان ورزشی زنان، که در این آرم به فرم پوشش زنان ایران توجه شده است. و از پرچم ایران استفاده

شده است. طراح مرتضی ممیز

آرم فرهنگسرای میردشتی که از چهره های نگارگری ایرانی در آن استفاده شده است. نمونه ایی از نگارگری

ایران.

^۱ کتاب هنر در گذر زمان، علین گلرنگ، انتشارات آگاه

فرم دست در نقوش انسانی

استفاده از فرم دست بنابر موضوع آن، در مولاری ریشه در اعتقادات مذهبی و باورهای آنها دارد؛ که برای رساندن مفهوم هرچه بیشتر در طراحی آرم از آنها استفاده شود؛ مفهوم به سادگی و رساتر ارسال می شود. فرم دست بنابر پنج انگشت آن، ابتدایی ترین وسیله شمارش است. در باور مذهبی شیعه مردم ایران پنج انگشت، نشانه ای از پنج تن آل عبا است، که معمولا از فرم دست برای نشان مذهبی پنج تن، استفاده میشود و در مراسم مذهبی گوناگون در علم ها و غیره از این نشانه استفاده میشود. شیعه بر این باور است که توسل به پنج تن حمایت گر و یاری دهنده است.

آرم انجمن سینمای دینی که از فرم دست در آن استفاده شده است. طراح: رضا عابدینی.

آرم حمایت از بیماران که از فرم دست که استعاری از حمایت گرفتن است و نیز حمایت معنوی از پنج تن می باشد، طراح: حسین خسروچردی

آرم پروژه یامار گیری سفرهای شهری که برای شمارش استفاده شده است. طراح: قیاد شیوا

از فرم دست هنگامی که مشت شده است برای مقاومت و ایستادگی در برابر دشمنان و مبارزه تا پیروزی، را می رساند، که در جایگاه خود از آن استفاده می شود.

آرم ستاد تبلیغات جنگ از دست مشت کرده در آن استفاده شده است. طراح: مرتضی ممیز

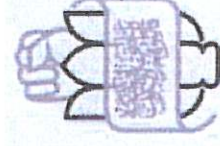
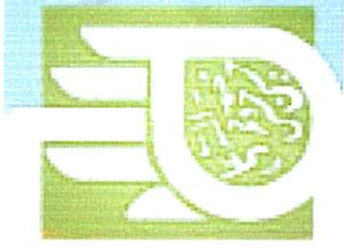
آرم اتحادیه انجمن های اسلامی دانش آموزان که فرم دست مشت کرده استفاده شده است.

آرم انشادات توسعه و فرهنگ. طراح: ابراهیم حقیقی

از فرم دست دوست گره خورده برای حمایت و همیاری، به صورت دو انگشت برای پیروزی؛ از فرم یک انگشت برای اشاره و نشان دادن، که از انگشت اشاره استفاده می شود و میشود گفت حکم فلش راهنما را دارد.

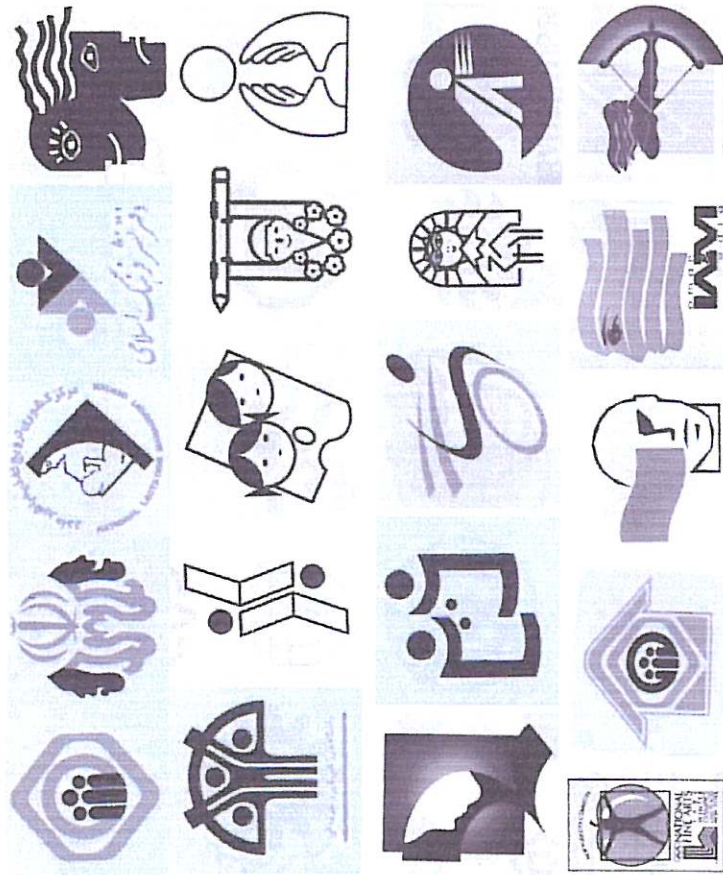
آرم گسترش مسکن که دودست گره خورده و حمایت را نشان می دهد.

پیکتوگرام دست در حالت اشاره ...

چند نمونه آرم انسانی

- ۱- آرم برای تئاتر تجربی دانشجویی دانشکده هنرهای زیبا
- ۲- آرم دفتر غیر فرونگ اسلامی
- ۳- آرم مرکز کشوری ترویج تغذیه با شیر مادر
- ۴- آرم برای جشنواره ی نثر فجر
- ۵- آرم سازمان تامین اجتماعی
- ۶- آرم برای فوق تخصص جراحی کودکان دکتر علم
- ۷- آرم برای جشنواره ی فرهنگی ورزشی کودکان
- ۸- آرم برای مدرسه ی هنر کودک و نوجوان
- ۹- آرم برای تولیدی ورزشی
- ۱۰- آرم برای فوجن میماندازان هواپیما
- ۱۱- آرم شرکت توریستی کاروان صحرا
- ۱۲- آرم جشنواره فرهنگی ورزشی فجر
- ۱۳- آرم اداره کل تفریح بهداشت و تنظیم خانواده
- ۱۴- آرم برای کنکوره ی نقش زن در علم و صنعت و توسعه-
- ۱۵- آرم برای فروشگاه فرش آرش-
- ۱۶- آرم برای زن و رسانه
- ۱۷- آرم مراسم معرفی دانشجویان نمونه ی کشور
- ۱۸- آرم برای موسسه املاک و مستغلات-
- ۱۹- آرم برای کمیته ی هنرپلمپیک زمستانی نیوبروک-

کتاب نشانه به روشنی بیژن صیغوری و سعید معنی انتشارات مرآتین
کتاب در آسای پر تحلیل عناصر تصویری در آرم- پژوهش و تولید فهیمه بهلول انتشارات دانشگاه هنر

نقوش حیوانی

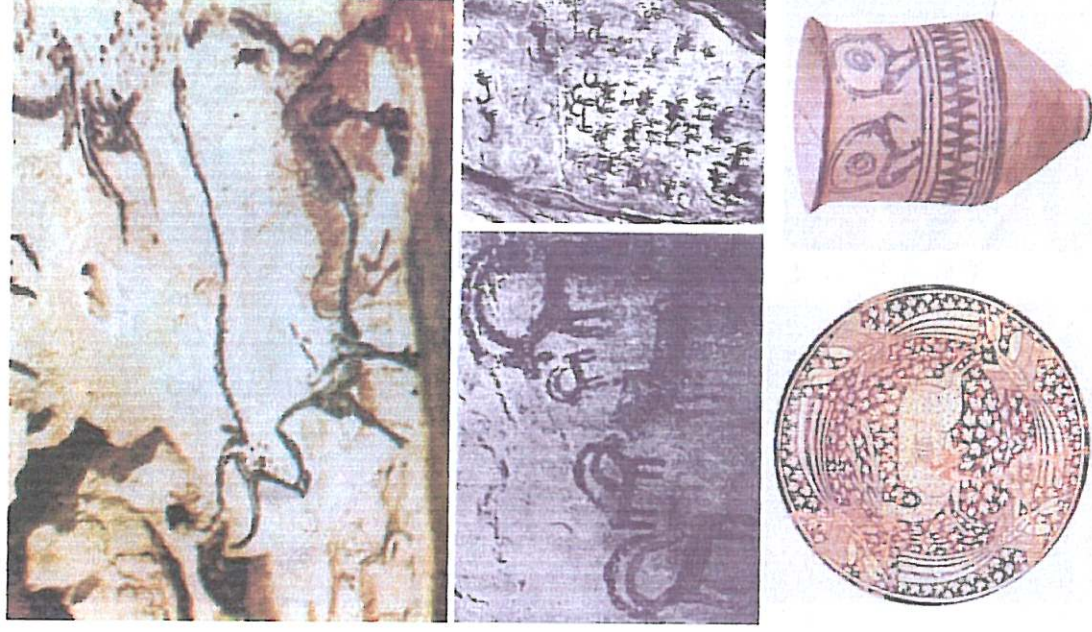
طراحی نقوش حیوانی به اندازه تاریخ نقاشی انسان قدمت دیرینه دارد نقش جانوران اولین نقوشی است که بر روی دیواره های غارها از پیش از آغاز دوران تاریخ به وجود آمده است.

نخستین دلیل آنجود حیوان به منزله غذا و تغذیه بوده که بر پایه ایمان جادویی، برای شکار حیوانات اجرا می شده است. از جمله نقش بز کوهی که آثار سفالی شوش بدست آمده نشان دهنده پاهمیت عمده این حیوان در زندگی انسان آن دوره داشته است. اما بعد ها بخاطر علاقمندی به بعضی از خصوصیات رفتاری، نوع جانور باعث توجه وی گردید از جمله عقاب و شیر و اسب و غیره...

حیوانات، از اشکال گوناگون، تصویری دیگر از نقطه های مشترک را در افسانه های مردم آسیا به دست می دهند. با این تفاوت که این افسانه ها، ضمن برخوردار بودن از یک موضوع و ریشه ی مشترک، به تناسب راه و رسم زندگی مردم و حتی شرایط جغرافیایی موجود در هر سرزمین، دستخوش تغییر و دگرگونی شده اند. نمونه این باورها و اعتقادات را در آثار بجای مانده ی هر تمدن می توان جستجو کرد. همانند قدح سفالی که در وسط آن غزالی در حال دویدن است و در حاشیه دورطرف چهار مرغ در حال پرواز هستند که مربوط به قرن ششم ه.ق. سلطان آباد می باشد.

برای مثال مردم مشرق زمین بر این باورند؛ مرغ افسانه ای ققنوس این مرغ، که به گفته ی افسانه ها هر پانصد سال یک بار به خاکستر تبدیل می شود و آن گاه از میان خاکستر خود دوباره ظهور می کند، در افسانه های هر ملتی به نوعی رخ نموده است.

یونانیها آن را فونیکس، عربها عنقا، چینیها فنگ هوانگ و ایرانی ها و هندی ها سمندر گفته اند. بی شک تحقیق درباره ی ریشه و علت پیدایش یک چنین پدیده ای در افکار و اعتقادات مردم می تواند موردی جالب برای بررسی پژوهشگران باشد. افسانه ی مربوط به مرغ جاوید به گونه های دیگر دستمایه ی افسانه پردازان بوده است که دوباره آباد شدن شهری ویران از میان خاکستر گذشته ها یکی از آنهاست.^۱

۱. سایت راسخون. مقالات موضوعی (الفه های اسبابترجمه ی خوشنگ فتاحی)

یکی از آگاهان در مسائل مرم شناسی، معتقد است که منشا افسانه های مربوط به اژدها و دیگر جانوران اژدها بر خواسسته از مشرق زمین است، نه جای دیگر. او می گوید به احتمال فراوان و برای نخستین بار این هیولاهای مختلف افسانه های عربی، بابلی، آفریقایی و هندی سر برآورده اند.

حیوانات درنده یا پرنده نیز، که آمیزادها را با شیر خود پرورش داده اند، نوعاً در افسانه های بسیاری از ملت های آسیا دیده می شوند. همتای زال، پدر رستم، که بر اثر بی مهری پدر در آشیانه سیمغ پرورش یافت.^۱

در هنر ارتباط تصویری به ویژه طراحی آرم ما به وضوح تاثیر این باور ها و اعتقادات را در طراحی هنرمندان، مشاهده می کنیم. همانند آرم های که از نقش بز استفاده شده است.

آرم بنگاه ترجمه و نشر کتاب، این آرم برگرفته از نقش مایه های دوران قبل از تاریخ سیلک می باشد. در این نقشمایه علاوه بر نقوش هندسی از نقوش جانوری (بز کوهی) استفاده شده است.

آرم سابق سازمان جلب سیاحان طراحی هوشنگ کاظمی بز کوهی بالدار سیمین که نماد فر شاهی _ صفت اسرار آمیزی که انسانی را به شهر یاری می رساند _ مربوط به دوره ی هخامنشی که در آرم های زیر از نقش بالدار بز استفاده شده است.^۲

نقش بز کوهی را در دوره ی ساسانی نیز می توانیم بر روی گچبری مشاهده نمود.

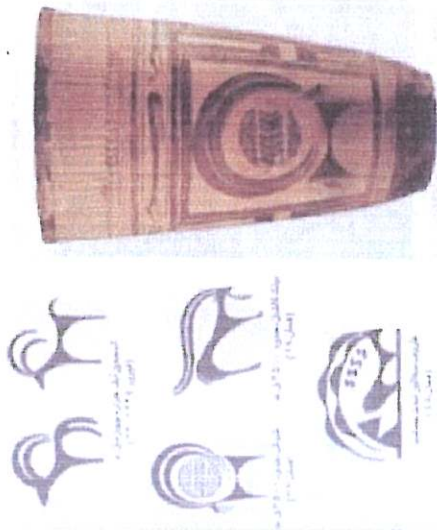
آرم برای شرکت مسافرتی توره های ایران طرح: مسعود سپهر _ آرم برای آژانس هواپیمایی وجهانگردی ایران طراحی: عدد نان مصلائی _ آرم برای موزه ی حیات وحش طراحی: عباس زینل نیا طوسی^۳

۱- سایت راسخون _ مقالات آموزشی (الله های آسیا ترجمه ی هوشنگ کتبی)

۲- کتاب داریوش و ایرانیان نوشته ی والتر هیتین و ترجمه ی پرویز رحیمی انتشارات: نشر ملی

۳- کتاب نقشه، به کوشش مجتاز صیغری و ساعد مکی انتشارات: مولفین

آرم هوپیمایی جمهوری اسلامی

در این آرم از نقش ماهی ی پرنده افسانه ای ایران باستان ،گریفون (شیر دال) که موجودی افسانه ایی با سر و بال عقاب و بدن شیر است ؛استفاده شده است.

گریفون پرنده افسانه ایی ایران باستان ؛که از لحاظ منقار و صورت به عقاب شباهت دارد .نقش عقاب ازسالیان بسیار دور مورد توجه ایرانیان بوده و بر سفال های پیدا شده مربوط به هزاره های پیش از میلاد نقش گردیده است.این نقش تاکید بر هویت ملی دارد و بیانگر اهداف (حمل و نقل هوایی)وازرش ها (قدرت و قدمت) است .^۱

آرم موسسه امیر کبیر؛دراین آرم از اثر مهر داریوش که در حاشه آن نوشته ایی به فارسی باستانی و ایلامی و بابلی آمده است؛(من داریوش شاه)^۲

۱- کتاب در آمدی بر تحلیل عناصر تصویری در آرم- پژوهش و تألیف: فهیمه بهلول؛انتشارات دانشگاه منبر

۲- کتاب داریوش و ایرانیان نوشته ی ولتر هسستن و ترجمه ی پرویز رحیمی؛انتشارات نشر ماهی

آرم شرکت ایران خود رو
 این آرم نیز فرم ارابه و اسب است؛ به غیر از مهر دایوش، ارابه جنگی داریوش نگاره ای مسطح در دیواره شرقی
 آپادانای تخت جمشید قرار دارد به صورت نقش برجسته، روایت شده است. البته این حالت نقش برجسته در
 تمدن بین النهرین از جمله آشور، بابل و سومر در نبرد نینوا آشور بانیپال در حال شکار شیران نیز دیده می
 شود.

نقش اسب و ارابه در سکه های امراه دوری هخامنشی نیز دیده می شود که تصویر ادشیر سوم سوار بر ارابه ای
 است، حک شده است.^۲

آرم سابق بانک ملی
 در این آرم از نقش برجسته ای در تخت جمشید استفاده شده است. که در آن نبرد با یک جانور اساطیری را
 روایت کرده است.^۳

۱- کتاب داریوش و ایرانیان نوشته ی والتر هیتین و ترجمه ی پرویز رحیمی انتشارات نشر ملی
 ۲- سایت ویکی پدیا، دانشنامه ی آزاد بایت بانک سپه در مورد سکه های ایران

آرم بانک پاسارگاد

در این آرم از یکی از اشیای مشهور دوره ی هخامنشی بنام ریتون (تکوک) استفاده شده است که انتهای این طرف به سر جانورانی مانند شیر، ببر، و گوزن ختم می شود.^۱

ایرانیان در این عهد بر این باور بوده اند که قوه ی جانور با نوشیدن مایع به داخل بدن آنان منتقل می شود. این نقش در دوران اشکانی نیز به صورت های مختلف دیده می شود.

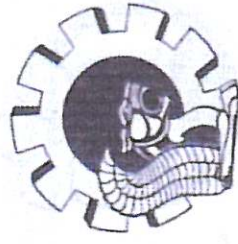
آرم شرکت پارت سازان نیز از همین نقاشاستفا ده شده طراح عباس زینل نیا طوسی.

اینگونه طرح شیر در نقش پارچه ی ابریشم لاجوردی و سفید قرن پنجم و ششم هجری نیز دیده می شود. آرم موزه ی تاریخ طبیعی که از که نگاره ایی از شیر دال از کاشی لعابدار، کاخ داریوش در شوش طراح: سارا نایب.

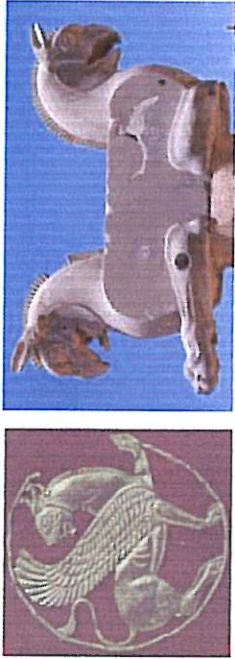
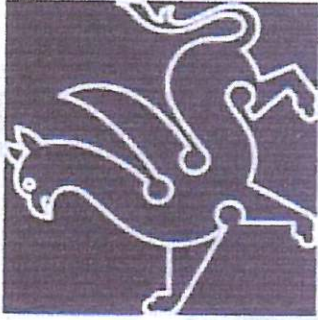
آرم پژوهش های جهان باستان: نیز از زینتی زرین برای لباس که شیری شاخدار و بالدار، دوره ی هخامنشی است، می باشد.^۲

۱- کتاب داریوش و ایرانیان نوشته ی والتر حیثین و ترجمه ی پرویز رحیمی انتشارات: نشر ملی

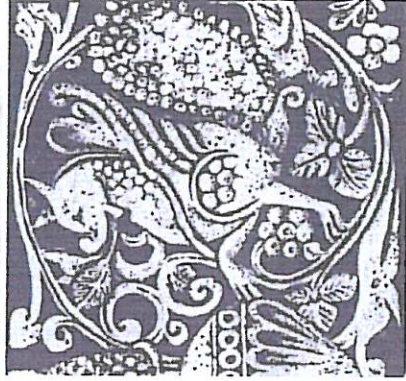
آرم دفتر گرافیک سیمغ ؛ در این آرم نیز طراح از تلفیق این دو شکل زبردر طراحی آرم بهره جسته است سر و بدن این دوشکل در هم ادغام شده است.

از این نوع موجودات بالدار شبیه بهم در نقش برجسته های دوره ی ساسانی نیز دیده میشود از آن جمله، نقش اژدها با دم طاووس می باشد .^۱

آرم شرکت بافندگی نوری، طراح: لادن رضایی . در این آرم طراح؛ از نگارگری ایرانی بهره جسته است و نوع خطوط آن؛ از نوع قلم گیری در نگارگری ایرانی میباشد.

طرح نگارگری از آثار استاد بهزاد آرم برای هزارستان که از گل مرغ ایرانی و خوشنویسی استفاده شده است. طرحی از گل مرغ ایرانی.

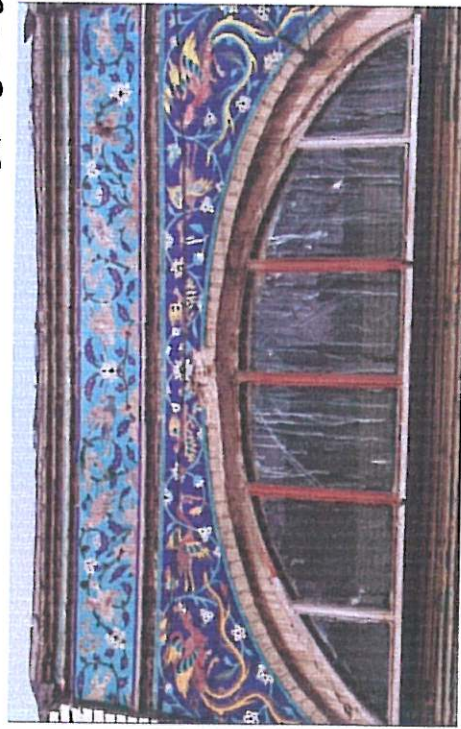
۱- کتاب هزار نقش به کوشش دکتر محمد خزائی انتشارات: موسسه ی مطالعات هنر اسلامی

آرم باشگاه پرسپولیس؛ در این آرم از سرستون گاو دو سر از کاخ آپادانای شوش استفاده شده است، که از نقوش جانوری در آن استفاده شده است .

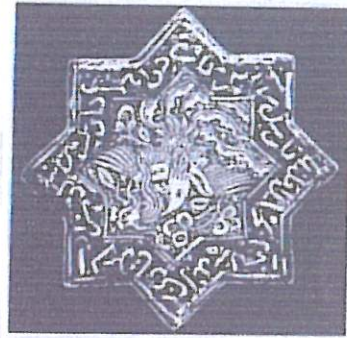
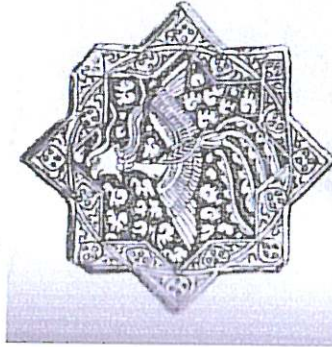
آرم چشمواره ی سینمایی فجر، در این آرم نیز از نقش سیمرغ استفاده شده است . سیمرغ دوره ی ساسانی در طاق بستان و نیز نقش لباس خسرو پرویز دیده میشود.

در کاشی نقشدار با نقش سیمرغ، و نیز کاشی نقشدار برجسته ی سلطان آباد مربوط به ۷۴۶ هجری دیده می شودو نیز در طرح پارچه های سده های گذشته از طرح سیمرغ بسیار استفاده شده است. نمونه ایی از نقش سیمرغ در خیابان طالقانی اصفهان.^۲

۱- کتاب هوزر نقش به کوشش دکتر محمد خزایی انتشارات، موسسه ی مطالعات هنر اسلامی

۲- کتاب از نقش و نگاره در دیوار شکسته، نگاری بر معماری خیابانی اصفهان انتشارات، سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان

آرم دانشگاه تهران
 باز نمایی از یک نقشمایه کتیبه گچ بری دوره ی ساسانی می باشد که یک نشانه ی باستانی و آیینی است که نام اورمزد(خداوند) با خط تزئینی نوشته شده است.

این کتیبه از نقش مایه دو بال و یک نوشتار تشکیل شده که درون یک ریسه مروراید، دایره روار قرار گرفته اند در چهار گوشه ی این دایره چهار نقش گیاهی به یک شکل تکرار شده است که در نهایت کتیبه به مربع تبدیل شده است که در فر آیند طراحی این آرم نقش مایه های گیاهی حذف شده است نام نوشته این سازمان به جای نوشتاری کتیبه ، با قلم کوفی بنایی قرار گرفته است.^۱

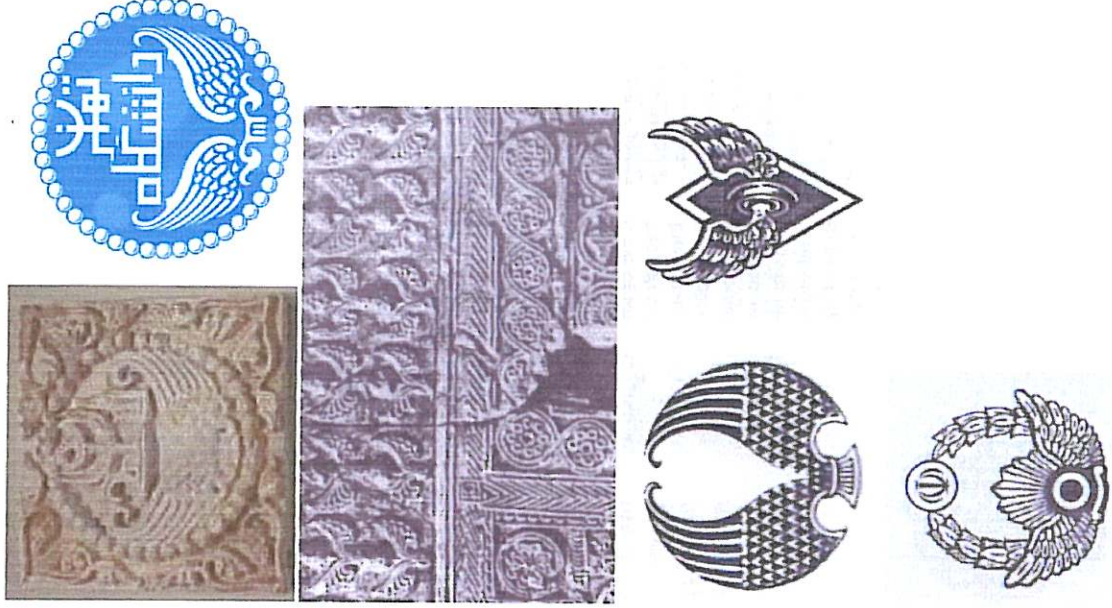
در گچبری دوره ی ساسانی در صحنه شکارگاه چهار ترخان نیز ما این نو بالها را می بینیم.
 غیر از گچبری ذکر شده دوره ی ساسانی نمونه ای از نقشمایه دو بال را سکه های دوره ساسانی ، بر روی تاج پادشاهان ساسانی مشاهده می کنیم .^۲

آرم سابق راه آهن ایران طراح فردریک تالبرگ
 آرم سابق وزارت فرهنگ و هنر طراحصادق بربرائی
 آرم سازمان عقیدتی سیاسی نیروی انتظامی

۱- کتاب در آمدی بر تحلیل عناصر تصویری در آرم پژوهش و تبلیغته فیهمه پهلوان: انتشارات دانشگاه هنر

۲- سایت ویکی پدیا، دانشنامه ی آزاد: سایت پلنگ سیه در مورد سکه های ایران

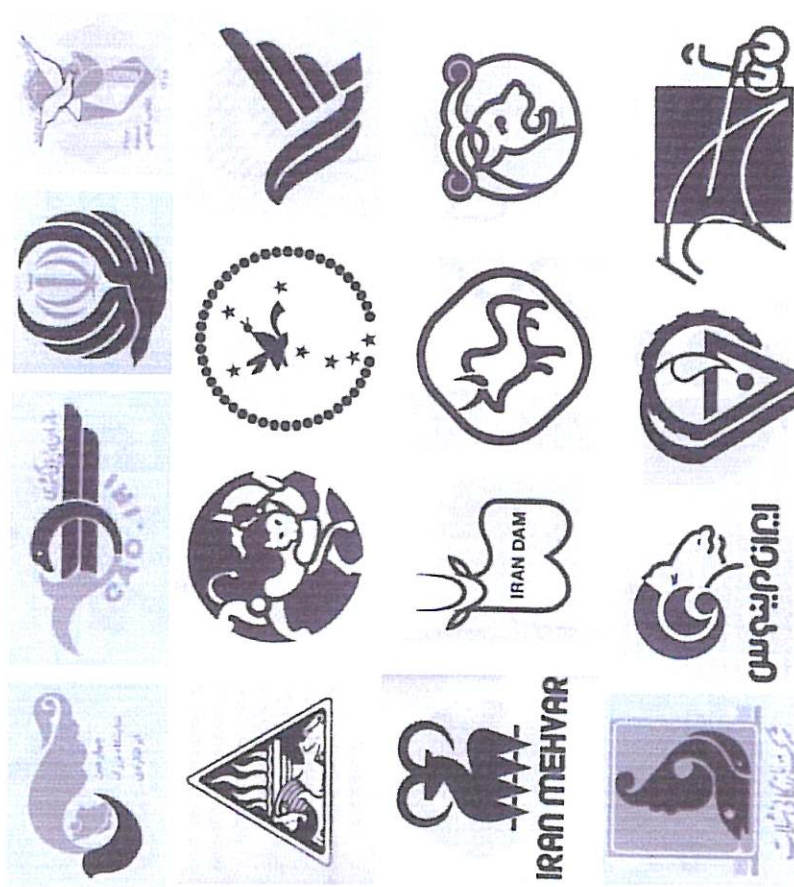
چند نمونه آرم از نقوش پرندگان و حیوانات

کتاب نمونه به کوشش بیژن سیفوری و ساعد مشکئی انتشارات سیرافین
کتاب نمونه ها ابراهیم حقیقی انتشارات بنفشهر هفت رنگ

- ۱_ آرم شرکت پست بانک طراح عتائف مظالمیان
- ۲_ آرم هتل اینتر نرال ایروپلی طراح ابراهیم حقیقی
- ۳_ آرم هتل اینترنال ایروپلی طراح ابراهیم حقیقی
- ۴_ آرم شهرداری ایروپلی طراح ابراهیم حقیقی
- ۵_ آرم شرکت مرغ سحر ، طراح کاکسرون سلحی
- ۶_ آرم آژانس مسافرتی ایران توربست طراح کاکسرون سلحی
- ۷_ آرم مرکز بازرگانی نو آوران جوان طراح مسعود محمودی
- ۸_ آرم شرکت فلاسک طلوس ؛ طراح مسعود سپهر
- ۹_ آرم شرکت طلوس و ارغنون طراح پریسا نورانی
- ۱۰_ آرم نشر ققنوس طراح ابراهیم حقیقی
- ۱۱_ آرم شرکت سی تو (تولید کننده پیراهن مردانه) طراح ابراهیم حقیقی
- ۱۲_ آرم ایرانت دبشکه ی انالاج رسلکی طراح مسعود سپهر
- ۱۳_ آرم شرکت فتعازاتی مد هد طراح ؛ سیما مشتاقی
- ۱۴_ آرم شرکت طیفور پدس طراح کریم زینتی
- ۱۵_ آرم فتو گلری سپهرخ طراح ابراهیم حقیقی
- ۱۶_ آرم بلدنگاه ورزشی شاهین طراح محمد کلام لسانی
- ۱۷_ آرم نشر ققنوس طراح ابراهیم حقیقی
- ۱۸_ آرم شرکت بن آسیا تجارت خارجی طراح لاله سلطان محمدی
- ۱۹_ آرم تملوبی تولید فیلم (پروژ) طراح مهدی حمزه پوریان
- ۲۰_ آرم هتل ازادی طراح ابراهیم حقیقی

- ۱_ آرم بنیاد شهید انقلاب اسلامی
- ۲_ آرم هواپیمایی آسمان
- ۳_ آرم سازمان هواپیمایی کشور
- ۴_ آرم چهارمین نمایشگاه ایرانگرددی طراحی‌شاد شورا
- ۵_ آرم شرکت اداره ی پست جمهوری اسلامی ایران طراحی‌مصطفی کلبی
- ۶_ آرم موسسه ی اختر شناسی کلون پرورش لکتری کودکان و نوجوانان طراحی‌برنسی ممیز
- ۷_ آرم موزه ی جاور شناسی ایران طراحی بردیا سندی بزاد
- ۸_ آرم شرکت ملی نفت ایران طراحی محمد جوانی پور
- ۹_ آرم موزه ی تاریخ طبیعی طراحی‌سارا تاپیا
- ۱۰_ آرم فرآورده های گوشتی پوشهر طراحی‌مسعود سپهر
- ۱۱_ آرم شرکت دامداری کشاورزی ایران دام‌طراحی بهراد امین سللمسی
- ۱۲_ آرم شرکت ایران محور طراحی: قیاد شویا
- ۱۳_ پیکتو گرام ارابه رقی طراحی بردیا سندی بزاد
- ۱۴_ آرم شرکت کشت و صنعت فرآورده های گوشتی سیرجان‌طراحی علیرضا جعفری
- ۱۵_ آرم کارخانجات ایران مریدوس طراحی مصطفی اسداللهی
- ۱۶_ آرم شرکت بازرگانی شیلات

کتاب رنگ ها جستجو های مرتضی ممیز در طراحی آرم انتشارات بسالی

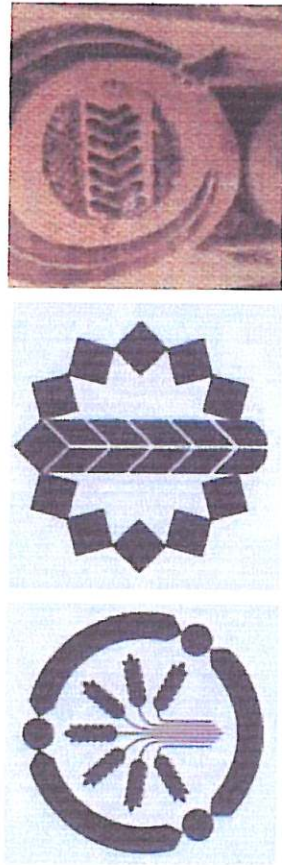
کتاب در آمدی بر تحلیل عناصر تصویری در آرم پژوهش و تألیف لیهیمه بهمان انتشارات دانشگاه هنر

کتاب رنگه به گوش بیژن سیفوری و ساعد مشکئی انتشارات مولین

نقوش گیاهی

بی شک اولین منبع غذایی انسان نخستین: تغذیه از گیاهان بوده که توجه انسان اولیه را به خود جلب کرد؛ نخستین نقوشی که بر روی سفالهای کشف شده است، نشان دهنده ی فعالیت های کشاورزی و گیاهان دست کاشت از جمله نقش گندم بوده است بر روی سفال کشف شده از شوش، نقش بز با شاخهای قوسی گردان مشاهده می شود که در وسط آن نقش زمین کشاورزی و خوشه گندم طراحی شده است.

هم اکنون نیز در بسیاری از آرم ها، از نقش خوشه گندم استفاده میشود. آرم چهارمین اجلاس وزرای کشاورزی کشورهای عضو کنفرانس، طراحی قباد شیوا^۱ آرم برای صادرات کشاورزی طراحی قباد شیوا

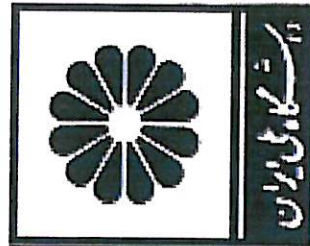

از نقش های دیگر گیاهی از جمله گل دوازده پر (رزت) درخت سرو و گل نیلوفر آبی (لوتوس) است در پلکان کاخ آپادانا در تخت جمشید مشاهده می شود. همچنین در بخشی از یک خنجر در کاخ خزانه: تخت جمشید نیز نقوش گیاهی طراحی شده است!

آرمشبهکه جهانی جام جم که از گل رزت استفاده شده است. طراحی قباد شیوا
آرم دانشگاه ملی ایران در آن نیز آرم رزت استفاده شده است

^۱ کتاب داریوش و ایرانیان نوشته ی ولتر همستین و ترجمه ی پرویز رحیمی انتشارات نشر ملی

گل نیلوفر آبی با آنکه در مرداب می روید ولی هرگز به لجن آلوده نمیشود و منزه از هر گونه ناپاکی است و گشوده شدنش با طلوع خورشید است و این است که خورشید را یکی از اصلی ترین اجزاء خلقت در عالم قرار می دهد. در اکثر مذاهب، خورشید را خدای پدر یا خدای مولود می خوانند و مفاهیمی مانند نور، آب، شکفتن زیبایی نظم و لایه های گلبرگ مفاهیمی هستند که نیلوفر آبی را گلی بی نظیر برای بیان پیدایش عالم کرده است.

آرم سابق موسسه ی استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و استفاده گل نیلوفر آبی دوره ی هخامنشی است.

آرم برای سازمان فارسی شناسی، الهام از گل لوتوس یا همان گل نیلوفر آبی، طراح مرتضی ممیز

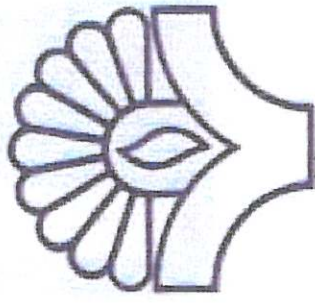
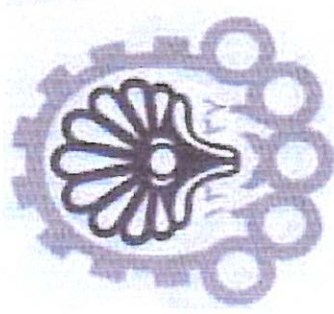
آرم هتل پارس که بر گرفته شده از گل نیلوفر آبی، است. طراح: لاله سلطان محمدی

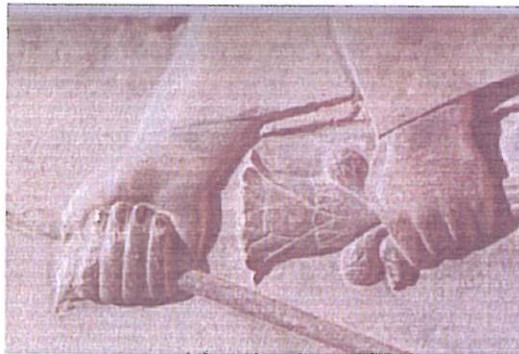
آرم دانشگاه صنعتی امیر کبیر شکل تغییر یافته گل نیلوفر است، که در کاشیکاری های تخت جمشید دیده می شود.

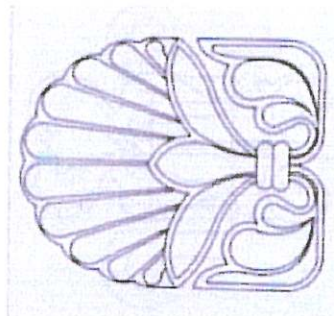
آرم انشازات شمع نیز با تغییراتی و به کار بردن شمع و کتاب، در قالب همین گل طراحی شده است طراح بهراد امین سلیمانی.

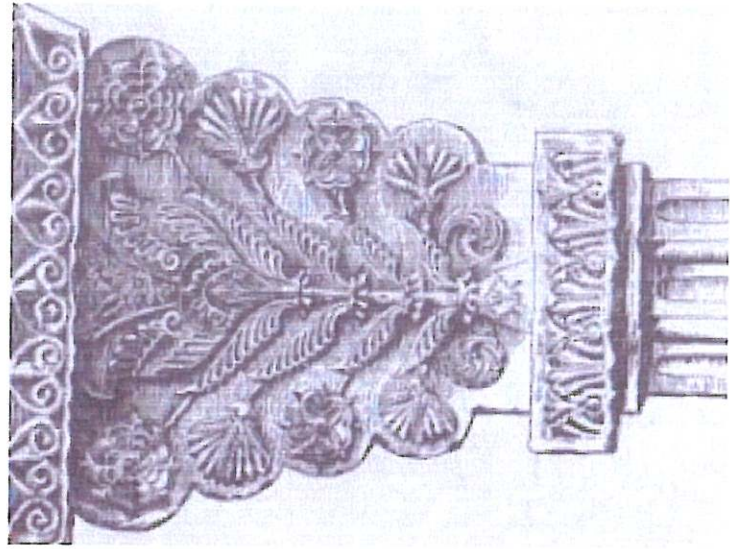
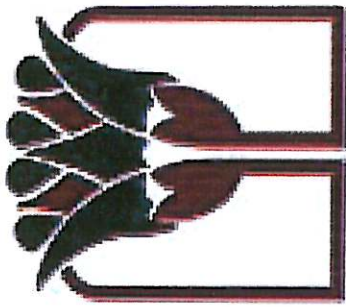
آرم بانک پارسیان در آرم نیز از نقش برجسته از تخت جمشید است که داریوش غنچه‌ی به گل نشسته‌ی گل
 اتار (لوتوس) که نماد باروری است را در دست چپ گرفته است.^۱

آرم برای نمایشگاه بین‌المللی تهران که از گچبری کاخ کیش دوره ساسانی بهره‌گرفته شده است.^۲ در سر ستون
 طاق بستان دوره‌ی ساسانی، نیز از نقوش گیاهی کنگره‌دار استفاده شده است.

۱_ کتب داریوش و ایرانیان خوشه‌ی والتر هینسین و ترجمه‌ی پرویز رحیمی انتشارات نشر ملی
 ۲_ کتب نقشامه‌های ایرانی به کوشش مسعود تلمیسی و فرید شهبازی انتشارات سروش

نقوش اسلیمی و گلهای ختایی (شاه عباسی)

نقوش اسلیمی همانطور که از اسم آن مشخص است منسوب به دوره اسلامی است. این نقوش را در تزئین اغلب هنرهای سنتی ایران مشاهده می کنیم. یک نمونه از سر اسلیمی تزئینی گچبری شده در محراب مسجد جامع اصفهان است.^۱

از این نقش در بسیاری از آرم ها و لوگوها به صورت تزئین، استفاده می شود.

آرم نمایشگاه بین المللی صنایع دستی که نقش اسلیمی استفاده شده است، طراح محمود ارواحی آذر.

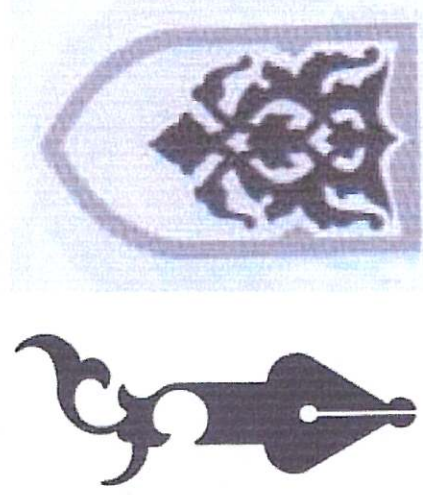
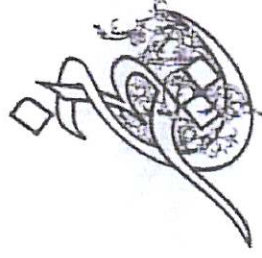
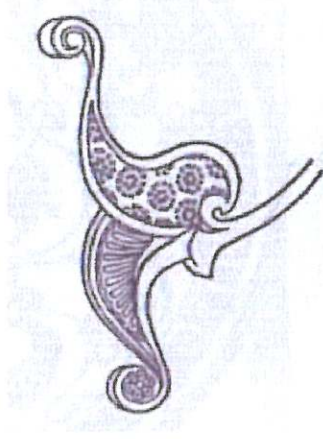
آرم نوشتاری خط نستعلیق، که در آن از گلهای ختایی نقوش سنتی برای تزئین آن استفاده کرده است طراح عبد الرضا چارثی.

آرم برای کتابخانه ملی طراح مرتضی ممیز. آرم برای ماهنامه فرهنگی که انتهای آن با اسلیمی تزئین شده است طراح رضاصفا نگار

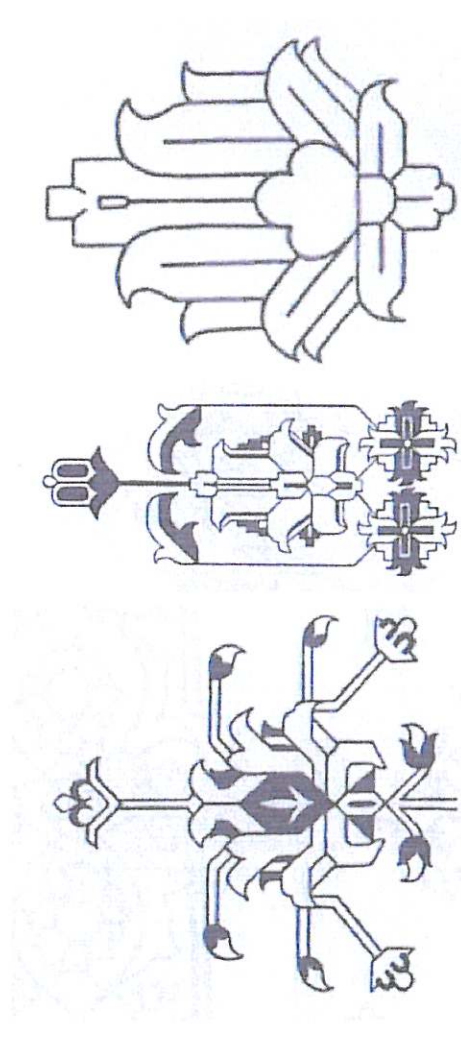
آرم برای نشر خنیا که در انتهای آن از تزئین اسلیمی استفاده شده طراح ابراهیم حقیقی
آرم سابق سازمان سنجش و آموزش کشور که سربندها و اسلیمی در آن دیده میشود. طراح: حمید ندیمی

۱- کتب هزار نقش به کوشش دکتر محمد خزئی، انتشارات موسسه ی مطالعات هنر اسلامی

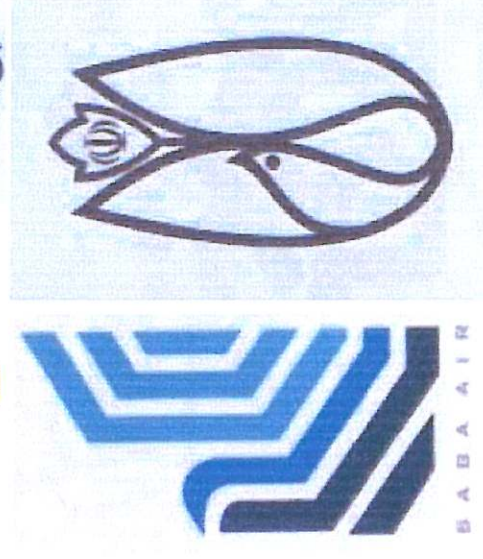

از گل شاه عباسی نیز در بسیاری از آرم‌ها استفاده شده است. نقل است که این گل تکمیل یافته گل نیلوفر آبی است، و در جایی آن را لاله عباسی هم می‌خوانند که شبیه به گل لاله است. نمونه‌ای از گل شاه عباسی از قالی‌های شمال و شرق ایران مربوط به قرن دهم و یازدهم هجری و نمونه‌ای از گل شاه عباسی در یک نگاره درختی قالی شمال غربی ایران اوایل قرن یازدهم هجری^۱.

آرم دانشگاه صنعتی شریف: برگرفته از گل شاه عباسی. طراح مرتضی ممیز
 آرم موسسه آموزشی نیما طراح ابراهیم حقیقی.
 آرم بانک کشاورزی که گل شاه عباسی آن، بسیار شبیه نگاره درختی قالی‌های شمال غربی ایران می‌باشد.
 آرم بنیاد خدمات مالی جمهوری اسلامی. که الهام گرفته از گل شاه عباسی است.
 آرم مدرنیزه شده از گل شاه عباسی. طراح حسین درخشانی.
 از گل لاله نیز که نشان خون شهیدان و ایثار است، در آرم‌هایی به این مفهوم استفاده شده است. آرم ۲۲همن جمهوری اسلامی که از گل لاله استفاده شده. طراح حسین خسروچرودی

^۱ کتاب هزار نقش به کوشش دکتر محمد خزانی انتشارات: موسسه ی مطلقات هنر اسلامی

بته جقه نقشی بسیار جذاب که بیشتر در صنایع دستی بویژه هنر نگارگری، تذهیب، پارچه، قلمزنی، ترمه دوزی، قلمکار، قالی، گلیم و کاشی و چوب وغیره استفاده می شود. سر آغاز این نقش در تمدن آشوری و عیلامی و هخامنشی است. بوته جقه همان درخت سروی است که به شکل بوته در آمده است و مظهر شعله آتش آتشکده های زرتشتی؛ تمثیل شکل بادام یا گلابی است. درخت سرو در بخشی از پلکان شرقی کاخ آپادانا، تخت جمشید^۱، سرو درختی مقدسو رمزی مذهبی و نشانی از خرمی همیشه بهاری و مردانگی است. هرچند نقش سرو در هنر پارتی و ساسانی مقدس بودولی با تمدن اسلام، دیگر بار رمزی و مذهبی ندارد و صرفا مداومت یک نقشمایه سنتی برای تزئین است. و بیشتر در سفالینه های سده سوم تا هفتم هجری کاشان و گرگان و ری و نیشابور مشاهده میشود.^۲

نمونه ایی از بقیچه ی پته دوزی یا سلسله دوزی یا فطه دوزی با نقش بته جقه ای سده ی چهارم هجری قمری^۳.

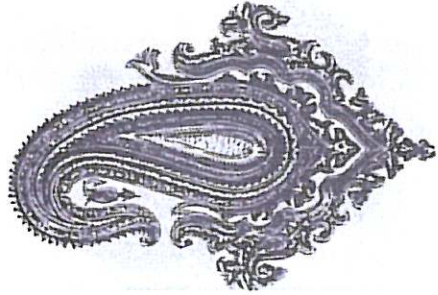

نقش قلمکار بته شالی یک روسری دوره ی صفویه. آرم برای کنگره ی ملا صدرای شیرازی. طراح محمد حسین حلیمی. آرم فرهنگسرای سرو طراح بیژن چناب.

^۱ - کتاب داریوش و ایرانیان نوشته ی والتر همپتین و ترجمه ی پرویز رحیمی، انتشارات: نشر ملی

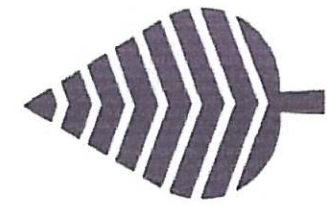
^۲ - کتاب هزار نقش به گوشه دکتر محمد خزائی، انتشارات: موسسه ی مطالعات هنر اسلامی

^۳ - کتاب سوزن دوزیهای سنتی ایران، تحقیق و پژوهش منتخب صبا، انتشارات: منتخب صبا

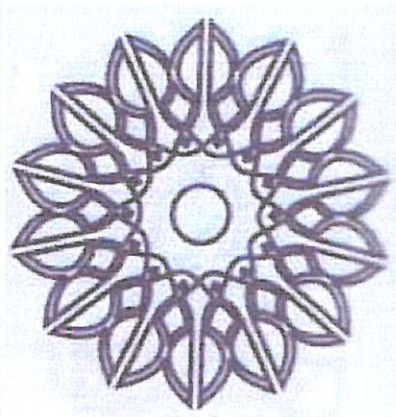
آرم گروه هشتم شورای عالی، برنامه ریزی (علمی) کاربردی، طراح: ایرج انواری
 آرم برای نشر سرو، طراح: ابراهیم حقیقی و نیز آرم بانک فارس

نقش سرو در خیابان عباس آباد اصفهان^۱

نقش سرو در یک پرده قلمکار..
 آرم فرهنگسرای امیر کبیر که از تکرار درخت سرو است

۱- کتاب از نقش و نگاره در دیوار شکسته، نگارگری بر معماری خیابانی اصفهان، انتشارات: سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان

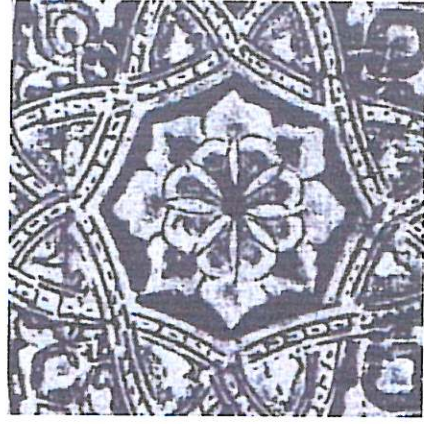
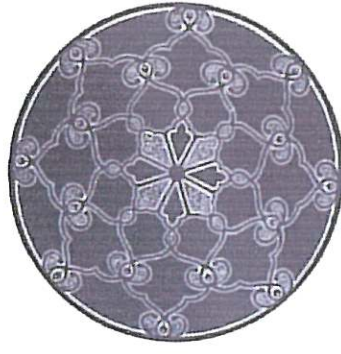
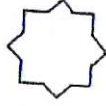
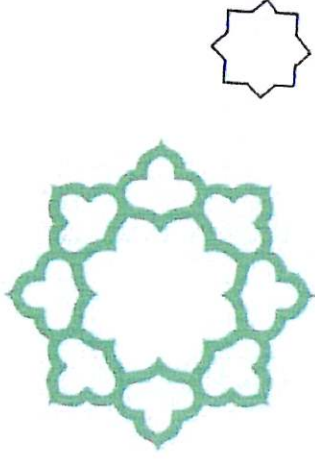

آرم شهرداری تهران

این آرم که در فرم همان شمشه ایرانی اجرا شده اما با فرم نقوش گیاهی، مرتضی ممیز در کتاب نشانه‌ها در مورد طراحی این آرم چنین می‌گوید: «هدف اصلی ام در طراحی نشانه‌ی شهرداری تهران، نشان دادن شهری با دروازه‌های قدیمی‌اش بود. ضمن کار، از ترکیب دروازه‌ها به نقوش گلی رسیدیم. تعداد دروازه‌های قدیم تهران دوازده تا بود، فکر کردم برای حفظ سادگی نقوش، تعداد گل برگ‌ها را به کم‌ترین عدد مناسب برسانم.»^۱

نقش وسط یک کاسه سفالی مجموعه گاهمن که طرح بسیار شبیه به آرم شهرداری دارد.^۱
در صفحه آغاز یک کتاب، مربوط به قرن دهم هجری نقوش گلی را در مرکز طرح می‌بینیم که از هشت برگ تشکیل شده است که در مجموع طرحی شبیه به آرم شهرداری تهران می‌باشد. اگرچه ممکن است طراح، در هنگام طراحی این آرم نقوش مورد نظر را مد نظر قرار نداده ولی استفاده از نقوش سنتی؛ وسنتی طراحی کردن آرم‌ها ریشه در اعماق وجود ایرانی بودن طراحان است، که گاهی ناخودآگاه طرح‌های سنتی، ایده‌ای برای طراحی، آرم مورد نظر برای آنها می‌شود.

آرم شرکت شهروند طراح نسرین بنیادی در «سکه نقره‌ی دوره‌ی ایلخانیان (سکه‌ی ابو سعید بهادرخان)»^۲ طرح شمشه هشت را به شکل طراحی این آرم می‌بینیم. آرم مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی

۱- کتاب هزار نقش به کوشش دکتر خزالی انتشارات، موسسه‌ی مطالعات هنر اسلامی

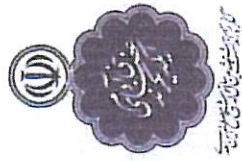
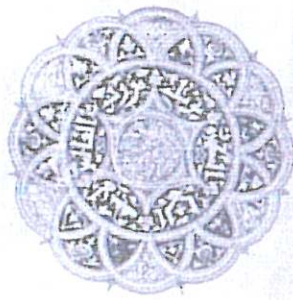
۲- کتاب گلستان خیال به کوشش محمد ابوذری معاون پژوهشی سازمان فرهنگی، هنری و ورزشی تهران

آرم مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی: طراح محمد حسین حلیمی_آرم کنگره ی بزرگداشت سعدی_طراح قباد

شیوا_آرم موزه ی سینما

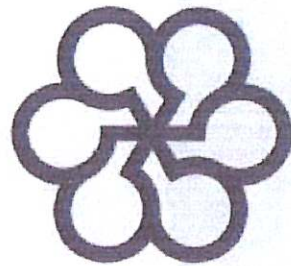
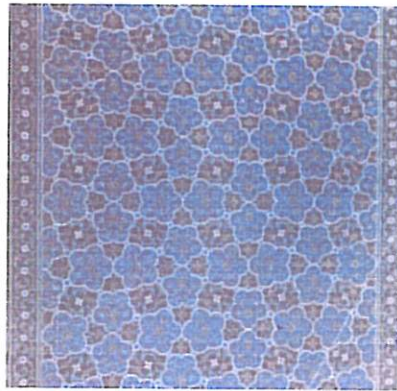
سکه ی نقره ی سر بداران (سکه ی علی موید سر بدارى) ۷۶۶ هـ.ق^۱ _ تزئین صفحه ایی از قرآن کریم، مراغه

مربوط به قرن ۷۳۸ هجری^۲

آرم برای شرکت شیمایی نازیرطراح کامران صالحی . در این آرم نیز از از فرمی شبیه گل شش پر شده است. در قم، حرم مطهر حضرت معصومه (س) نیز ما شاهد تزئینات گل شبیه به این آرم ولیدر قالب پنج پر آن

هستیم.^۳

^۱ کتاب گلستان خیال به کوشش محمد لورزی معاون پژوهشی سازمان میراث فرهنگی، صنایع و گردشگری

^۲ کتاب هزار نقش به کوشش دکتر محمد خزائی انتشارات، موسسه ی مطالعات هنر اسلامی

^۳ کتاب کاشی و کاردان به کوشش محمود ماهر ارتش انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها

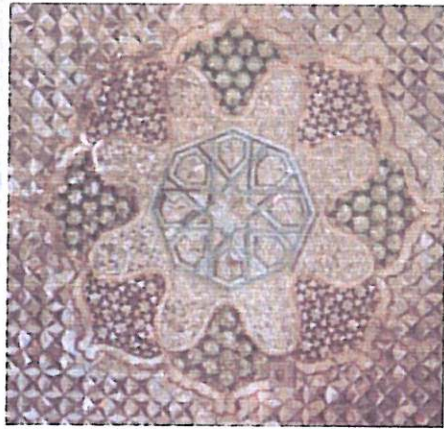
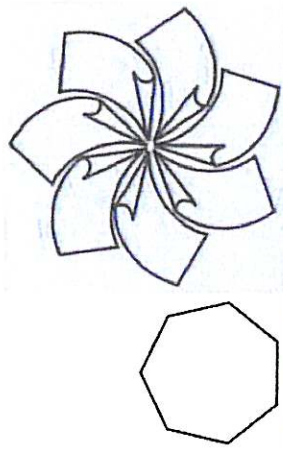
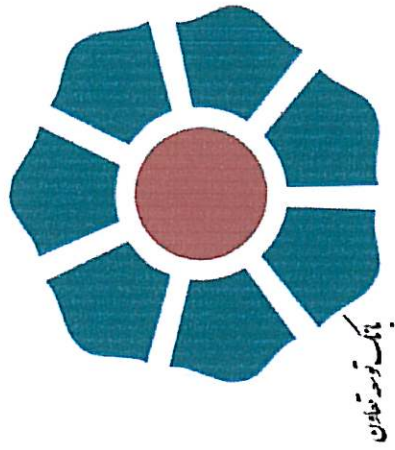

آرم نوشته‌ی بانک توسعه و تعاون؛ در نگاه اول ناخودآگاه یاد گل رزت دورهی هخامنشی می‌افتد. حالت‌هایی طراحی آرم در نقوش هنرهای دستی نیز دیده می‌شود؛ از جمله نقش زیر که قسمتی از حناپندان عروس که به شیوه‌ی پولک‌دوزی؛ گلابتون‌دوزی، ده‌دوزی سده‌ی ۱۳ ه.ق است.^۱ البته این نقش در قالب هشت ضلعی اجرا شده است ولی خلاقیت طراح آرم این نقش را در هفت ضلعی اجرا نموده است.

آرم شرکت چوب و کاغذ گلپخش. طراح: محمود ارواحی آذر که در قالب هفت ضلعی است. همچنین حالت‌هایی از کاربرد این نقش در تزئینات آینه‌کاری، اسامزاده علی، سیرجان نیز دیده می‌شود. توجه به نقوش سنتی؛ و علم به این نقوش، می‌تواند هنگام طراحی آرم ایده‌های نوینی در ذهن طراح به وجود آورد، که طراحی نو در قالب این نقوش ایجاد کند

۱_ کتاب سوزن‌دوزیهای سنتی ایران، تحقیق و پژوهش منتخب صبا انتشارات، منتخب صبا

چند نمونه آرم از نقوش گیاهی

کتاب در آمدی بر تحلیل عناصر تصویری در آرم... پژوهش و تبلیغ فیمه بهارن: انتشارات دانشگاه هنر

کتاب نشانه، به گوشش بیرون میخوری و ساعد مشکلی: انتشارات سولفتین

کتاب نشانه ها: ابراهیم حقیقی، انتشارات: دفتر هنر، رنگ

- ۱_ آرم شرکت تولیدی ماکارونی طراح: علی دور آندیش
- ۲_ آرم دانشگاه گیلان
- ۳_ آرم دفتر اصنافی تهران های دولتی، طراح: مسعود سپهر
- ۴_ آرم مرکز پژوهش بازرگانی، مناطق منطبق جنگل‌زده ایران: طراح: مسعود سپهر
- ۵_ آرم دانشگاه ملایر: طراح: مصطفی اوجی
- ۶_ آرم شورای همسنگی، تبلیغات اسلامی
- ۷_ آرم شرکت تعاونی نهران و کتابفروشان: طراح: خیر الله اسفندی
- ۸_ آرم شرکت روشن بنایی، مارگالین طراح: اسدالله چهره پرداز
- ۹_ آرم انتشارات ارغوان طراح: ابراهیم حقیقی
- ۱۰_ آرم شرکت فروش فروتن طراح: ابراهیم حقیقی
- ۱۱_ آرم فروش بازاریک طراح: همکار وی
- ۱۲_ آرم دانشگاه شهکرد: طراح: مصطفی اوجی
- ۱۳_ آرم اجلاس سزان کشور های اسلامی، طراح: مرتضی معیز
- ۱۴_ آرم سازمان چای ایران: طراح: مرتضی معیز
- ۱۵_ آرم سازمان کشاورزی و صنایع غذایی
- ۱۶_ آرم سازمان دانش آموزی طراح: ابراهیم حقیقی
- ۱۷_ آرم شرکت نفتکاف طراح: سید اسد الله چهره پرداز
- ۱۸_ آرم دانشگاه ارومیه طراح: مصطفی اوجی
- ۱۹_ آرم مرکز تهران شناسی طراح: حسین خسرو چردی
- ۲۰_ آرم مجسمع های فرهنگی سیاحتی کوثر
- ۲۱_ آرم موسسه ی پژوهش های برنانه ریزی اقتصادی، کشاورزی طراح: قباد شیوا

نقوش هندسه

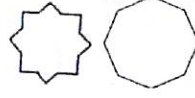
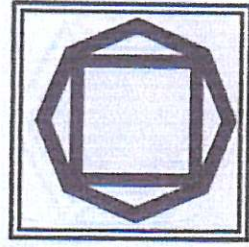
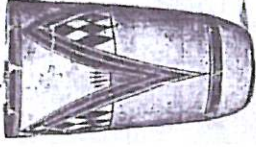
نقوشی که زویا و اندازه های آن طبق روابط اندازه گیری دقیق کشیده میشود را گویند. این نقوش در طول زمان از هنر انسانهای نخستین شروع می شود که با ساده و انتزاعی کردن شکلهای هندسی نقوش های مورد نظر خود را پیاده می کردند. از جمله این نقش های ساده هندسی، سفال منقوش با خطوط ساده که شبیه یک پرده است و مربوط به تمدن سیلک، هزاره ی اول قبل میلاد می باشد و نیز نقش ظرف سفالی شوش از هزاره ی پنجم ق.م از نقوش هندسی مثلث؛ که نشانه کوه و نقوش شطرنجی که نشانه زمینهای کشاورزی است طراحی شده است.

در تخت جمشید در کاخ داریوش، نمایی از نگهبان ایلامی از کاشی لعابدار وجود دارد که روی لباس آن طرح های هندسی شمشه هشت می بینیم . این نقوش به مرور زمان با اندازه گیری دقیق طراحی شد. با تکرار این نقوش در کنار هم دیپگرو گسترش آن، نقشهای بسیار زیبایی در دوران مختلف تاریخی؛ بجا مانده استاز جمله در معماری، تزئینات مساجد ، کتیبه ها؛ معرق؛ گچبری؛ کاشی کاری، منبت، نگارگری ایرانی و هنرهای دیگر... تصویری از کاربرد نقوش سنتی در جلد قرآن.

نقوش هندسی به طور کلی خود بر گرفته از طبیعت می باشند که بر حسب آن به چند گروه تقسیم میشوند؛ نقوش ملهم از گیاهان_ حیوانات_ اشیا_ ستارگان و کرات_ نقوش انتزاعی.

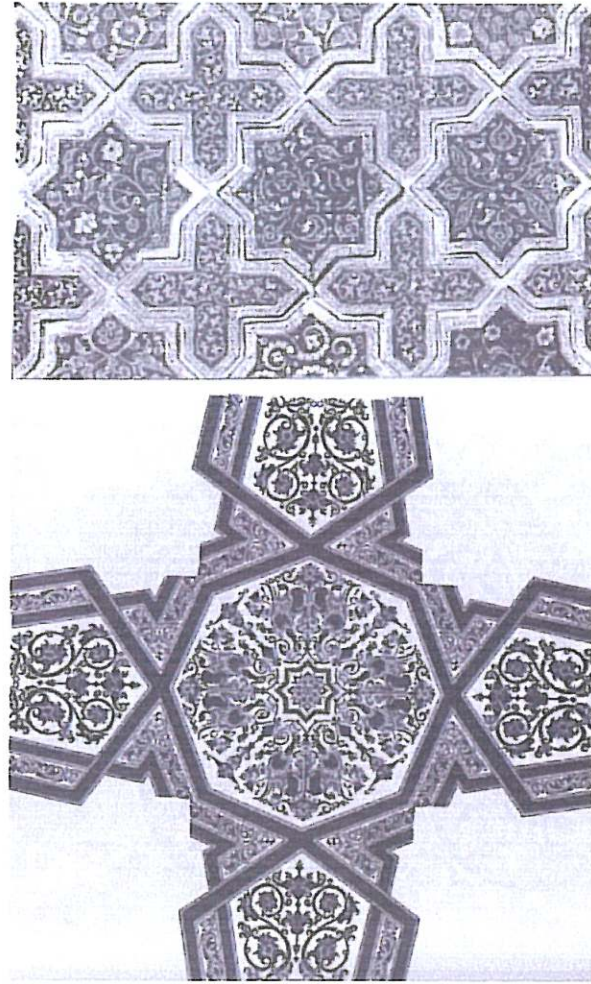
در هنر طراحی آرم امروز نیز بارها از این نقوش در جایگاهی که می توانست مفهوم بهتری از آرم مورد نظربه وجود آورد استفاده شده است .

در آرم جمعیت مؤتلفه ی اسلامی از کلمه الله ، در قالب یک شمشه ایرانی طراحی شده است، نقش هندسی شمشه ؛ خود الهام گرفته از کرات و ستارگان از جمله خورشید است طراح: صداقت جباری. خورشید روزگاری به عنوان خدای بلند مرتبه و خدای روشنی، سلامتی و تندرستی، همه نگر و منبع حاصلخیزی و حیات مورد پرستش بود. هم چنین به سبب غروب و طلوع خود، نماد مرگ و رستاخیز به شمار می آمد. آرم سازمان مجری ساختمانها و تاسیسات دولتی و عمومی؛ که در آن نقش هندسی هشت را می بینیم.

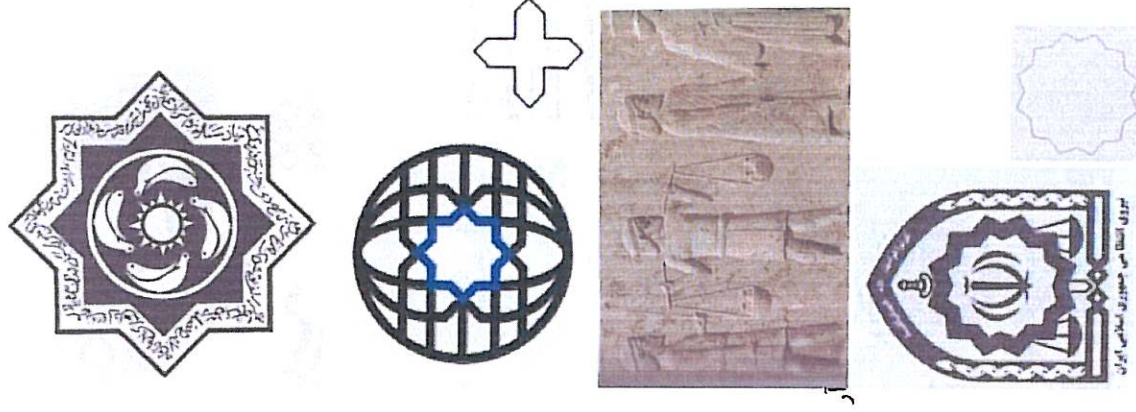
آرم دفتر پژوهشهای فرهنگی که از شمسه ایرانی استفاده شده که فرم خوشنویسی آن مربوط به کاشی های نقش مار دوران هفتم هجری است، طراح حمیرا کسرائی.
مانند تصویر زیر که کاشیکاری شمسه و ستاره ی هشتمی و چلیپا کاشان قرن هفتم هجری است.
نمونه نقش هشت نیز در نقش پارچه ی ایرشم، قرمز و سبز، رنگ قرن پنجم و ششم هجری دیده می شود.

آرم کمیته ی ایرانی سال ریاضیات، که در آن از شمسه ایرانی برای دارا بودن روحیه ایرانی و مفاهیمی از علم ریاضی و تقارون استفاده شده است همچنین نقش چلیپا یا بازوبندی که ملهم از اشیاء میباشند؛ هم در آن دیده می شود. طراح: مرتضی ممیز

آرم نیروی انتظامی که از شمسه دوازده در وسط و ترازو که نشانه عدالت و میزان است که یاد آور نقش برجسته در دیواره شرقی تخت جمشید است. که شاید در طراحی این آرم این نقش مد نظر نبوده ولی با اولین نگاه به این آرم، نقش: این نقشبورجسته در ذهن تداعی میشود

کتاب هزار نقش به کوشش دکتر خزان، انتشارات، موسسه ی مطالعات هنر اسلامی

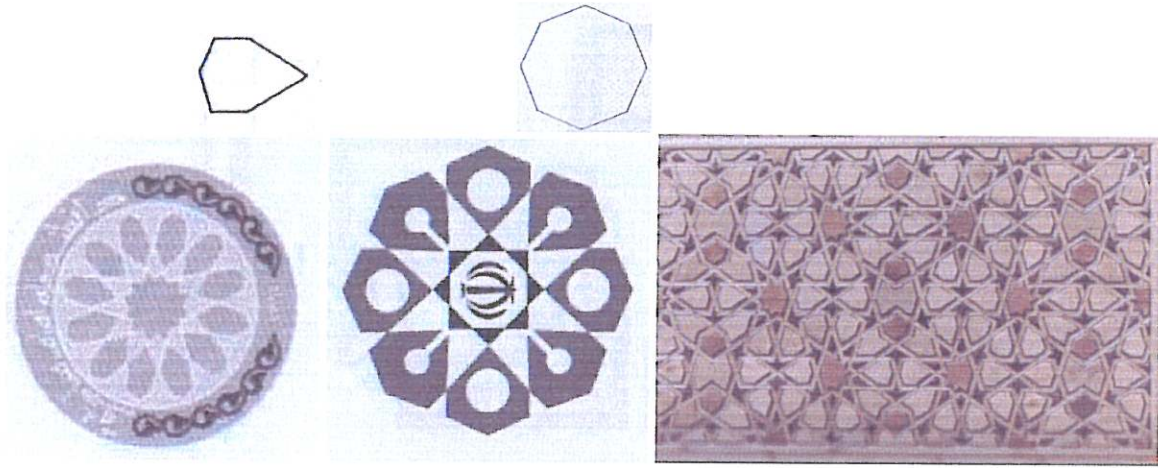

آرم دانشگاه امام صادق که از شمسه دوازده در مرکز ترکیبی و شش شل تند در اطراف استفاده شده است. نمونه ایی از این طرح هندسی در سقف آرامگاه حافظ که با کاشی معرق کار شده دیده می شود.

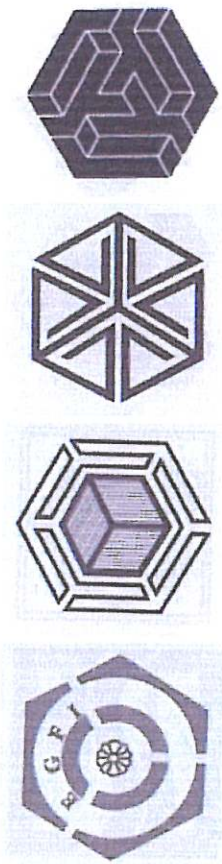

آرم دبیرخانه ی شورای عالی جوانان که در این طرح از نقش هشت ضلعی در مرکز شمسه ؛ ترکیبی ؛ و از نقش شش شل که ملهم از اشکال انتزاعی است دیده می شود در نهایت این آرم در یک نقش هشت اجرا شده است. آرم همایش بین المللی زنان مسلمان که فرم نقش شمسه ته بریده که ملهم از کرات و ستارگان است، در آن مشاهده می شود، شمسه ته بریده نیز بریده شده بخشی از شمسه ده تند در تقویش هندسی است، طراح: حسین خسروچردی، نقش ته بریده بر روی در چوبی .

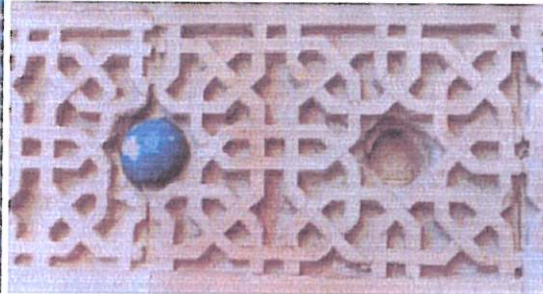
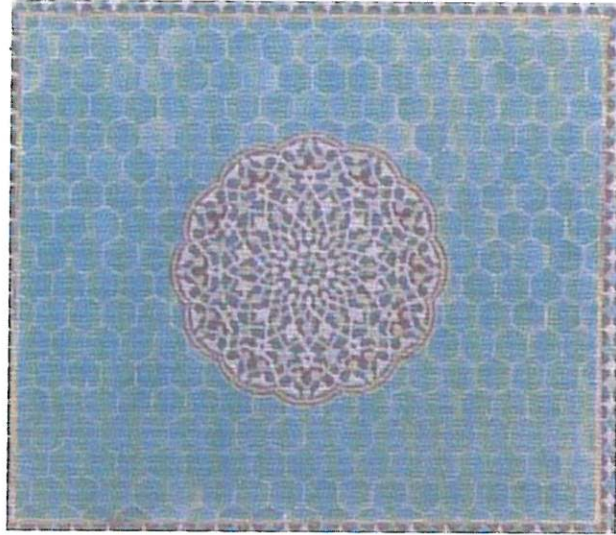
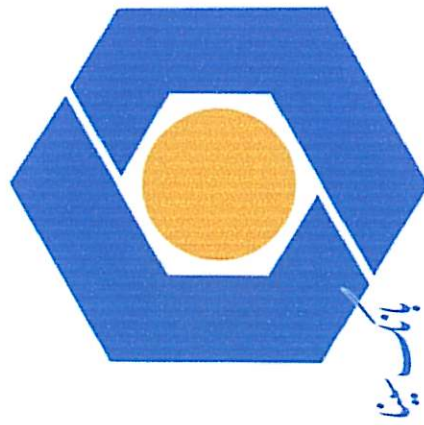

یک نمونه ی این نقش شش ضلعی در کاشی های مسجد جامع یزد دیده می شود. و نیز کاربرد نقش شش در آجر کاری فیروزه نشان، مسجد گناباد.

آرم مرکز آموزش هنر های تجسمی که از یک شش ضلعی استفاده است. طراح: محمد حسین حلیمی
 آرم مرکز آموزش مدیریت ایران طراح مرتضی ممیز
 آرم دفاتر بازرگانی خارج از کشور آرم صندوق ضمانت صادرات ایران

آرم بانک گردشگری ایران و آرم نوشته ی بانک سینا، که در قالب شش ضلعی، اجرا شده است .
 در بانک سینا نقطه وسط این آرم بنابر رنگ زرد آن نشانگر خورشید است و بر سستی بودن آن افزوده است.

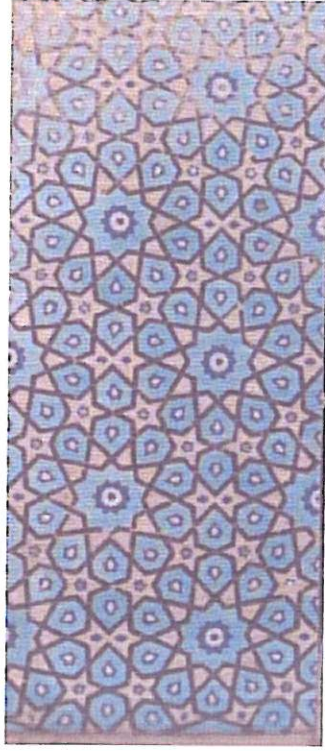

۱- کتب کلمی و کورد آن به کوشش محمود ناصر نقش انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها

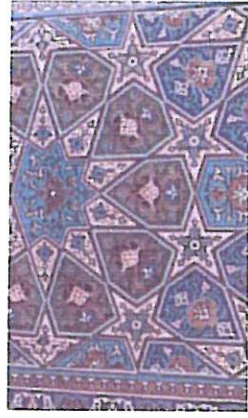

آرم سازمان اشاعه ی که در آن از نقش ستاره که ملهم از کرات و ستارگان است استفاده شده است. طراح روشنگ کیقبادی

نقش ستاره در لابای نقوش هندسی کاشی کاری های مساجد و «نمونه ی کاشی ستاره ای از نوع لاجورد نبربوط به قرن هفتم و هشتم هجری؛ با نقش قالب زده ی گل و برگ زمینه ی کاشی با لعاب فیروزه ای پوشیده شده و با رنگهای اخراپی روی لعاب نقاشی شده است»^۱.

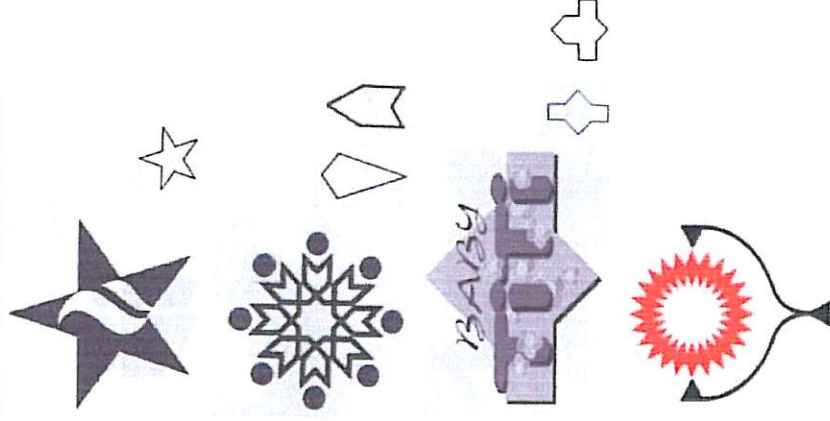
آرم شورای مدارس غیر انتفاعی که چند نقش هندسی در آن مشاهده می شود؛ از جمله نقش شمسه در مرکز آن ، نقش ترنجی که ملهم از شکلهای انتزاعی است ، و نقش پا بزنی در اطراف آن که ملهم از حیوانات است. طراح: بهراد امین سلماسی

آرمبرای بسته بندی عروسک که از فرم نقوش هندسی شبیه به سرمه دان قناس ملهم از اشیایا شبیه به نقش مورد ملهم از گیاهان، در آن دیده میشود. طراح لاله پیرسرایی

آرم بیمارستان که از شمسه که نشانه سلامتی و روشنی است استفاده شده. طراح: مرتضی ممیز.

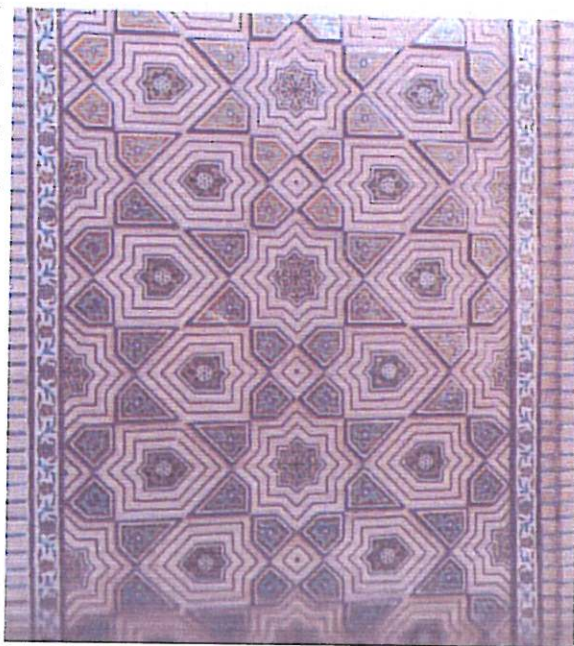
۱_ کتب گلشن خیال به کوشش محمد ابوذری معاون پژوهشی سازمان میراث فرهنگی

آرم برای باشگاه ورزشی فنی و حرفه ای؛ در نقوش همنسی به این نقوش شبیه این آرم، چنانچه می گویند؛ که ملهم از نقوش حیوانی می باشد. طراح: امیر اسمی. آرم شرکت پرکیش نیز، نقوش چنانچه در آن دیده میشود طراح ابراهیم حقیقی. آرم موسسه ی صادرات. طراح مرتضی ممیز.

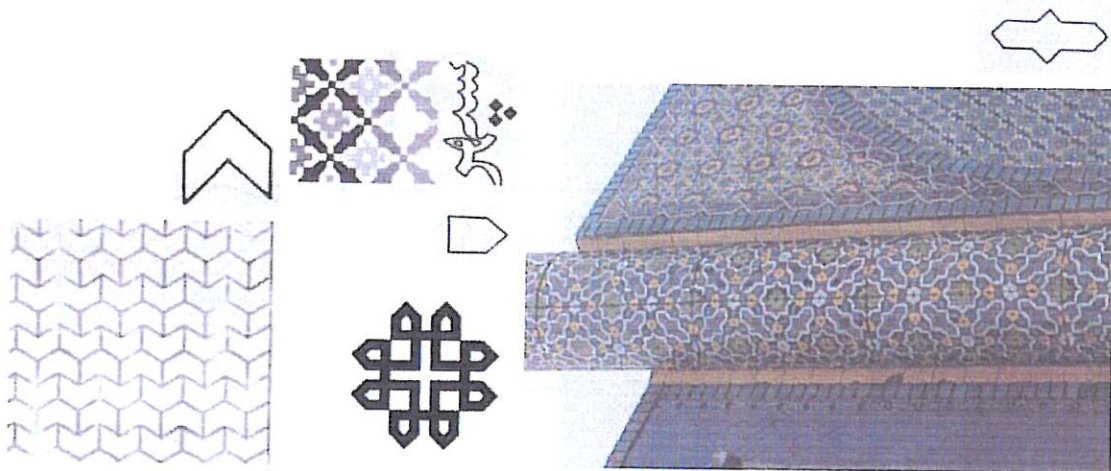

آرم مهندسين مشاور هشтак که نقش سلی در نقوش هندسی؛ که ملهم از شکلهای انتزاعی است، در آن مشاهده می شود. طراح: ابراهیم حقیقی. «نمونه ایی از نقش سلی در کاشیکاری های مساجد»^۱.

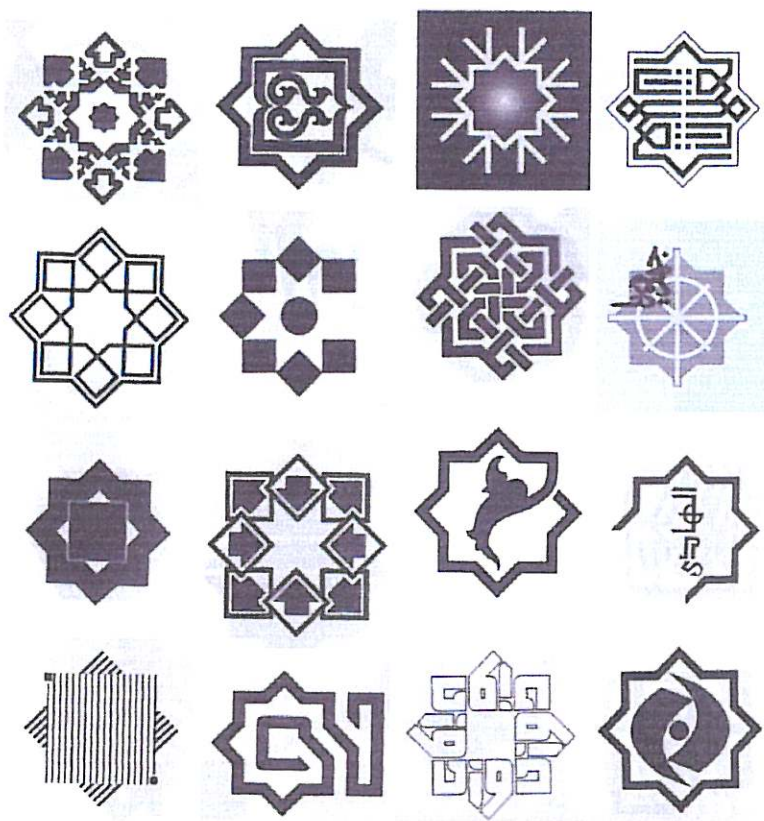
آرم نشانه کارگاه گرافیک سپهر، طراح: مسعود سپهر که در این آرم از نقش بند رومی یا از موج مداخل یا موج کشیده؛ استفاده شده است. «نمونه ایی از نقوش را در کاشکاری و آجر کاری های مساجد مشاهده می کنیم»^۲.

^۱ کتاب کاشی و کوره آن به کوشش محمود ناصر افشاری، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها

چند آرم هندسی در قالب شمسه ایرانی

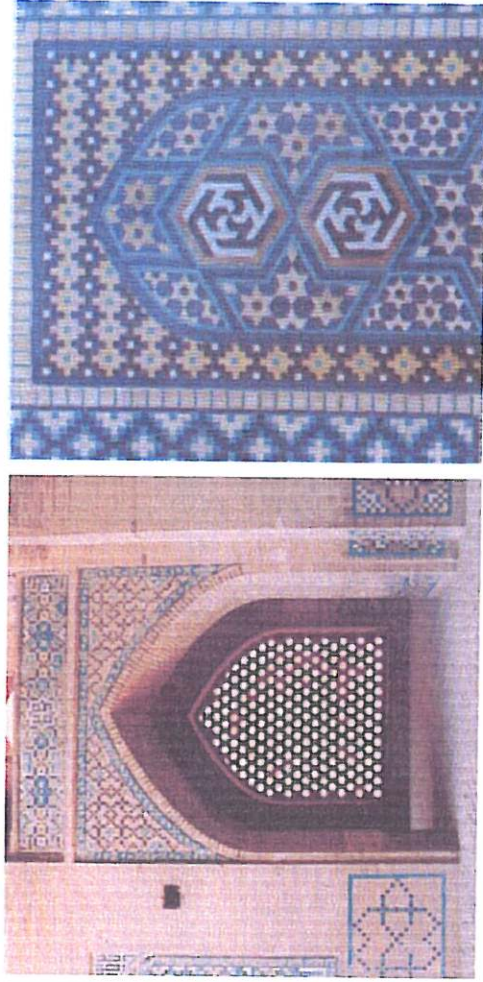
کتاب نشانه به گوش بیرون سیفوری و ساند منکی انتشارات مولین
 کتاب در آمدی بر تحلیل عناصر تصویری در آرم، پژوهش و تبیین فهمیه پایان انتشارات دانشگاه هنر
 کتاب نشانه ما ابراهیم حقیقی انتشارات نشر هفت رنگ

- ۱_ آرم سازمان سردخنده طراح: سید اسدالله چهره پرداز
- ۲_ آرم سازمان مهندسی عمران شهر تهران طراح: ابراهیم حقیقی
- ۳_ آرم پژوهشگاه ی لودنگ و هنر اسلامی طراح: محمد حسین طهمی
- ۴_ آرم انجمن ویراستاران، طراح: مجید شویا
- ۵_ آرم دانشکده ی علوم پزشکی کرمان طراح: محمد طهمی
- ۶_ آرم شرکت شهر سلم طراح: حمید رضا رحمانی
- ۷_ آرم سازمان ترافیک ایران طراح: اسماعیل مقدم
- ۸_ آرم کلون انورماتیک طراح: علیرضا مصطفی زاده
- ۹_ آرم سردخنده ... لاتی مستمان طراح: فرزین نیک پور
- ۱۰_ آرم موهنرخ یزد طراح: مریم موتمن پور
- ۱۱_ آرم سینماز کودک و خانواده طراح: کریم زینتی
- ۱۲_ آرم روز نامه ی سلام طراح: حسین کریم زاده
- ۱۳_ آرم برای هتل استقلال طراح: ابراهیم حقیقی
- ۱۴_ آرم برای شرکت جهاد دریا
- ۱۵_ آرم موسسه ی تجاری الهادی، طراح: علی علیبی
- ۱۶_ آرم انجمن تئاتر انقلاب و دفاع مقدس طراح: بیژن سیفوری

بررسی چند آرم از نقوش تزئینی و معماری

آرم مرکز فرهنگی امیر المومنین؛ که در آن نقش شمسه دوازده تند دیده می شود. در وسط آن تکرار کلمه علی (ع) که شکل هندسی مثلث را ساخته است این فرم نوشتن علی را در یکی از «کاشی کاری های مساجد»^۱

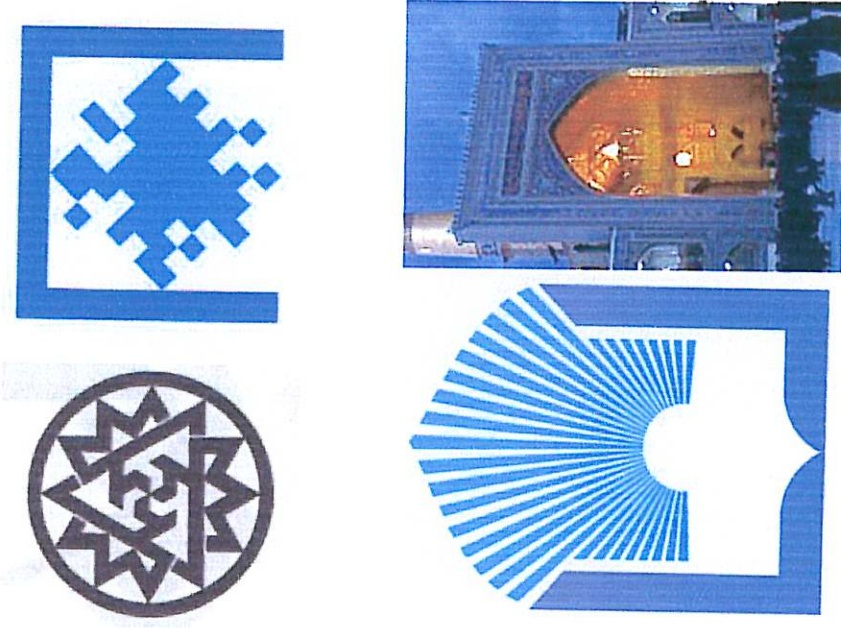
می بینیم که در این آرم با اندکی تغییر است. طراح: محمد حسین حلیمی

آرم موسسه ی مطالعات شهری به گفته مرتضی ممیز طراح این آرم: در آن از پلان های شهر سازی برای نشانه استفاده شده است که با نقوش تزئینی، که در آجرها، گلیم ها و دیگر نقوش سنتی وجود دارد تزئین شده است.^۲ آرم دانشگاه فردوسی مشهد: در این آرم کوشیده شده است که بارگاه امام رضا (ع) با توجه به مفهوم خراسان در آن دیده شود، عکسی از بارگاه امام رضا .

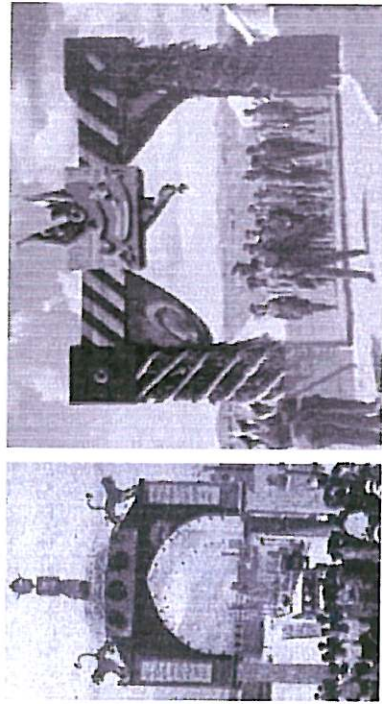
۱_ کتاب کاشی و کاربرد آن به کوشش محمود ملیر و نقاشی: انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها

۲_ کتب رفدانه ها: جستجو های مرتضی ممیز در طراحی آرم انتشارات پاساژی

آرم جشنواره ی مهندسی ساختمان؛ الگویی از پنجره های آجری و فرم های شطرنجی کاشیکاری دوره ی قاجاریه است. در طراحی این آرم به خوبی حالت جشنواره و تزئینات طاق نصرت را که نمایشگر جشن های عمومی است، را القا می کند.^۱

آرم شهرداری تبریز از نقش کاشی های دوره ی قاجار است که با حالت شطرنجی کاشی ها که با حالت ریتم موسیقایی موسیقی ایرانی طراحی شده است و شکل کلی آن حالت گل شاه عباسی است. طراح مرتضی ممیز^۲

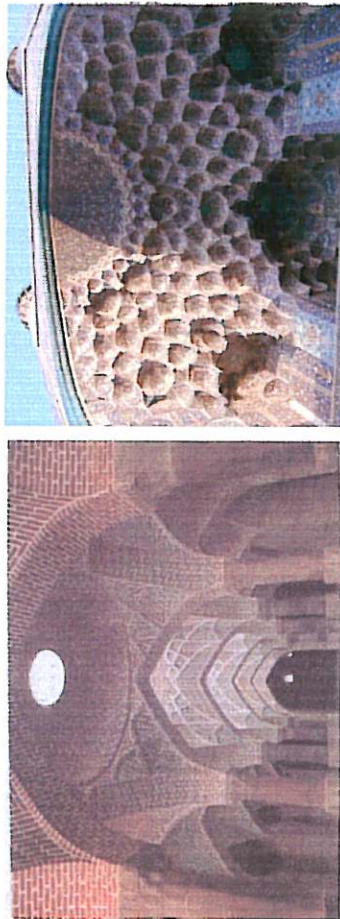
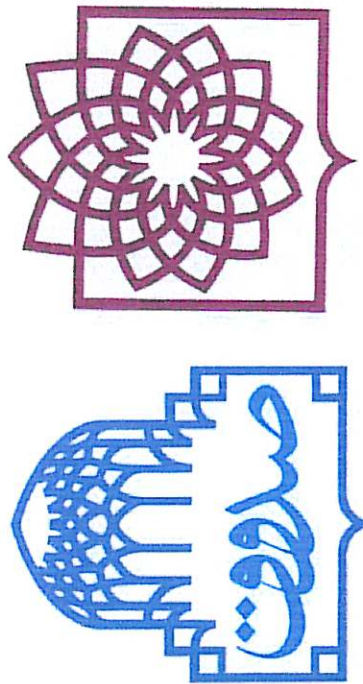

آرم موزه ی علوم و فنون: طراح: ابراهیم حقیقی، که از شمشه ایرانی و فرم خط هایی در دور آن که یک گل هشت پر درست کرده، تشکیل یافته است. این نوع طراحی در نقوش مختلف ایران بارها دیده شده است از جمله حالتی ازین فرم گل در گچبری برجسته ی تیسفون اواخر دوره ی ساسانیان دیده می شود

۱-۲. کتاب نشانه ها جستجو های مرتضی ممیز در طراحی آرم انتشارات بساوی

آرماندنگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، از حالت کاشیکاری مقرنس در قالب نقش خورشید برای رساندن مفهوم روشنگری؛ و دانایی، سلامتی و رسیدن به کمال استفاده شده است. طراح مرتضی مصیز.^۱

آرم مدرسه عالی صدوق، به گفته طراح، مرتضی مصیز طراحی این آرم از مفاهیم عرفانی که در طراحی کاشی های سقف و گنبد مساجد، که سنت معماری دینی را دارد؛ استفاده شده است.^۲

آرم شهرداری اصفهان؛ این آرم از شکل دایره به مفهوم کره ی زمین؛ که یک نیمه ی آن از یک طرح مدرنیزه شده ی گل اسلیمی، کاشی های اصفهان گرفته شده است نشانه معنای نصف جهان است.^۳ نمونه نقوش اسلیمی در کاشی کاری خیابان فلسطین اصفهان^۴

۱ و ۲_ کتاب نقشه ها جستجو های مرتضی مصیز در طراحی آرم؛ انتشارات پسرایی

۳_ کتاب کاشی و کاربرد آن به کوشش محمود ملیر؛ انتشارات سازمان، مطالعه و تدوین کتب علوم لسانی دانشگاهها

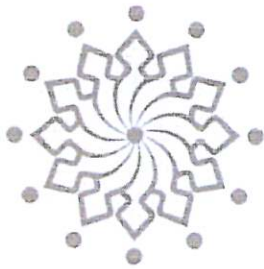
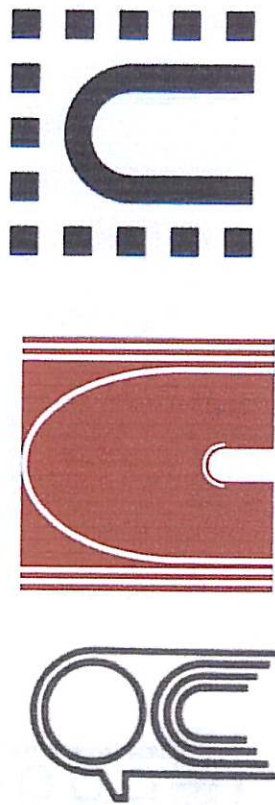

آرم انجمن آثار و مفاخر ملی که در طراحی این آرم از نقش آجری یکی از سقف های مسجد جامع اصفهان طراحی شده است، طرح آجری این مسجد منسوب به ابن سینا است، که نمایشی از مفهوم وحدت در کثرت است.^۱ البته طرح شبیه این آرم در حوضچه همین مسجد دیده میشود. طراح مرتضی ممیز

آرم باغ موزه ی سعد آباد، در این طرح بنا بر رسمبلیزه کردن فضای معماری دوره ی رضا شاهی طرح شده است.^۲

آرم موزه ی ملی، نمایی از ساختمان موزه ی ملی است، طراح مرتضی ممیز
آرم برای موزه ی ایران باستان طراح: سارا نای

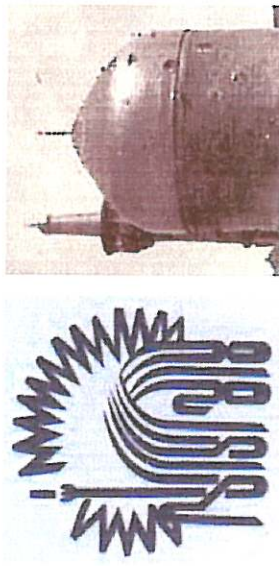

۱ و ۲_کتاب نشانه ها، جستجو های مرتضی ممیز در طراحی آرم، انتشارات پساوازی

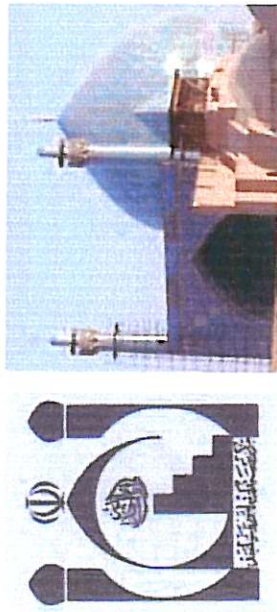
آرم فرهنگسرای ابن سینا که خود نمایی از مقبره ابن سینا می باشد.

آرم اداره کل کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد آستان قدس رضوی. که نوشته آن تبدیل به نمایی از آستان قدس رضوی شده است.

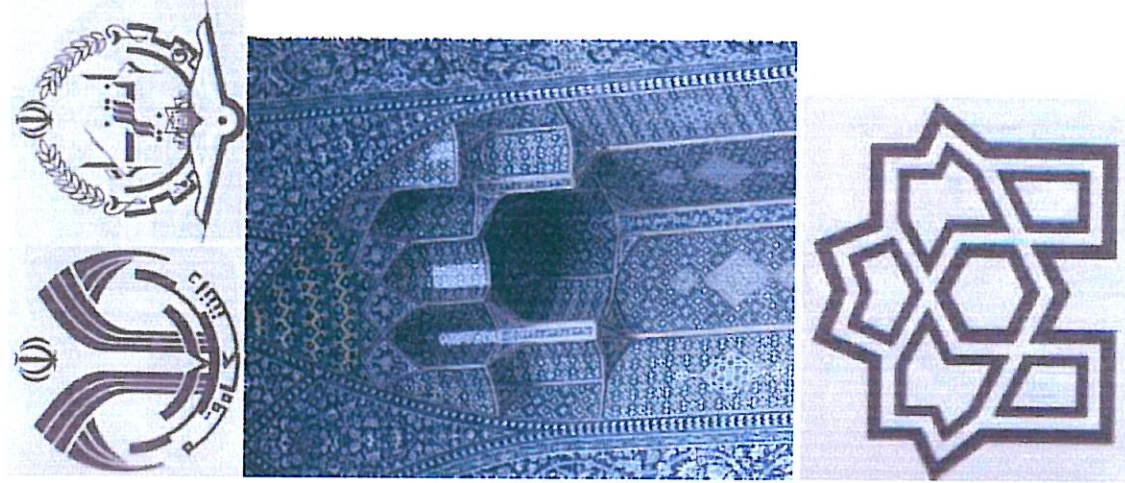
آرم رسیدگی به امور مساجد که خود طراحی از معماری مسجد است. طراح قباد شیوا

آرم دانشگاه قم. طراح امید فر

آرم دانشگاه تبریز که نمایی از خود دانشگاه در آن طراحی شده است

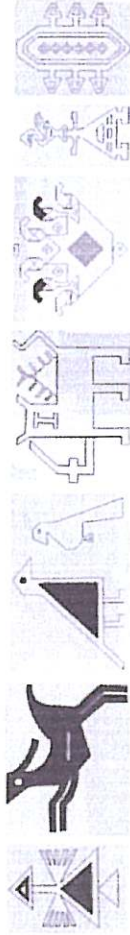
آرم دانشگاه علامه طباطبائی. طراح فرزاد وثوقی

نقوش انتزاعی شکسته

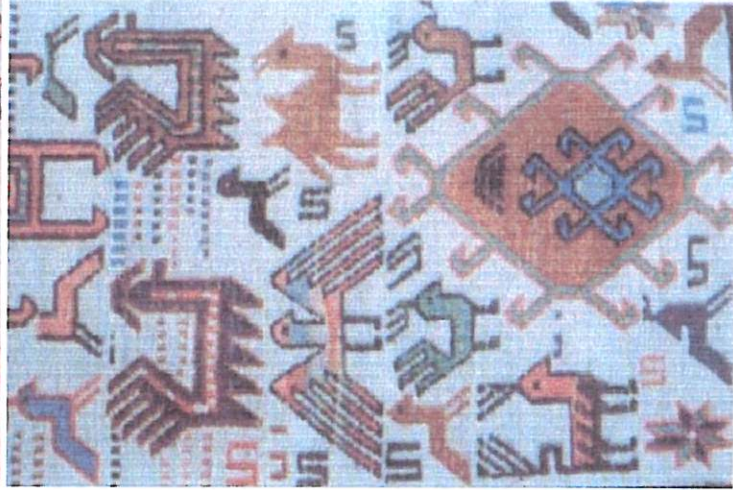
از جمله تجلیات، ذوق هنرمندان سنتی، نقش پردازی انتزاعی شکسته ی نقوش می باشد، که بیشتر در هنرهای دستی ، دستبافت دیده میشود، هنرهای مانند، قالی ، گلیم، ورنی، انواع سوزن دوزی، نقوش لباس ؛ و دیگر هنرهای دستی ... این هنر برخاسته از ذوق و سلیقه ی هنرمندان است و بصورت کاملا ذهنی است . نقوش آن الهام گرفته از طبیعت می باشد و شامل نقوش حیوانی ، گیاهی، اشیاء و نقوش کاملا انتزاعی میباشد.

نمونه ی این نقوش را در فرش بازرگیک اولین قالی دستبافته ی بشر که متعلق به پیش از میلاد است؛ دیده میشود.

در پارچه ی که از عهد ساسانی بجا مانده است، نمونه ی این نقوش دیده می شود. نمونه ی این نقوش در ورنی اردبیل دیده میشود که نقوش حیوانات بصورت نقوش شکسته انتزاعی بافته شده است .

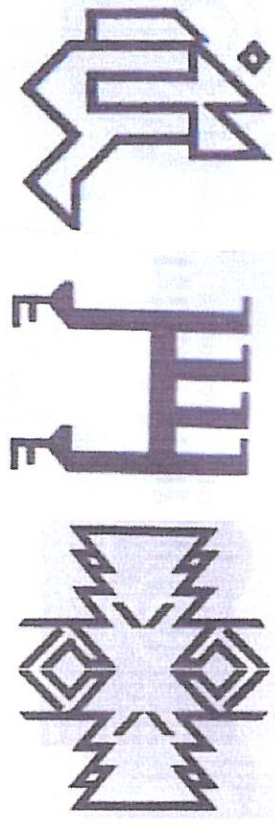

بنابر شرایط جغرافیایی و آداب و رسوم مناطق مختلف؛ نوع نقوش آنها نیز متفاوت میشود که خود نیاز به تحقیقی جدا دارد. برای مثال این نوع طرح مربوط به ایل بهارلوی استان فارس می باشد.

پی شک اگر آرم های شرکت های وابسته به نوع محصولات؛ برخاسته از طرح ها و آداب و رسوم، مربوط به خودشان داشته باشد، موفق تر خواهد بود و در دید اول؛ به بیننده نوع محصول را معرفی می کند. در تصاویر، نقوش بکار رفته در ورنی اردبیل و سوزن دوزی بلوچ را می بینیم.^۱

نمونه ایی از آرم ها که نقوش شکسته انتزاعی بهره گرفته شده است: آرم شرکت بازرگانی گلیم سارا نایب آرم فروشگاه گلیم طرح مریم حیدری آرم شرکت ایل طراح فاطمه رایگانی

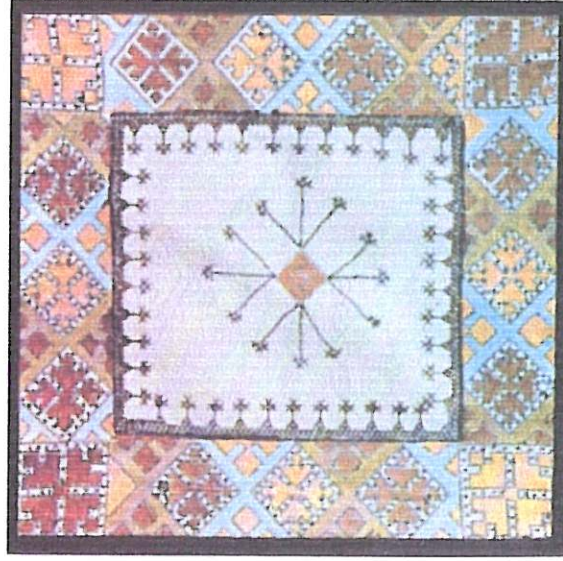
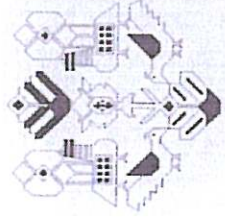

نمونه گلیم بافته شده شاهسوزن^۲

۱_ کتاب سوزن دوزیهای سنتی ایران: تحقیق و پژوهش منتخب صبا انتشارات، منتخب صبا

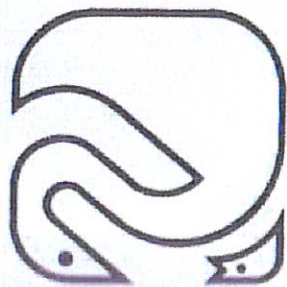
۲_ کتاب گلیم جاپارتی نوشته ی آستر هال و نیکلاس بارنارد به ترجمه ی کریمت اله السراشتنژاد، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

آرم برای شرکت صادرات فرش ایران؛ این آرم از طرح ورنی، «دستباف های ایل سون ها» می باشد. طرح مهدی حمزه پوریان-آرم برای شرکت تبلیغاتی؛ نیز از همین نقوش شکسته الگو گرفته شده است در همین ورنی ایل سون ها؛^۲ نقش همین پرنده را می بینیم. مریم حدادی .

آرم برای شرکت خوراک کودک . طرح این آرم نیز یاد آور نقوش های، انتزاعی ورنی، ایل سون هاست. طراح: ابراهیم حقیقی.

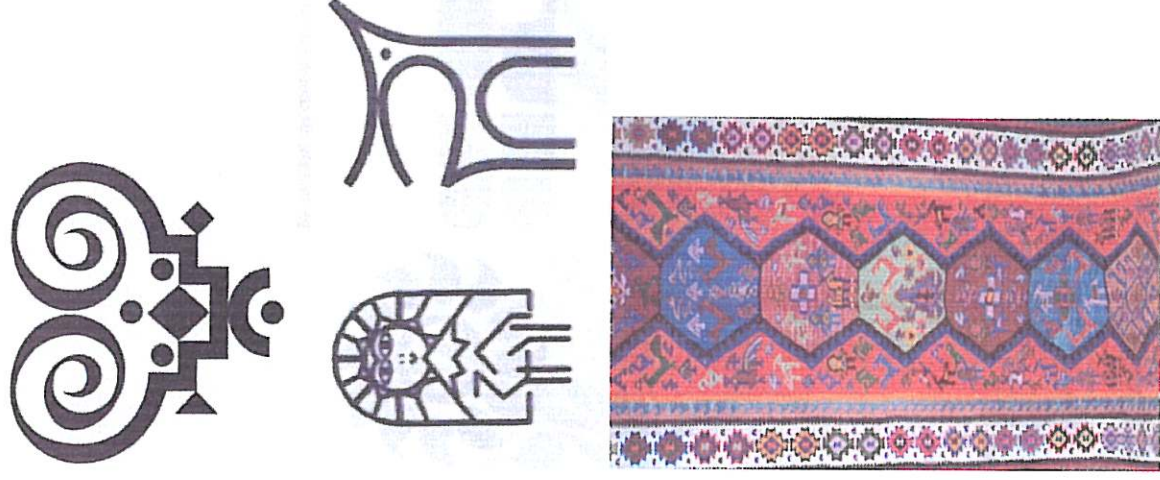
۱-۲- کتاب گلیم، نوشته حال السور و جوزه لچهچک و بوستا ترجمه ی شیرین همایون فر و نیلوفر اذت خایان شکر کارنگ - تهران

در نوعی از آرم‌ها، اگرچه از نقوش انتزاعی شکسته، استفاده شده است ولی آرم مربوطه، به صرف شرکت یا موسسه، مربوط به گلیم و فرش نیست. در این نوع آرم؛ که برای منطقه خاصی، که فرهنگ ویژه‌ی مربوط به خود دارد، برای نشان دادن این فرهنگ؛ از هنر خاص آن منطقه که بتواند بهتر مفهوم را برساند، استفاده میشود. البته؛ گاهی نیز فقط به صرف زیبایی از نوع نقوش شکسته‌ی انتزاعی استفاده می‌شود. برای مثال: آرم برای شرکت پرورش شتر طراح کامران صالحی که از طرح شتر به صورت شکسته‌ی انتزاعی استفاده شده است که در گلیم‌ها و صنایع دستی مناطقی که شتر دارد استفاده شده است. و یا آرم نوشته‌ی مجتمع عالی لرستان. طراح ابراهیم حقیقی. که در آن حالت نوشته به صورت نقوش شکسته‌ی انتزاعی در آمده است و یاد آور نقوش نقوش ذکر شده است. آرم موزه‌ی حیات وحش طراح عباس زینل نیا طوسی. آرم سازمان مراتع و جنگلداری وزارت کشاورزی

آرم کلوب سینمایی فارابی. طراح مرفعی ممیز. این آرم نیز به خاطر استفاده از نقوش شکسته‌ی انتزاعی؛ ناخود آگاه ذهن را به سوی این نقوش سنتی می‌کشاند.

آرم موزه‌ی حیات وحش. کامران صالحی و آرم شرکت توریستی کاروان صحرا آرم انتشارات راه نو. آرم موسسه‌ی کشاورزی دامپروزی. دو آرم نوشته‌ی انتشارات روزنه. طراح: ابراهیم حقیقی

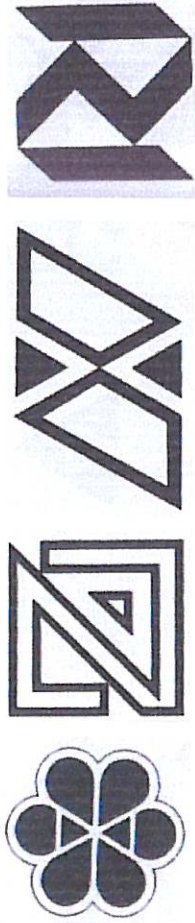
نقوش انتزاعی انسان و پرندگان و غیره در گلیم بافته شده در قزوین.

نمونه آرم هایی که با دیدن آنها نقوش انتزاعی را در ذهن ببینده تداعی می کند .

آرم شرکت روحان دکور_آرم شرکت نظام آوران_آرم نوشته ی شرکت ساختمانی جهش_آرم شرکت

ارزاورطراح: ابراهیم حقیقی

نمونه ایی دیگر از نقوش شکسته ی گیاهی و گل هشت پر قالی سمنان

آرم سازمان بهره وری ملی _آرم بانک اقتصاد نوین_آرم دفتر نشر فرهنگ اسلامی_آرم موسسه ی تجاری

کامرشال

نقوش فرهنگی

نقوشی مانند کتاب، قلم، توار، فیلم، سینما، اعلام، موسیقی و هر چیزی که به آموختن مربوط میشود، وقتی در آرم‌ها استفاده میشود به نشانه‌های فرهنگی تبدیل میشوند. این آرم‌ها برای رساندن مفهوم بهتر معمولاً با نقوش سنتی دیگر، مانند: شمع، گل‌های ختایی و اسلیمی، نقوش هندسی و معماری و خورشید و هر چیزی که بتواند در ارائه مفهوم کمک کند تلفیق میشود.

سابقه استفاده از این نقوش؛ برای رساندن مفهوم، در تندیس معروف به حامل معبد، که پزشک مصری دربار داریوش هخامنشی بوده است دیده میشود. او کتابی که با خطوط هیروگلیف بر روی آن نوشته شده در دست دارد.^۱

چند آرم از مرتضی ممیز
آرم کتابخانه ی اسلامی آیت الله مرعشی نجفی؛ مرتضی ممیز در مورد طراحی این آرم می گویند: (ترکیب و تقسیم بندی های هندسی همیشه این شانس را به طراح می هد که بر اساس آن ها نقوش متنوعی را ایجاد کند... هشت ضلعی ها مفاهیم بی شماری را در زمینه های معرفتی و علمی دارا هستند و همیشه زمینه ی مساعدی برای بیان مقاصد طراحی به وجود می آورند.^۲

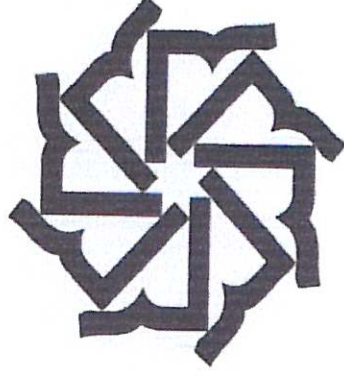
آرم نمایشگاه تصویری کتاب کودک؛ که از نقش مداد و تلفیقی با شمع و طراحی اضلاع در هم پیچیده مداد که نشان دهنده ی فعالیت های درخشان فرهنگی_ هنری می باشد^۳

آرم خانه شاعران ایران . که برداشت نوع و جدیدی از نقش خورشید است.^۴

۱_ کتاب داریوش و ایرانیان نوشته ی والتر هیتین و ترجمه ی پرویز رحیمی انتشارات نشر ملی

۲_ آرم_ کتاب نشانه ها جستجو های مرتضی ممیز در طراحی آرم : انتشارات پهلوی

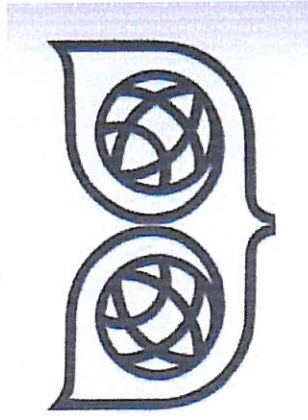

آرم موسسه ی انتشارات فرهنگان .که تلفیقی از جغد و کتاب است. آرم دانشگاه کرمان که تلفیقی از فرم کتاب و نقوش گیاهی در حال رشد .

آرم نمایشگاه دو سالانه ی طراحی گرافیک آسیا از فرم خورشید و قلم به گفته ی طراح:(آسیا همیشه جایگاهی است که خورشید در آن طلوع می کند).

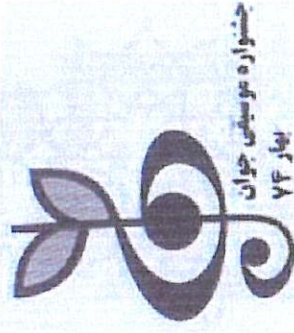
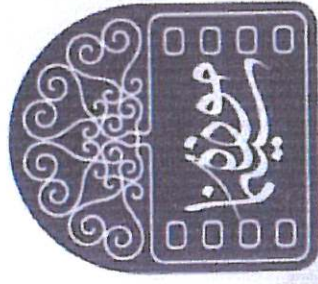
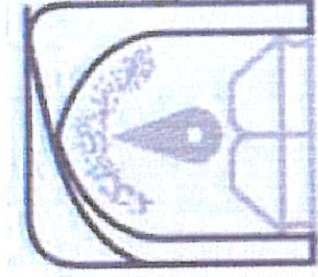
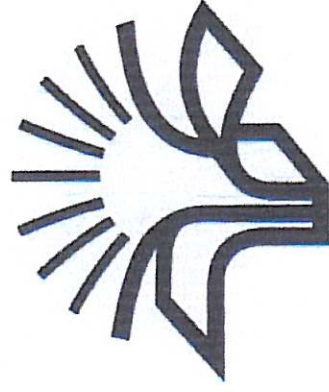
آرم انتشارات تاریخ که از کتاب و خورشید برای رساندن مفهوم استفاده شده است .^۱

آرم موزه ی سینما .طراح:ابراهیم حقیقی که از فرم فیلم و نقوش زیبای که بر روی در و پنجره های سنتی است ، استفاده کرده است.

آرم دانشگاه تربیت مدرس که از فرم کتاب و قلم استفاده شده است .و از معماری سر در دانشگاه برای رساندن مفهوم استفاده شده است. طراح :ایرج اسکندری

آرم جشنواره ی موسیقی جواد پویان که از نشانه نت های موسیقی همراه با دو برگ که نشانه رشد و جوانی است استفاده کرده است

۱_کتاب نشانه ها: جستجو های مرفعی معین در طراحی آرم : انتشارات پسرانی

فصل پنجم

تأثیر هنر خوشنویسی در آرم ها

– خوشنویسی در ایران باستان

– خوشنویسی دوره اسلامی

– آرم های خوشنویسی

– چند طرح لوگو تایپ بسم الله

تأثیر هنر خوشنویسی در آرم‌ها

خوشنویسی در ایران باستان

تاریخ نوشتن خط به دوره ی هخامنشی و کتیبه های این دوره و خط میخی پارسی بر می گردد، یکی از هزاران اسنادی که از تخت جمشید بدست آمده است مهری است، که نشان دهنده ی پرداخت حقوق به کارگران در ساختن تخت جمشید، می باشد.

بعدها حمله اسکندر و آغاز سلسله اشکانی نوشتن به خط و زبان یونانی بود؛ که در سکه های این دوره مشاهده می شود در اواسط دوره ی اشکانی خط آرامی رایج شد.

در دوره ی ساسانی خط آرامی و زبان و خط پهلوی که در کتیبه ها و سکه های این دوره دیده میشود.^۱

خوشنویسی دوره اسلامی

با ظهور اسلام خط عربی و کوفی رایج شد که در سکه های این دوره می بینیم که هنوز طرح سکه ها تقلید دوره ی ساسانی است اما به خط کوفی، نوشته شده است. سکه های امویان_ آل بویه_ سکه ی نقره ی سربداران_ سکه ی نقره ی ایلخانان^۲

۱) _ سبیت ونکی دنیا، فرهنگنامه ی آزاد_ سبیت بانک سپه در مورد سکه های ایران_ کتاب گلستان خیال به کوشش محمد لوتبری معاون پژوهشی سازمان میراث فرهنگی، صنایع و معادن

با آغاز دوره ی اسلامی در ایران و تغییر مذهب از زرتشتی به اسلام، نیاز به نوشتن و انتشار قرآن و تبلیغات مذهبی، باعث توجه خاص به هنر خوشنویسی شد. خط کوفی اولین خطی است، که قرآن به آن نوشته شد.

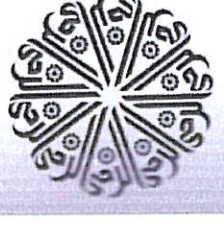
خط کوفی با حروفی زاویه دار بود که از خط برای کتابت؛ کتیبه ها، سردر مسجدها، بر روی گنبدها، به کار می گرفتند. تصویر، خط کوفی الملک الله مربوط به قرن چهارم هجری. بعدها خط نسخ؛ ثلث، بدیع؛ محقق؛ ریحان، توقیع؛ رفاع؛ تعلیق؛ نستعلیق و شکسته نستعلیق به وجود آمدند که در هنر ارتباط تصویری؛ جایگاه ویژه ای را بر خوردار هستند. مثلا در برخی از آرم های زیر:

آرم دانشگاه بین المللی امام خمینی که از خط کوفی بنایی استفاده است. طراح: فاطمه رایگانی
 آرم هزارمین سالگرد تولد شیخ رضی که با کاربرد خط کوفی و تکرار ده بار آن. طراح مرتضی ممیز
 آرم عنوان سریال امام علی (ع) که با خط ثلث نوشته شده است. طراح: حمیدرضا غیرانزاد
 آرم مسجد مقدس جمکران که با خط ثلث می باشد. طراح: مسعود نجابتی

آرم مجلس شورای اسلامی که زمینه سبز آن نشانه اسلامی بودن است و از خط نستعلیق استفاده شده است. طراح: مرتضی ممیز

آرم سازمان انتشاراتی ابودر که از سیاه مشق نستعلیق استفاده شده است. طراح: سید محمد احصائی
 آرم نشریه کلک که از خط شکسته نستعلیق استفاده شده است. طراح: مرتضی ممیز. آرم سینمای آزاد ایران که

از ابتکارات خطی خود طراح نوشته شده است. طراح: ابراهیم حقیقی

چند نمونه آرم خوشنویسی

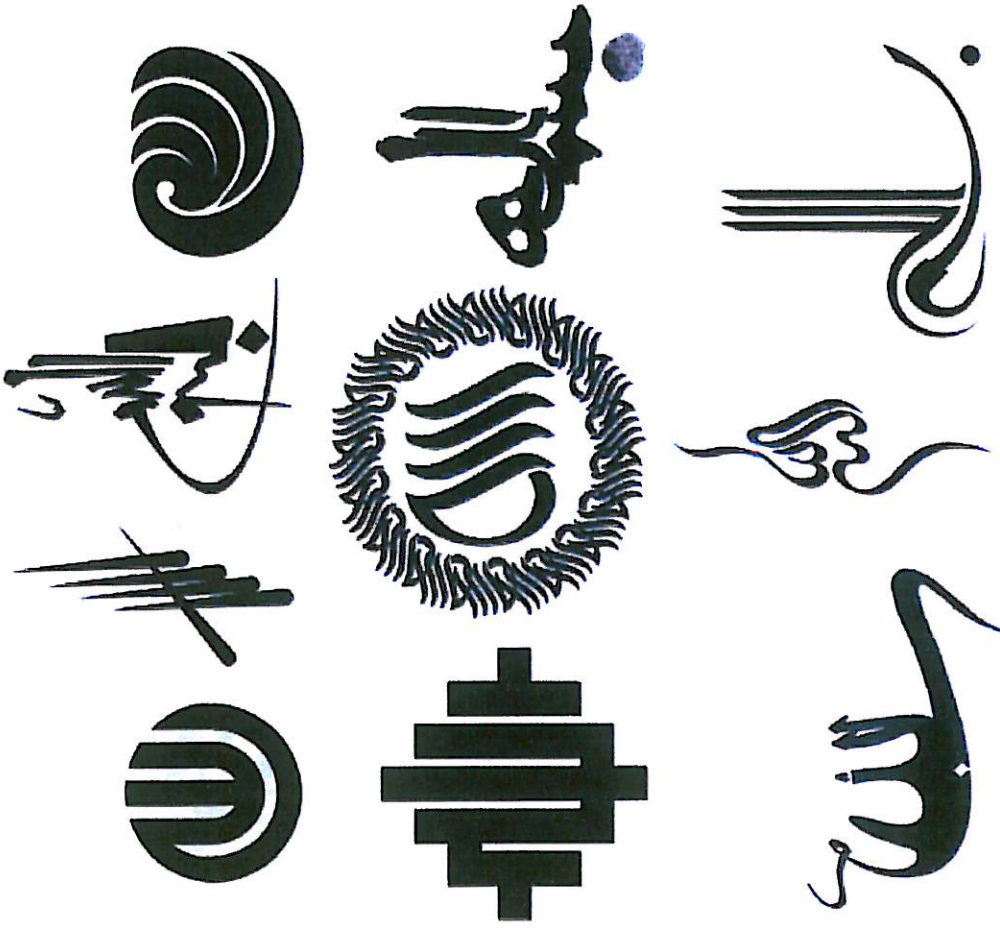
- ۱_ آرم میراث فرهنگی کشور: طراح: سید محمد احصائی
- آرم بنیاد نهج البلاغه: طراح: سید محمد احصائی ۲_
- ۳_ آرم دانشکده ی علامه طباطبائی: طراح: عبدالرضا چارئی
- ۴_ آرم شرکت گرافیا: طراح: کریم زینتی
- ۵_ آرم سیما فیلم: طراح: صداقت جباری
- ۶_ آرم عنوان کتاب اول: طراح: سید محمد احصائی
- ۷_ آرم بنیاد سینمای فارابی: طراح: ابراهیم حقیقی.
- ۸_ آرم عنوان نشریه ی معرفت: طراح: حمید رضا رحمانی
- ۹_ آرم واحد موسیقی حوزه ی هنری طراح صداقت جباری
- ۱۰_ آرم مجله ی آموزشی وزارت آموزش پرورش طراح: سید محمد احصائی
- ۱۱_ آرم موزه ی هنرهای معاصر: طراح: سید محمد احصائی
- ۱۲_ آرم موزه رضا عباسی: طراح: مرتضی ممیز

کتاب نشانه به کوشش: بیژن صفوری و ساعد: مشکایندتار موزیفین

کتاب نشانه ها لایزاهم: حقیقی، انتشارات چشمه هفت رنگ

کتاب نشانه ها: جستجو های مرتضی ممیز در طراحی آرم، انتشارات بساطی

چند طرح لوگو تایپ بسم الله

- ۱-طراح: داریوش مختاری
- ۲-طراح: بابک صفری
- ۳-طراح: داریوش مختاری
- ۴-طراح: داریوش مختاری
- ۵-طراح: امیر مصباحی
- ۶-طراح: داریوش مختاری
- ۷-طراح: داریوش مختاری
- ۸-طراح: محسن نامجو
- ۹-طراح: شعیب ابوالحسنی
- ۱۰-طراح: عطیه طاهرلو

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با تکیه بر بحث در مورد نقش نقوش سنتی در طراحی آرم صورت گرفت که در ابتدا، شروع به مطالعه در مورد مفهوم آرم و ریشه های پیدایش خط و شروع ارتباط تصویری و سپس بررسی قدمت بعضی از نماد های تاریخی ایران که از دیر باز تا کنون هنوز جاویدان باقی مانده اند پرداخت شده است. در نهایت این امر شروع به مطالعه در مورد آرم های کنونی ایران و بررسی طرح این آرم ها در مقایسه با نقشمایه های باستانی و سنتی ایران به مطالعه و تحقیق کوشیده است. نتایج این مطالعه نشان داد که انتخاب نقشمایه هایی که ریشه در فرهنگ و هنر ایران باستان و سنت دارند؛ همانند باز نمودی از هویت ملی محسوب می شوند که اگر از این باز نمود برای رساندن مفهوم یک اثر هنری به قوم همان جامعه استفاده شود؛ بسی موفق تر و قابل ملموس تر برای آن می باشد. به عنوان مثال، در « آرم بنگاه ترجمه و نشر کتاب: از بز کوهی شاخدار یا مرآل، از خانواده بزهای شاخدار که از ویژگی آن شاخ های متمایل به عقب است، مرآل برای نخستین بار بر روی مهر های استوانه ایی بین النهرین (۳۵۰۰ تا ۳۰۰۰) پیش از میلاد دیده می شود و در آن دوره برای مادر الهه: مقدس بود...»^۱

طرف دسته دار، شبیه زنبیل
اسمعیل آباد، هزاره چهارم ق. م.
(نیروز: ۱۳۲۵: ۳۲)

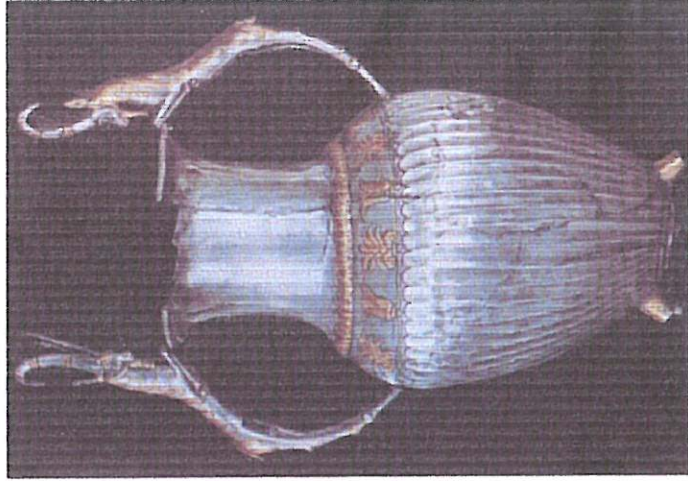
قدح دهانه تنگ، اسمعیل آباد.
هزاره چهارم ق. م.
(همان: ۳۲)

در آثار فلز کاری ایرانی و دوره ی هخامنشی نیز تصویر مرآل دیده می شود. بز روز گاری به عنوان تجسم باروری انسان ها و گله های گاو پرستیده می شد...

۱. کتب ارتباط تصویری از چشم فداز نشانه شناسی پژوهش و تولید فهمیم، بهاران: انتشارات دانشگاه هنر

بنگاه ترجمه و نشر کتاب

در آرم بیمه ایران: نشان کوه؛ که در سراسر جهان باستان؛ کوه های مقدس بسیاری وجود دارد که جایگاه خدایان بود و پیوند میان آسمان و زمین به شمار می آمد... در اسطوره ها؛ کوه نشانه جزایر خوشبختی، جایگاه جاودان ها یا تپه های طول عمر... است. ونیز خورشید که نماد خدای روشنگری و حاصلخیزی و حیات و غیره می باشد.^۱

سخن در مورد باور ها بسیار است و تنوع وسیع آن هر کدام برای خود نیاز به پژوهشی جداگانه دارد. از نظر بنده باور ها به دو گونه می باشد؛ _ وسیع و جهانی؛ _ بسته و قومی. که به صورت وسیع آن اعتقاداتی است که در اکثر اقوام و قبیله ها موجود می باشد. اما به صورت بسته ی آن باور هایی است قومی که مفهوم آن تنها برای جامعه همان قوم قابل درک می باشد .

نشانه ها؛ اشاره ها؛ علائم؛ طرح ها؛ نقشه ها؛ و... وقتی برای قومی قابل درک است؛ که برخاسته از باور و هنر خود آنان باشد. اما تکامل موفقیت آن وقتی است؛ که در قالب باورها؛ طرحی نوین و خلاق با پیچ وتابی هنرمندانه ترازانه شود

... در طی مراحل پروژه موضوعات دیگری که به ذهن میرسد که هر کدام می تواند؛ پیشنهادی برای موضوع، پروژه های تحقیقی باشد. از آن جمله؛ نقوش سنتی چه مناطقی از کشور تاثیر بیشتری در طراحی آرم های ایران داشته است؟ کدام نقوش سنتی ایران بر آرم های دیگر کشور های جهان تاثیر گذاشته است؟ _ نقوش سنتی مشترک بین کشور های جهان یا کشور های آسیایی که در طراحی آرم ها از آنها استفاده شده است _ تاثیرات آرم های سنتی در رساندن مفهوم به عموم مردم به صورت یک تحقیق نظر سنجی و بسیاری از موضوعات دیگر....

۱_ کتب ارتباط تصویری از چشم نیاز نشانه شناسی _ ژوش و تالیف فهمه بهاران؛ انتشارات دانشگاه هنر

منابع و ماخذ:

- ۱_ کتاب نشانه ها؛ جستجو های مرتضی ممیز در طراحی آرم؛ انتشارات یساولی
- ۲_ کتاب ارتباط تصویری از چشم انداز نشانه شناسی_ پژوهش و تالیف: فهیمه بهلوان؛ انتشارات دانشگاه هنر
- ۳_ کتاب در آمدی بر تحلیل عناصر تصویری در آرم_ پژوهش و تالیف: فهیمه بهلوان؛ انتشارات دانشگاه هنر
- ۴_ کتاب گزیده ای از فعالیت های یک ترم دانشجویان گرافیک دانشکده ی فنی انقلاب اسلامی _ به کوشش محمود اوراحی آذر؛ انتشارات؛ واشقان
- ۵_ کتاب نشانه به کوشش: بیژن صفوری و ساعد مشکی؛ انتشارات؛ مولفین
- ۶_ کتاب نشانه ها ابراهیم حقیقی؛ انتشارات؛ نشر هفت رنگ
- ۷_ کتاب سومین کتاب سال گرافیک دانشجویی: نشانه؛ انتشارات؛ فرهنگسرای میردشتی
- ۸_ کتاب هزار نقش: به کوشش دکتر محمد خزائی؛ انتشارات؛ موسسه ی مطالعات هنر اسلامی
- ۹_ کتاب تقشمايه های ایرانی: به کوشش مسعود تذهیبی و فرید شهبازی؛ انتشارات؛ سروش
- ۱۰_ کتاب کاشی و کاربرد آن به کوشش محمود ماهر نقش؛ انتشارات؛ سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها
- ۱۱_ کتاب سوزن دوزیهای سنتی ایران: تحقیق و پژوهش منتخب صبا؛ انتشارات؛ منتخب صبا
- ۱۲_ کتاب داریوش و ایرانیان؛ نوشته ی والتر هیسستین و ترجمه ی پرویز رجبی؛ انتشارات؛ نشر ماهی

- ۱۳_ کتاب گلیم های ایرانی :نوشته ی آستر هال و نیکلاس بارنارد به ترجمه ی کرامت اله افسر؛انتشارات؛ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- ۱۴_ کتاب گلیم :نوشته هال؛آسترو جوزه لدچیک ویوسکا ترجمه ی شیرین همایون فر و نیلوفر آفت شایان ؛نشر کارنگ _تهران
- ۱۵_ کتاب نقش در نقش :گزیده آثار استاد ماهر نقش ؛انتشارات؛ اسوه
- ۱۶_ کتاب گلستان خیال به کوشش محمد ابوذری معاون پژوهشی سازمان میراث فرهنگی؛انتشارات؛ سازمان میراث فرهنگی
- ۱۷_ کتاب سی قرن طراحی گرافیک با نگاهی به تاریخ چاپ ؛ نوشته ی جیمز کرایگ و بروس برتون ؛ترجمه ی ملک محسن قادری؛انتشارات؛ وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- ۱۸_ کتاب از نقش و نگاره در دیوار شکسته ؛گذری بر معماری خیابانی اصفهان؛انتشارات؛ سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان
- ۱۹_ کتاب تعلیم خط ؛تالیف حبیب الله مظاهری؛انتشارات؛ سروش
- ۲۰_ کتاب هنر در گذر زمان ؛همن گاردنر ؛انتشارات آگاه
- ۲۱_ سایت بانک سپه در مورد سکه های ایران .
- ۲۲_ سایت ویکی پدیا ،دانشنامه ی آزاد
- ۲۳_ سایت پرشین جی اف ایکس(معرفی آرم و پیکتو گرام)
- ۲۴_ سایت کاوه فرخ ؛مجموعه مقالات کاوه فرخ
- ۲۵_ سایت راسخون_مقالات موضوعی (افسانه های آسیا؛ترجمه ی هوشنگ فتحی)

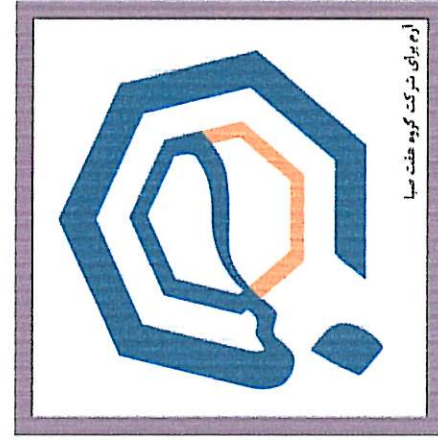
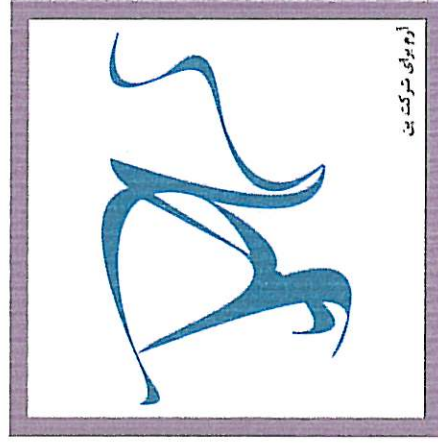
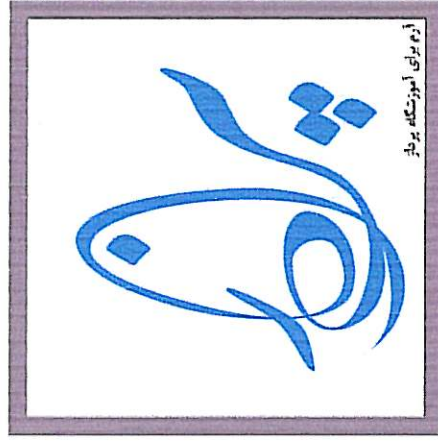
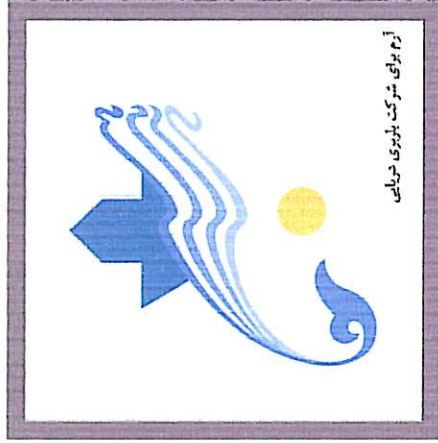
پروژه عملی

طراحی نشانه های موسسات بر اساس نقوش سنتی

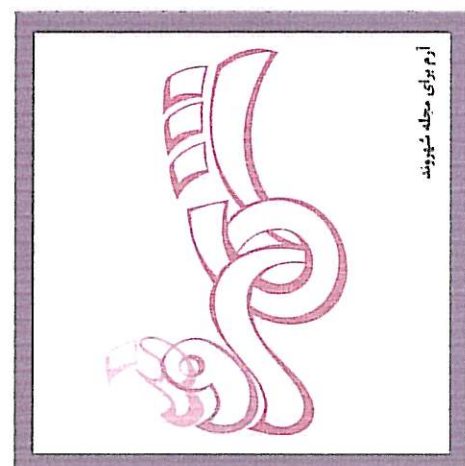
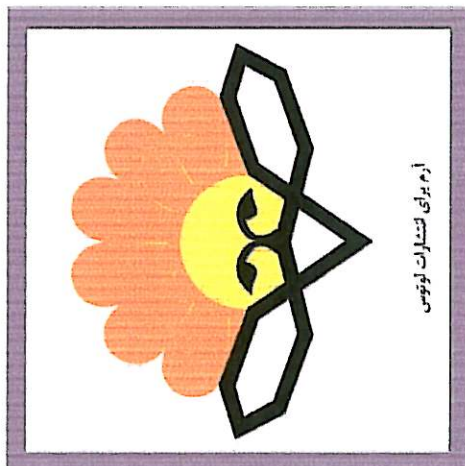
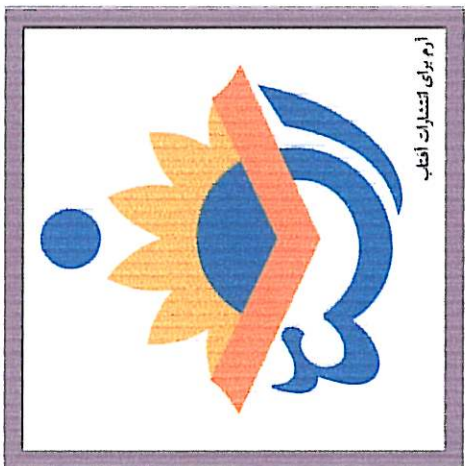
نمونه آرم های پروژه ی پایانی

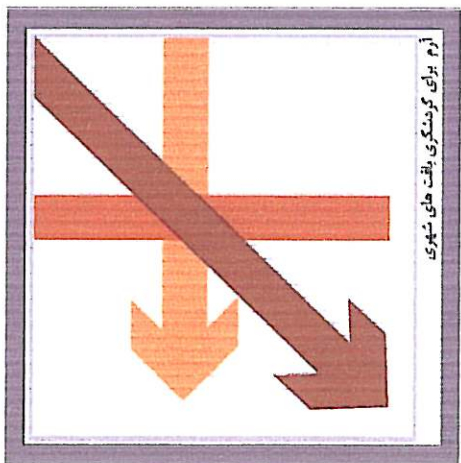
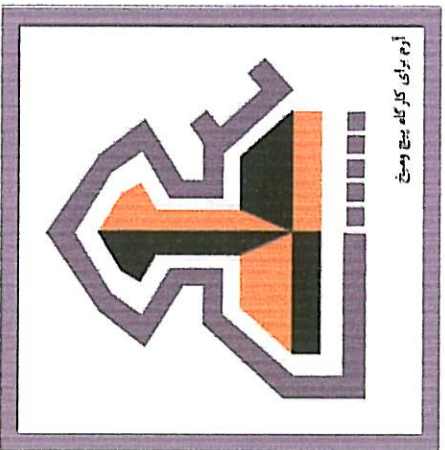
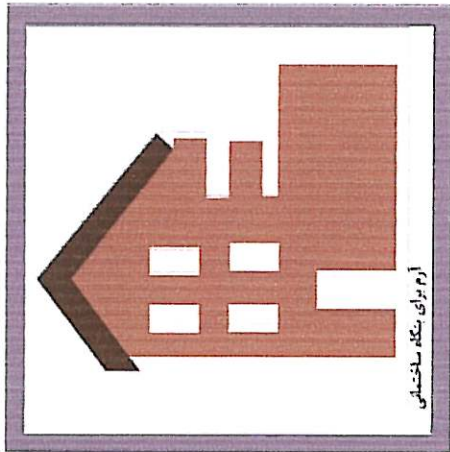
طراحی نشانه های موسسات بر اساس نقوش سنتی

نمونه آرم های پروژه ی پایانی

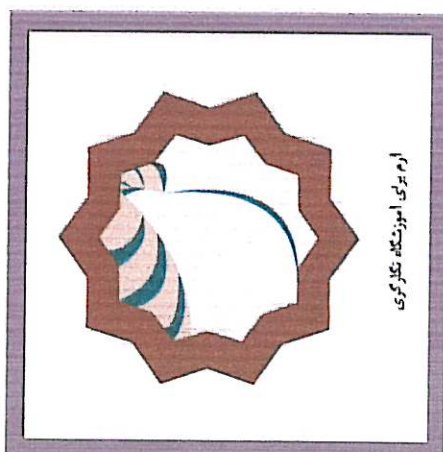
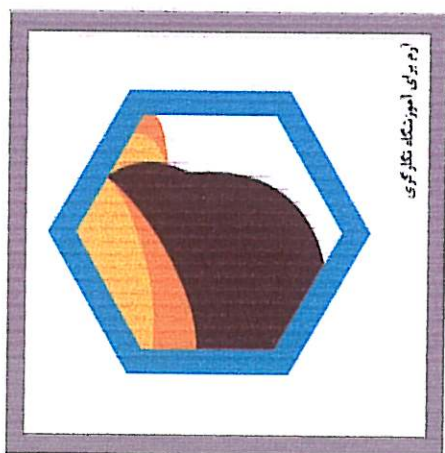
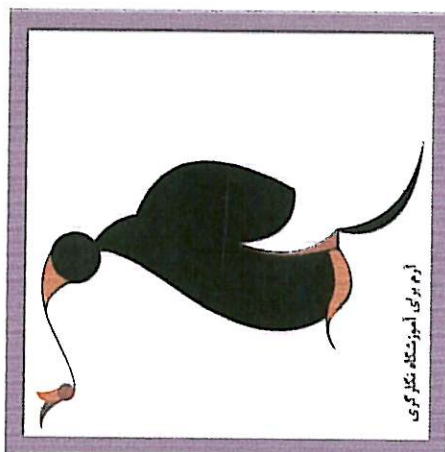
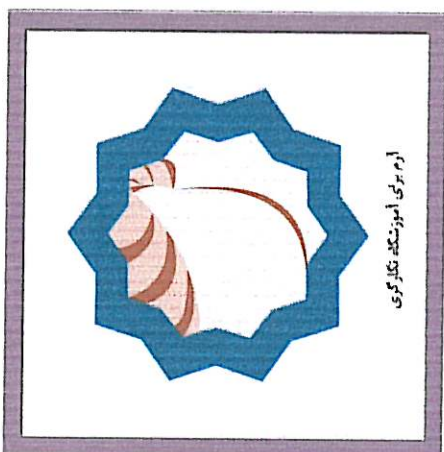

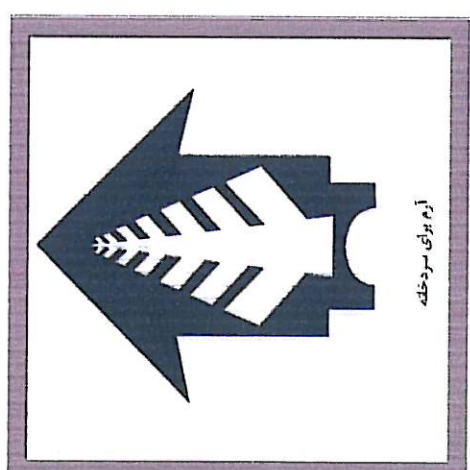
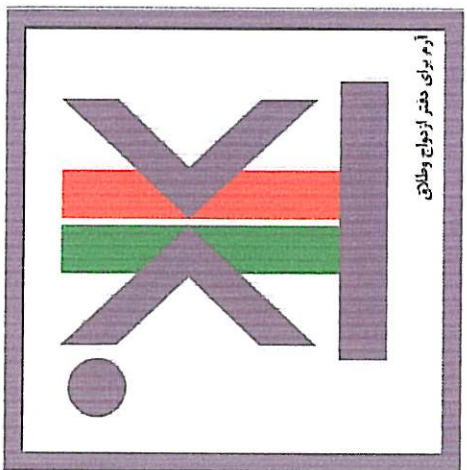
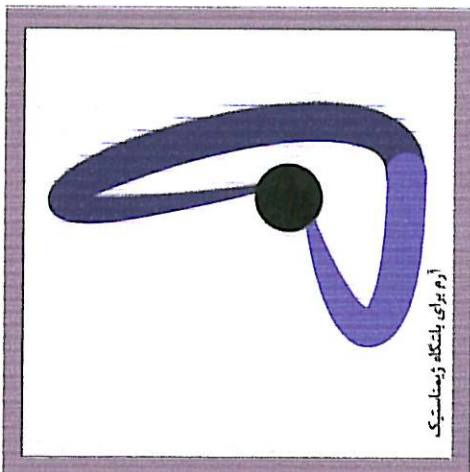
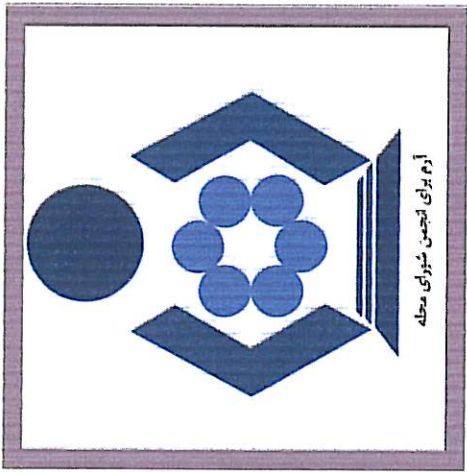

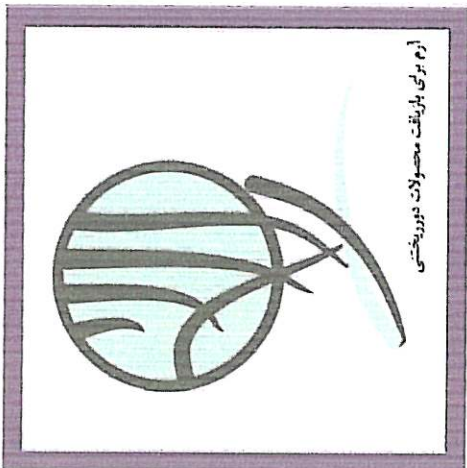

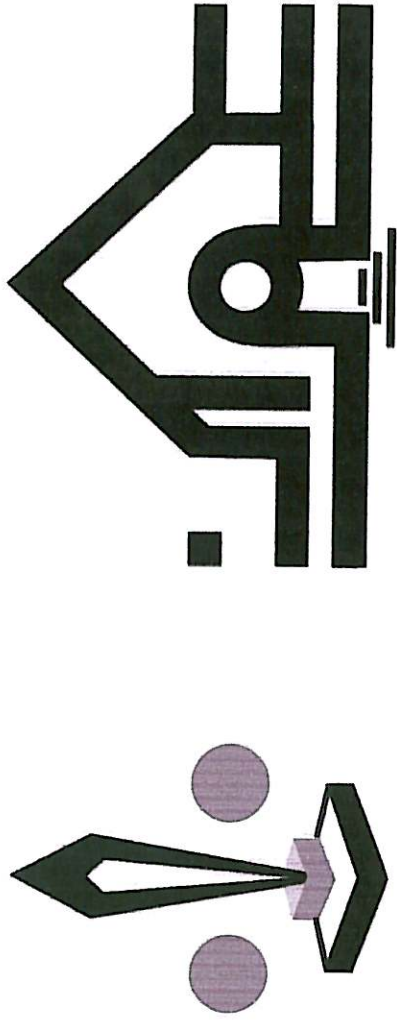

سیاه و سفید آرم‌ها

۱_ شرکت عمران نوسازی

۲_ شرکت تندیس

